

ATEITIS

4

MĖNESINIS MOSLEIVIŲ
ŽURNALAS

1939-40 M. M. LAPKRIČIO MĖN.

VILNIAUS AUŠROS VARTAI
Prof. S. Kolupailos nuotr.

ATEITIS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA

Kaunas, Laisvės al. 3 b.

Telef. 2 52 35

Redaktoriaus kalbamosios valandos: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais nuo 14 iki 15 v.

Prenumerata: moksl., stud. ir kaimo jaunimui met. — 5 lit., pusm. 3 lit. Kitiems: met. — 10 lit., pusm. — 5 lit. Užsieny: met. 16 lit., moksl. — perpus pigiau. Atskiras nr. — 1,50 lit.

TURINYS

	Psl.
<i>Kun. Pr. Gaidamavičius, Trupanti Mozajika</i>	193
<i>Henrikas Nagys, Vienas, eil.</i>	196
<i>Balys Serevičius, Eikim, eil.</i>	197
<i>Aloyzas Baronas, * * *, eil.</i>	197
<i>Petras Kepalas, Tuštuma</i>	198
<i>A. Čipkus, Kareivis apie motiną, eil.</i>	202
<i>Alb. Šiurna, Jūros vaikui, eil.</i>	202
<i>Leon. Narbutas, Rudens nerimas, eil.</i>	203
<i>Juozas Lingis, Moksleivio įnašas į tautos kultūros istoriją</i>	204
<i>J. Almis Juragis, Beržas naktį, eil.</i>	210
<i>Petras Orvidas, Pilkuma, eil.</i>	210
<i>Kun. Jonas Petrėnas, Šv. Raštas ir moksleivija</i>	211
<i>A. Mažiulis, Prof. Kazio Būgos mokslo dienos</i>	214
Literatūrinio rašinio konkursas	216

MERGAIČIŲ ATEITIS

<i>Alfa Sušinskas, Kraitis, kurio kandys nesuėda ir vagys neišvagia</i>	217
<i>V. Inčiūraitė, Našlaitėlė, eil.</i>	221
<i>Kazė Padarauskaitė, Advento tyloj, eil.</i>	221
<i>Pr. Aukštikalnytė, Didžiosios Valandos dūžis</i>	222
<i>Stefa Baldauskaitė, Rudens naktį, eil.</i>	225
<i>O. Jakubaitytė, Bombonešis</i>	226
<i>Radasta, Selma Lagerloef</i>	228
<i>Regina Bakevičiūtė, Su nauju ryžtu</i>	231

Apžvalga — 234; Mokykloj ir gyvenime — 236; Kreivos šypsenos — 252; Kūno kultūra — 254; Literatūros naujienos — 255.

Naujam nr. raštus siųsti iki gruodžio 5 d.

Pritrūkome ir 2-ojo šių mokslo metų „Ateities“ numerio, todėl g. platintojai turimus to numerio atliekamus egzempliorius labai prašomi gąžinti mums. Atlyginsime, kaip pageidaujama: keisime į kurį mūsų turimą senesnę numerį arba atskaitysime platintojo naudai po 40 ct. Laukiame 1939 m. II pusmečio prenumeratos pinigų. —

„ATEITIES“ ADMINISTRACIJA

Spaudė „Šviesos“ spaustuvė, Kaune, Jakšto 2

Trakai

„N. Romuva“

K. PR. GAIDAMAVIČIUS

Trupanti Mozajika

Tiesa, ne visų vienodos rankos — vienos tinka puodams lipdyti, kitos — daužyti; vienos kurti, kitos — skaldyti... Tiesa.

Po tokių žodžių praveria senutės praeities duris genijų rankos, kurias garbina dabarties vaikai. Tos rankos nereikšmingu teptuku įamžino savo pėdsakus drobėj ar nebyliu kalnu marmure ir pan.

Rafaelis

Mykolas Angelas

Leonardas da Vinci

Fidijas

.....
Visa plejada kyla iš po sausų chronologijos datų ir visais amžiais suniekina tą pačią chronologiją ir patį laiką...

Nebyle medžiaga,
tu esi tokia nedėkinga nemokšai puodžiui ir tokia lanksti genijausmenininko rankose! Tu būni priversta prabilti jo kalba, jo dvasia, jo atodūsiams ir jo ritmu! Tu, grubioji medžiaga, virsti tada idėja, mintimi, vaizdu ir vienybe! Tu pasirodai kaip kelias, kuriuo prabyla žmogaus dvasinės būties gelmės...

Taip, medžiaga įsijungia į turinį.

Bažnyčių, senų vienuolynų lubos ir sienos dažnai kalba mozajikomis, kurių turinys — atskiras pasaulis. Ir juo tvirtesnė mozajikos medžiaga, juo ji pati amžinesnė. Bet medžiaga vis lieka medžiaga —

ji trupa,

ir mozajika vėl virsta grubia medžiaga be minties. Ir vėl medžiaga laukia rankos, kuri įkvėptų tai medžiagai mintį, gyvybę ir išlaisvintų nuo irimo proceso.

Yra mozajika, o su ja ir menininko įkūnyta mintis. Gaila, kad įsiveisė ten pagrinduose mikrobu, ir tai giliuose užkulisiuose...

Su tuo „gaila“ būtų galima nutilti ir baigti šias eilutes, jei jų nesikabintų nauji mazgai ir vaizdai; būtų galima baigti, jei čia mano išlinksniuota mozajika nebūtų

dabarties gyvenimas, ypač Europa.

Ta Europa šiandien yra trupanti, byranti mozajika. Dabar aiškiai matyt, kad tos gigantiškos mozajikos užkulisiuose tikrai slypėjo grybas, kurio veikimas išsiplėtė, ir kai kurios mozajikos dalys ima trupėti.

„Jau du tūkstančiai metų žmonės miega ant peilio ašmenų, pridengtų pagalviu — įpratimu; tačiau Viešpats save vadino Tiesa, o ne įpratimu“ (D. Merežkovski). Ir štai tų peilių ašmenys prasi-rėžė: žmonija pajuto staigų skaudulį, kuriam pagydyti nebėra recepto — lieka tik kruvina operacija, kurios oficialus vardas — k a r a s...

Tos kruvinos žmonijos kančios prasiveržimas, gal būt, dar kartą privers atidaryti akis Tiesai, nes praeities klaidos partrenkė ant žemės visą tam tikrą pasaulį...

Mozajika. Europa — gyvoji Mozajika. Kokios rankos tad ją suklijavo ir kokia valia ją sudėstė? Kokie protai ją kūrė ir koki turinį jai skyrė?

Jei menines sienų ir lubų mozajikas yra sukūrę didieji meno genijai, tai didžiąją mozajiką — Europą taip pat klijavo didingi vardai, kurie nenyksta iš istorijos lapų. Tai —

cezariai, imperatoriai, kaizeriai, diktatoriai, kunigaikščiai, vadai, führeriai, dučės, maršalai... ir ištisi legijonai kitokių europinių pareigūnų.

Jie tad buvo ligšiolinės Europos puodžiai, didžiosios mozajikos lipdytojai ir autoriai. Jie, kurių paunksnyje buvo minios, dėliojo akmenuką po akmenuko į didžiosios mozajikos rėmus. Ir kas išėjo? — Darnus ir dieviškas kūrinys? Anaipol! Aiškiai matyt, kad ta gyvoji mozajika be darnos — su didžiausiomis disproporcijomis...

Liko sužalota dieviškoji idėja suteptų rankų!

Ir minių minios pastebėjo, pajuto tai ir ėmė balsu šaukti: ne taip! ne taip!

Šita gyvosios mozajikos disproporcija realiame gyvenime vadinama —

socijaliniu neteisingumu.

Tai vienas iš tų aštriųjų peilių, ant kurių miega Europa. Alkanos gerklės ima šaukti vis garsiau, bet sočiųjų stalo dalyviai negir-

di — tarsi sėdėtų užkimštom ausim. Tų rėkiančių alkanų gerkliu neužkimši skudurais: pilvas kurkia, kambary šalta, drėgna...

Ir vis bus stumdymasis, kol, pasak P. Slavėno, bus „mes“ ir „jūs“, t. y. sotieji ir patogias vietas užimą ir nustumtieji bei alkanieji (N. Rom. 1939 m. nr. 41). Šitokioms minioms, aišku, neberūpi nei tos Mozajikos turinys, nei idėja, nei grožis, — tik neteisybė. Štai iliustracija iš St. Vaineikienės romano „Grafas ir žmonės“:

„Juozukas tik dabar pajuto, kokia šalta rudens naktis, kad visos tos matytos grožybės jo nešildo ir kad išalkęs pilvas kurkia“ (357 ir 358 p.).

Reikalai dar pablogėja, kai gauna pasiūlymą —

„jei nėra duonos, tegu valgo šieną“.

Tai žaltiška: siūlyti žmogui šieno, kai jis prašo duonos! Tai pasityčiojimas, afrontas, ir tokie afrontai viena ar kita forma visuomet tenka krauju išpirkti.

Nuo šios ribos baigiasi rėksmas ir prasideda kruvinos sąskaitos, kurių turėtojai kalba nebe individualiai, o masėmis. „Iš tikro, istorija yra savotiška drama. Kartais joje veikia atskiri herojai su savo likimu. Bet kartais herojų vietą užima choras, kuris diktuoja savo valią. Tokį choro perijodą gyvename ir mes“ (A. Maceina, Židyns, 1939 m. nr. 8-9, p. 166).

Masė kaip lava. Ji veržiasi iš suniekinimo ir pažeminimo kiau-to savaimingai. Mat, pasak M. Gorkio, juo daugiau žmogus yra ragavęs kartybių, juo pikčiau jisai geidžia saldumo. Taigi iš čia tas masių rūstumo iškreiptas veidas, iš čia kolektyvinis žvėris, kuris savo stipria letena niekais verčia kartu ir dvasinę kultūrą ir spjau-na net į antgamtinį išganymą. „Attilos laikais barbarai išlindo iš miškų gelmės. Dabar jie kyla iš mūsų pačių. Iš kiekvieno mūsų kyščioja masinio žmogaus snukis, ligūstos išvaizdos ir barbariškos išvaizdos. Jie visi telkiasi į masę ir traukia istorijos veidą į save“ (A. Maceina, t. p.).

Kaip naudinga būtų, kad prabustų dabar tos didžiosios mozajikos — Europos konstruktoriai bent keliom valandom iš savo antgamtinių buveinių ir žmogiškom akim pamatytų dabar savo kūrinio likimą! Jie tik dabar pamatytų, kad sudarkė mozajikos dieviškąją mintį, turinį, jį formuodami ne pagal amžinuosius dėsnius; jie pamatytų tos praeities klaidas, dėl kurių turi veikti dabartis; pamatytų gal ir Volteras, pabudęs iš garbingojo Paryžiaus Panteono, kokių akmenukų, idėjų ir erzacų prikaišiojo į tos mozajikos turinį...

Idėjos... Jos kaip žarijos. Niekas nežaidžia idėjomis nenubaus-tas. Mat, idėjos, pasak Gonzague de Reynold, liečia mūsų gyvybę, net gyvybę tų, kurie joms labiausiai svetimi ar net jas ignoruoja; jos liečia gyvybę net paprasto žmogaus gatvėj, kavinėj, krautuvėj, kasdieniniam, materijaliniam gyvenime.

Gyvojoj mozajikoj — Europoj turėjo atsispindėti KRISTUS. Kiekviena mozajikos dalelė turėjo žerėti Kristaus idėja ir šviesa. Tačiau 1939 metais Kristus yra tiek pat nepažįstamas, tiek pat miš-lingas „ženklas, kuriam bus prieštaraujama kaip ir 39 metais“ (D. Merežkovskis).

VIENAS

Tas nugali, kas viską pralaimėjo.

O kas prarado viską, tas atrado.

H. Ibseno „Brandas“

Tvino ugnis iš dangaus ir daužė uolas

Naktį neramią.

Drebanti medžiai viršūnes tamsias

Nulenkę žemėn...

Vienas tik! Vienas nesilenkia vėtrai, žaibams!..

Plūsta ugnis — —

Klaikiai kvatoja naktis ir kvatoja audra...

Rytą visi nusizeminę stovi — medžių minia.

Vienas tik guli palaužtas kraujuotom šaknim.

Tikrai krikščionis lieka priverstas kraipyti galvą ir gūsčioti pečiais! Jo vidun įsilaužia nerimas, netikrumas ir klausimų virtinės.

Tiesa, reikia atvirai pripažinti, kad dabar krikščionybei sunkiau ryžtis atnaujinti trupancią Europą, nes, pasak N. Berdiajevo, mūsų būklė yra sunkesnė kaip antikinio pasaulio; mat, tada krikščionybė išengė pasaulin, kaip jauna ir nauja jėga; dabar gi krikščionybė, žiūrint istoriniu-žmogišku požiūriu, yra sena. Ją slegia tūkstantmetė istorija su krikščionių nuodėmėmis, nupuolimais ir išdavimu.

Tačiau vilties! Sunkumas dar nenulemia dalyko. Reikia spre rare net contra spem. Krikščionybė kiekvienoj epochoj sulaukia ir atsinaujinimo. *Atgimimas ateina net iš revoliucijų ir pelenų!*

Čia reikia iškelti „Esprit“ redaktoriaus Emmanuelio Mounier žodžius: „Mes katalikai dažnai turime blogą įprotį spręsti Apvaizdos vietoje“. Tikrai. Ir kas gali tvirtinti, kad dabar trupanti didžioji mozajika — Europa nėra įjungta Dievo keliuose? Kas gali sakyti, kad neiškils ranka, kuri aptrupėjusią mozajiką atnaujins ir įkvėps prasmingesnį, krikščioniškesnį turinį?...?

„Didieji istorijos perversmai baigia suklaidinti abejojančius, išgąsdinti bailiuosius ir sutriuškinti silpnuosius; bet jie apšviečia išmintinguosius, jie stiprina stipriuosius, jie pakelia didžiuosius charakterius... Tada protas ir valia griebia vairo rankenas, arba, kitais žodžiais, šoka ant išėlusių įvykių, juos valdo pentiniais, rykšte ir brizgilu“ (Gonzague de Reynold).

Taigi. Kai trupa senoji Mozajika, nematoma ranka surenka nuotrupas ir rengiasi kurti naujo turinio ateitį.

E I K I M

Pučia vėjas pro langą gričiutės,
Neša skundą giliojon naktin,
Tu prie lango, mergaite mažute,
Nežiūrėk rūpestingai tolyn.

Tu pasaulin eisi ir kentėsi
Ir šios dienos bus mirė, išblėšė.

Tu nesi dar išpaikus koketė
Su pudra, su žiedais, be kasų,
Mudviem gera į saulę žiūrėti,
O rytoj — kur tave berasiu?

Praeis vasaros varpas pametę
Bus taip gera atminti laukus,
Slenka dienos, slinks metai po metų,
Tu man liksi, lyg aidas graudus.

Tada niekad jau tau nedainuotų
Nei tie gojai nei girios lapuotos.

Pro medžius kalnų vingiai matyti.
Vėjai lekia giliojon naktin,
Eikim, eikim, mano mažyte,
Nuo šios žemės mes lėkim tolyn.

ALOYZAS BARONAS

*

*

*

Aš maniau, kad tujen pas mane ateisi,
Kad abudu būsim, kad abu kartu. —
Ėjo dienos baltos pabaliais žaliaisiais... —
O su jom ateisi, o su jom ir tu.

Ėjo baltos dienos, ėjo naktys tamsios,
Plaukė palšu rūku iš žalių laukų.
O maniau bus dienos — džiaugsmo nesusemsim,
O šventai tikėjau, kad ateisi tu.

Tu ėjai kaip dienos, tu kaip mūsų metai
Per žaliuosius gojus, per lankas žalias...
Niekas tavęs, laime, niekur nėra matęs,
Niekas nēr sulaukęs, laime, dar tavęs.

Tuštuma

1.

— Kuntapliuotas berniok, — šypsosi prie lango pienininkas dviem auksiniais dantim, — ateik gi pagaliau.

Padedu šepetį, pasukotas rankas į žiurstą nusišluostau. Kuntaplius kilnoju cementu.

— Ką? Pieninės rajono ar gatvės, plačios ir akmenuotos gatvės gabalo prie pieninės ir šventą dieną šluoti varys? — man galvoj.

Bet ne. Pienininkas šiandien gerai nusiteikęs. Labai linksmas. Tik jo sprandai bėda. Vargšelis! Jis prakaituoja 47 numerio kalnieriuko varžtuose.

— Berniok, gimnazistas buvai, ir dabar tau visi varpai dar apie gimnazijas skambina. Taigi, vadinasi, po darbo pas mane užėik. Žiūrėsim, — sviesto gamintojo žodžiai.

2.

Saulė baigia kasdieninę savo ekskursiją į žvalgybą. Ji užlenda už pieninės kamino, juodo ir murzino, ir tarytum šaiposi iš jo didelės kepurės, ant kurios dažnai atsitupia koks paukščiokas ir žiūri į juodas dūmų vėliavas. Mašinistas paleidžia sireną. Veržiasi palkšvi garai ir švilpia. Plonai, neišsimiegojusiai švilpia ta mūsų sirena. Darbas, taigi, baigtas. Sustoja sirena, nustoja ir pieninės mašinos koncertuoti. Kuntaplius ir žiurstą prie garo katilo padžiaunu. Rytdienai. Kiaušinių ir medžiagos sandėly, kur gyvenu, pakeičiu dekoracijas.

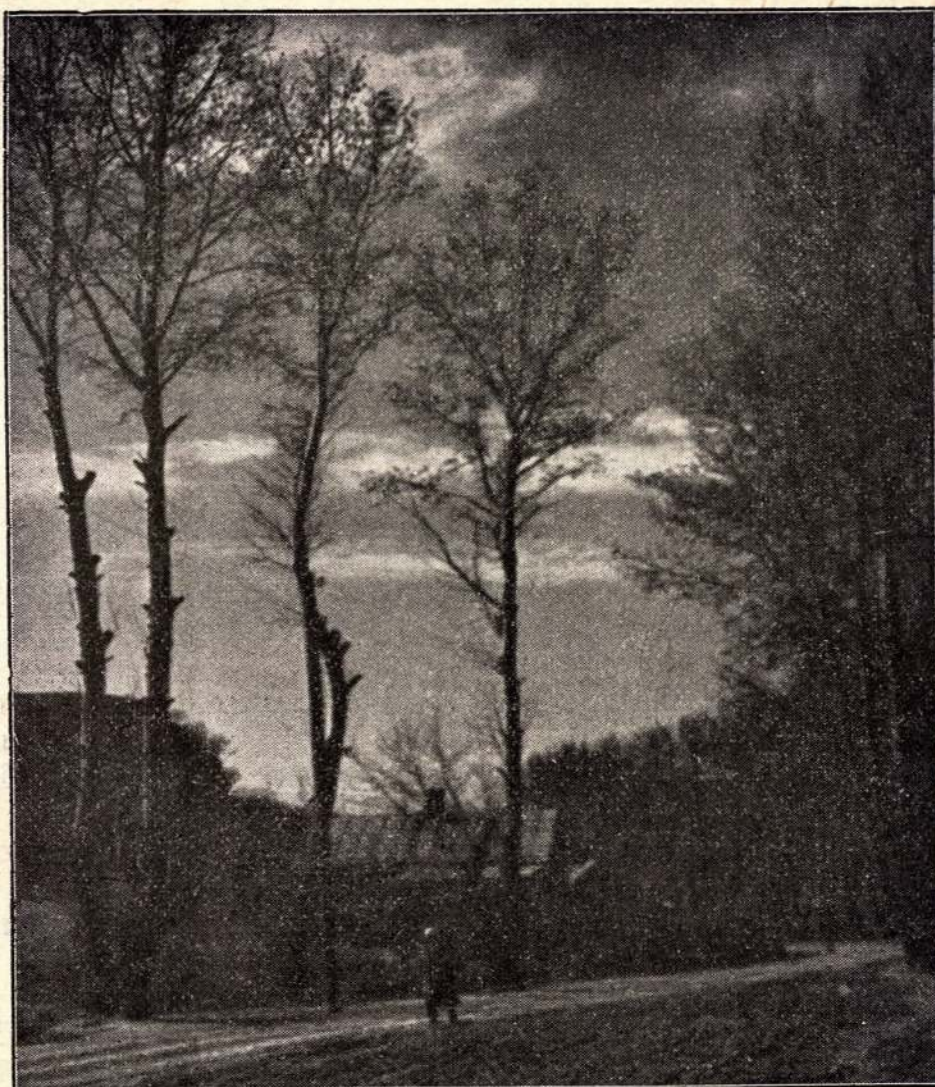
— Ir kamgi tavęs prisireikėjo, berniok? — klausiu savęs.

3.

Kooperatiškų namų laiptai išrangyti. Vienas, du, per du, per tris ir viršuj. Koridorius apytamsis. Po dešinei pienininkiško durys. Už jų juokas. Jaunas. Ir jis kažin kaip jau sidabrinu varpeliu skamba.

Pienininko sesutė žemės ūkio mokyklos mokinė. Ji daug nusimano apie buroko sodinimą ir žino apie tai, kaip marškinius, pirmuosius marškinukus, pasiūti mažam žmogeliukui.

Pieno teikėjo nr. 113 duktė gimnazistė šaiposi iš jos mokslų ir klykia. Mes pažįstami. Nuo balkono ateina tuo tarpu vyriausias ponas ir vėl gimnazistė. Tokia maža. Jos akys — nenustovį vietoje gražiai nudailinti juodo anglies gabaliukai. Plaukai — varnas, pats juodžiausias varnas.

Kauno apylinkės.
„N. Romuva“

Pristatymas. Nejauku man.

— Čia mūsų ponas praktikantas, — storojo minkšta ranka ištiesta į mane, — o čia, — jau jis mandagiai linkteli, — kaip matai, mergiotė. Daugiau patys susižinokit.

Jis išeina. 113-tojo duktė judri. Dešimt minučių laiko jai vietoje pasėdėti — dvylikos mėnesių sunkiųjų darbų kalėjimo bausmė.

— Einam.

Mes žemai. Puspadžiai dyla į mažo miestelio dviplytinio platumo šaligatvius. Maža juodžiukė prie manęs. Ji man iki pečių, bet žvilgsniai. Ak, žvilgsniai pasiekia mane!

— Ė, Baly, žiūrėk, tas pieninės „kvartukočius“ su gimnazistėm pradėjo, — kumšteli vienas kitą du miesčionukai.

— Ėė, pasukorius...

Miesčionuką su „ė“ vieną dieną pagavau pasukas vagiant ir „grūšnių“ daviau. Pačių gerųjų. Su trintuku. Jis už tai dabar man akis ir svilina.

— Visgi, tamstai, matau, nelengva ruoštis pienininko profesijai, — jos, tos mažosios, žodžiai minkšti ir aksominiai.

— Žinoma, ne, — mykiu.

Ji akis į mane kaip į altorių pakelia. Žvilgt, žvilgt. Juoda garbana ant mano kaktos. Ji dar kartą pažiūri į ją. Tada ji atsидūsta, atrodo, kad iš gilumų, ir savo lūpų mažais virpesiais mano savimeilės ir svajonės stygas pabučiuoja:

— Tamstos juodoji garbana rodo, kad ne pienininko profesijai esi skirtas. Jaučiu tamstą esant menininku iš prigimties.

— Va, kuri atspėjo mano polinkius ir mano troškimus, — daužosi širdis mano krūtinėj.

Ir norisi man su ja būti. Visada. Tegu visada ji apie tai šneka. Juk nė viena ligi šiol neužsimindavo apie tai.

Jos karšta ir maža rankiotė manoj:

— Būtų malonu su tamsta dar susitikti.

Ir paskutiniai žaibeliai man.

4.

Pieno ponas kuntapliuoto bernioko nesusigaušo. Nėra ir nėra. Tik kuntapliai džiūsta prie pečiaus.

Ir taip. Aš gyvenu.

Ji — ženklų įstaigos viršininko duktė. Jos tėvas — guzikuotas ir žvaigždelėtas ponas pliku pakaušiu. Pliku ir blizgančiu.

Vienatūrė. Ir mamos nėra. Tėvelis ilgai sėdi už durų su emaliuotu užrašu. Mergytė gi atostogauja.

Čemodanukas kino žvaigždžių foto, patefonas, radijas. Klausom, šnekam. — Ak, dar daugiau. —

Dažnai jaučiu jos karštą, atsidūsingą alsavimą visai arti savęs. Visai arti. —

— Aš norėčiau visą gyvenimą su tavimi ir tik su tavimi būti, — į mano širdies laimės troškulio taureles ji vikriai pilsto svaigų nektarą.

5.

Visi mano takai nubarstyti kvapniais žiedeliais. Kvapniais ir svaigiais. Jaučiu mielos šypsenos plevenimą debesyse, o jos balsą, ak, žinau, tai per maža pasakyti — palaimingą, džiuginantį ir švelnų, kaip motinos mylinčios rankos paglostymas, — girdžiu ir mašinų ūžesį.

Vakaras. Manio lūpose šypsnys, o sieloje pavasariai. Šimtas jų. Pavasarių žydėjimas ir džiaugsmo marios.

Pas ją einu. Maža miestelio gatve kelias žinomas ne tik kojoms, bet ir širdžiai.

Tamsoka. Bet pas ją taip šviesu. Jos kambario langai neuždangstyti.

— Ji ne viena?

Pasistiepiu ir žvelgiu. Valsčiaus raštininkėlis, toks frantukas, sėdi — ten.

Netoli jos. Jis turi jausti karštą jos alsavimą.

— Šitaip?

Miesčionukas su „ė“ ir jo draugas čia pat. Stovi šviesos ruože ir stebi neužtiestus langus.

— Vyrai, padėkite. Rytoj po keturių kibirus pasukų gausite veltui.

Jie susidomi.

— Gal ir padėsime, è, Baly!

Parbègu į pieninę. Kuntapliai prie garo katilo jau išdžiūvę.
Paimu juos ir atgal.

— Va, imkit.

Vienas paima vieną kuntapli, kitas — kitą.

— Klausykit mano komandos.

Jiems bus įdomu komanduojant. Be to, lig šiol apseidavo.

— Taikinius matot?

— Matom.

— Pasiruošt.

— Jau.

— Vienas, du, trrrys!

— Pin, pin, pilin, — langai tuo pačiu momentu. Jos apšvies-
tieji langai. Vienas kuntaplis ant grindų tiesiog, o kitas dar padaro
ėjimą per stalą. Per poliruotą, apvalų, salioninį staliuką. Ji už
raštininkėlio tik, o raštininkėlis, kaip pasukom aplietas.

— Bravo, pataikėt, vyrai.

— Mes pratę. Pratimus dažnai padarom, — jie su šypsniais,
— o čia toks aiškus taikinyš...

Einam namo visi trys. Pabaigta. Nuo mano takų nuniokioti
kvapnūs ir svaiginą žiedeliai. Ir šypsena nebeplevens debesyse.

Miesčionukus imu už parankės. Visi trys gatvės viduriu einam.

Einam trepsėdami. Iš mano širdies laimės troškulio taurelių
svaiginantis nektaras išlietas. Taurelės vos gyvos, apdaužytos. Ta
pati ranka jų šūkes nurankioja, sudėlioja šiokias tokias taureles ir
karčius nuodus pradeda pilstyti. Vietoj nektaro. —

Ir jaučiu, kaip į mano sielą dideliais, stambiais lašais tuštuma
lašą. Prilaša ir pasilieka.

Miesčionukai atsiskiria. Einu vienas. Galvoju. Pradedu gailėtis.
Kam buvo reikalingas tas pasikarščiavimas? Kam taip padariau?
Taip piktai ir negarbingai.

Pajuntu, kaip į mano sielą kartu su tuštuma dideliais, stambiais
lašais laša gailesys. Gailesys ir tuštuma. Laša. Prilaša ir pasilieka.

Būti perdaug nepatenkintu savim yra silpnybė, o per daug pa-
tenkintu — kvailybė. *De Soble*

Dvasia yra vienintelis žmogaus vertas maistas, o žmogus, kuris
tuo maistu gyvena, yra pasaulio valdovas.

G. Papini

Tik tas įgyja palengva pagarbos, kas, visai nesirūpindamas žmo-
nių nuomone, tvirtai ir ramiai daro tai, ką liepia jo protas ir širdis.

F. W. Förster

Jei tu aplenkei savo pareigą, nesidrovėk į ją atgal sugrižti.

Konfucijus

KAREIVIS APIE MOTINĄ

Man Tu nyki saulė vasaros auksinės, —
Niūri žemė skęsta Tavo spinduliuos!
Pro dujas ir tankus, laužančius krūtine,
Man niūriai sakysi — jau iš čia keliuos.

Tau tenai nunešiu sumintų lelijų,
Geltonų purienų purvinam šalme,
Tegu jos žydės Tau, tegu saule lyja
Ir nekyla vargas iš žiedų vilnies!

Aš galiu Tau, mama, užkariauti jūrą
Ir į žemės turtus atdaryt duris,
Prie Tavęs čia žiauriai parymot paniures, —
Negaliu priglausti Tavęs aš —

Žemėj negyventi man be Tavo meilės.
Kas man ši pasaulį saule nudažys?
Man už ją nupirko kažkas juodą peilį,
Neramioj krūtinėj šalta geležis.

Vasaros pasauliui jau mane nužudė,
Akla saulė nerias kažkur apkasuos.
Aš nupirksiu laimę kažinkokiam Judui,
O Tau chrizantemos įsipins kasos!

Ir matysi jauną savanorį sūnų,
Užsuptą purienų prie namų šiluos.
Paauksuos man saulė kryžių už narsumą,
Ir žibutės melsvos prie širdies žaliuos.

ALB. ŠIURNA

JŪROS VAIKUI

Juk tu vienas. Našlaitis tu — vienas ...
Kaip kad burė tenai tolima. —
Žiba gintaras tau mėnesienoj,
Plauna krantą baltutė puta ...

O pro langą ir marios ir kopos! —
Dreba, dreba bangelė tyli ... —
Ir mėnuliui per debesis kopiant
Išsives į marias ilgesys.

RUDENS NERIMAS

Dienos gelsta ir rudeniu žaidžia,
Dienos nerimu siūlosi tau — —
Darganotą ir liūstantį veidą
Ir blakstienose kančią matau.

Pakelėj virpa smilga ir šliejas —
Kužda stagarui savo skausmus — —
Kaip tą smilgą prie stagaro vėjas
Lenkia žemėn gyvenimas mus.

Antakiai tavo truksi nervingai,
Tu dar lauki kažko, dar ilgies — —
Žodis lūpose tartas sustingo —
Be vilties, be vilties, be vilties.

Tu žinai — nenupirksime laimės,
Jos mums niekas, o nieks neparduos —
Mes tik dalią keleivių telaimim
Ir tą nerimą gelsvą veiduos. — —

O išeisim iš čia, kaip keleiviai —
Ir pėdas mūs' užneš, užpustys — —
Gal tik vardas, kaip žuvusio laivo,
Gal... tik vardas bendroj paslapyt! — —

Bet tas nerimas vis neapleidžia,
Ilgesys nepalieka tavęs — — —
Dienos gelsta ir rudeniu žaidžia —
Krinta lapai ir skęsta purve.

Pro pušis, per smėlynus išeisi —
Gilos marios vilios iš namų.
Degs ten saulė toli, kaip kadaise,
Supsis nerimas ten ant bangų.

Juk tik jūrai, tik jūrai motulei
Tavo laimė, ir meilė — viskas. — —
Tolumoj baltos burės ten liūli,
Tyliai supas bangelė maža...

Moksleivio įnašas į tautos kultūros istoriją

Vien mokymasis gimnazijoje moksleivio nepatenkina: jis susiranda sau dar atskirą mėgiamą darbą, kuriam pašvenčia nuo mokymosi nuliekamas valandas. Vieni tą nuliekamą laiką praleidžia labiau tuščiam darbui, kiti atsiduoda naudingesniai, kurs ne tik jį domina, bet ir kitiems naudingas. Gimnazijose įsisteigę įvairūs būreliai padeda moksleivio akiračiui plėstis, kartu, žinoma, reikalauja ir iš jo paties iniciatyvos, susidomėjimo bei darbo pamėgimo.

Kas užginčys, kokį naudingą darbą atlieka tautosakininkų būreliai, surinkdami kartu su senais žmonėmis nykstantį mūsų tautos brangų turtą. Bet tai tik viena pusė — dvasinės žmogaus kultūros apraiškos, bet labiau pamiršta lieka medžiaginė kultūra, apie kurią, apgailestaujant tenka pripažinti, tiek patys moksleiviai, tiek jų vadovai daug mažiau sužino. Iš tikrųjų, keista, kad ne tik pas mus, bet ir kitur pasaulyje žinojimas apie žmogų, kaipo veikiančią ir kultūrą kuriančią būtybę, priklauso prie labiausiai pavėluotų dalykų tiek pačiame moksle, tiek mokyme ir švietime. Gamtos mokslai arba labiau abstrakčios žmogaus tyrimo pusės viršija mūsų žinojimą. Juk tikrai mokykloje daug daugiau žinoma, kiek kiaušinių padeda uodas, kaip kengūros vaikus nešioja, kokios pagrindinės liūto savybės, kaip visokie indėnai skalpus lupa, kaip ir kur jų vadai gyvena, kuo jie vilki, kaip australiečiai mėto bumerangą ir pan., bet visai mažai težino, kokiais įrankiais mūsų proseneliai išdirbdavo žemę, kokius javus sėdavo, kaip juos sudorodavo, kokiais įrankiais tai darydavo, kaip pasigamindavo sau maistą, kur gyvendavo, kokie buvo namai, kaip jie įrengti, kaip vidus sutvarkytas buvo, kuo užsiimdavo, ką dirbdavo, kaip praleisdavo šokią ir šventą dieną, ką, kada ir kuo žuvaudavo, medžiodavo ir t.t.... Iš tikrųjų, norint nustatyti tautos senumą, tautos amžinumą, jos kilmės ir gyvenamąsias ribas, jos dvasinius sugebėjimus, jos kultūrą, pro šias apraiškas praeiti jokių būdu negalima, jų nežinant sunkiau bus prieiti prie rezultato, atsiras daug spragų, truks daug argumentų...

Mokslas, kurio uždavinys išstudijuoti žmogų, kaipo visuomenės ir kultūros nešėją, atsižvelgiant į jų daugiopų veikimų ir jo istorinę raidą, vadinasi *etnologija* (ethnos = gr. tauta, logos = gr. mokslas), arba kaip mes ją vadiname tautotyra, geriau gal tikėtų pavadinti tautos gyvenimotyra. Vokiečiai šį mokslą vadina Volkskunde, anglai ir francūzai vadina dar folkloru. Šis mokslas stengiasi nušviesti ne tik tai, kokios rūšies žmonių yra ar buvo mūsų visuo-

menėje, atsižvelgiant į jų užsiėmimus, darbus ir interesus, ne tik tų žmonių ekonominių, visuomeninių ir geografinių sugrupavimą, bet pirma viso ko kito stengiasi tas grupes vispusiškai nuarakterizuoti ir juos istoriškai išaiškinti. Svarbiausias to mokslo objektas yra pats žmogus. Atskirai jis paimtas apie save nieko nesako, o visą jo charakterį, visą jo sugebėjimą, visą jo kultūrą, visą jo istorinę raidą spręsimė iš jo sukurtų daiktų, ar tai jie būtų dvasiniai ar medžiaginiai, nes tik jie, ar tai bus dainos, ar tai bus kasdien naudojami daiktai, bylos apie žmogų, kaipo visuomenės ir kultūros nešėją.

Kaip jau buvau užsiminęs, kad pas mus tiek mokyklose, tiek universitete, tiek šiaip gyvenime gal daugiausia dėmesio buvo kreipiama į žmogaus dvasinius gaminius — tautosaką, o medžiaginė pusė buvo visai pamiršta ar tik pavėluotai buvo pradėta ja rūpintis. Savo tautosaka mes jau žinomi visame pasaulyje, nes šia sritimi jau daug seniau buvo susidomėta ne tik mūsų pačių, bet ir svetimųjų, jau daug medžiagos surinkta ir viešai patiekta; daug liūdniau su medžiaginiais mūsų praeities liudytojais — jų tiek nedaug tesurinkta, tiek nedaug apie juos rašyta, o jų svarba etnologijos mokslui neapsakomai reikšminga, nes, nežinant mūsų šios medžiaginės kultūros, gana sunku yra net kai kuriuos bendrus etnologinius klausimus išspręsti.

Mūsų medžiaginės kultūros paminklai daug sparčiau nyksta, negu dvasinės. Kaimų išskirstymas vienkiemiais ne tik metais, bet ir dienomis naikina mūsų praeities liudytojus. Jau daugelis iš mūsų nebeatsimena to seno, didelio, ilgo kaimo, kur anksti rytą, vos žarelei švintant, skardendavo tošinė kerdžiaus dūda, kur pro gražiai aptvertas išgenas galvijai nerangiai skambaliukais barškindami bėgdavo į ganyklas. O koks įdomus gyvenimas ganykloje būdavo! Jau retas, kurs bematė medinę žagrę ar medinės akėčias, kur geležies nė kšnelio nebuvo. Kas atsimena ar bent matė, kaip plonai suverpdavo siūlus sesutė ne dabartiniu rateliu, o visaip išmarginta, visaip išgražinta, gal dar mylimo bernelio dovanota verpste. Jau retas dalykas ir spragilas su minkšta unguorio odele. Ne daugelio atmintį tesiekia ir tie niūrūs rudenio vakarai, kada vyrai susirinkdavo pančių vyti. Kiek pasakų, kiek visokių istorijų jie prikurdavo. Visokie vaiduokliai, laumės, raganos su jais bendraudavo, juos persekirodavo. Ir pasakoti jie mokėdavo ir įtikinti sugebėdavo taip, kad prieblandai užėjus jau ir bijodavai kojų nuo uslono nuleisti, kad kas nepagautų, o kam nors pasuoly gribštelėjus — plaukai tuoj kaip žabos iš baimės pasišiaušdavo. Kiek ten lietuviškos buities, kiek ten romantikos būdavo! Tai tik labai netolimos praeities vaizdai, o šiandien jų jau labai, labai nedaug. Pirktinis daiktas išveja viską, kas sena, brangu. Jei koks muziejus dar spėjo ką nors nuo bėgančio laiko išgelbėti, tai tą dar pamatysime, o kiek tų daiktų žūva kasdien. Žūva daiktai, kartu žūva ir su jais surištos tradicijos. O kiek ten kiekviename daiktelyje lietuvių sielos įdėta, ten jo visa išmintis, ten visas jo sugebėjimas, ten visas jo tikėjimas, ten visas jo atsidavimas. Menkas pagražimėlis turėjo savo prasmę, mažas menkniekėlis daug nulemdavo jo

Saulėleidis

„N. Romuva“

įsitikinimui. Kiekvienas daiktelis turėjo savo prasmę, turėjo savo vietą, turėjo savo paskirtį.

Visi visokiausi, kam tik buvo brangi tauta, ėmėsi tą brangiausią mūsų tautos turtą gelbėti. Nebeatsiliko ir moksleiviai. Kiek jiems laikas leido, kiek jų jėgos ir protas išnešė, tiek rinko ir jie, tik daugiausia apsiribodami tautosaka, o gal ne dėl savo kaltės užmiršdami tą medžiaginę pusę, kuri mokslui nė kiek nemažesnės svarbos.

Sritis be galo plati. Nuo kurio galo pradėti. Daug galvos sukti netenka — pradėti nuo pačių paprasčiausių daiktų, kurie kasdien akyse. Pradėti, pav., nuo pačios sodybos. Sodybos paprastas planelis. Kur koks pastatas stovi, kur gyvenamas namas, kur tvartai, kur kiti ūkio trobesiai, kur ir į kur kokie keliai, keliukai, takeliai, takeliukai veda, kas ir kokia tvora aptverta. Kur koks įrankis ar padargas stovi. Kaip atrodo gyvenamoji troba, kur kokie baldai stovi, kokie jie, kaip susėda žmonės už stalo, kur sėdi šeiminkas, kur kiti šeimynos nariai, kur verdama valgyti žiemą, kur vasarą. Aprašant tik kasdieninį kaimo ritmą, kaip įvairiais metų laikais prabėga šiokia ir šventa diena, klausimų atsiras begalis, tik spėk dairytis, tik spėk kiekvieną daiktą gaudyti.

Moksleiviai labai mėgsta keliauti ir dienoraščio ar kita forma savo išpūdžius atžymėti. Tik dažnai tenka apgailestauti, kad iš tų prisiminimų ar išpūdžių be keletos gražių sakinių ir gamtos grožio aprašymo daugiau nieko ir nėra. Gal kiekvienas besidairydamas po svetimą apylinkę pastebėjo, kad čia dauguma daiktų kitaip atrodo, negu jo apylinkėj, bet labai labai reta kuris tai pažymėjo savo knygutėje. Daugumai nė į galvą neatėjo, kad žemaičių žambis daug kuo skiriasi nuo aukštaitiškos žagrės ar arklo, kad uteniškės dalgės įtvėrimas daug kitoniškesnis, negu biržiečio, kad dusetiškiei visai kitaip sustato javus dirvoj, negu kvė-

darniškiai. O tas viskas svarbu, tas viskas turi savo priežastis, tas viskas reikšminga. Tokie kelionių aprašymai, toks gyvenimo ritmo pavaizdavimas, papildant jį fotografijomis, piešiniais, brėžiniais, škicais yra nepamainoma medžiaga etnologijos mokslui. Prisiminkime tik garsų švedų mokslininką, botaniką Linné, kurs važinėdamas po Švediją ir berinkdamas įvairius augalus, nepamiršo aprašyti ir tų žmonių, tos aplinkos, kurioje jis kasdien buvo. Savo aprašymus jis papildė piešiniais ir planeliais, ir tas viskas dabar yra patys pirmieji šaltiniai švedų etnologijai.

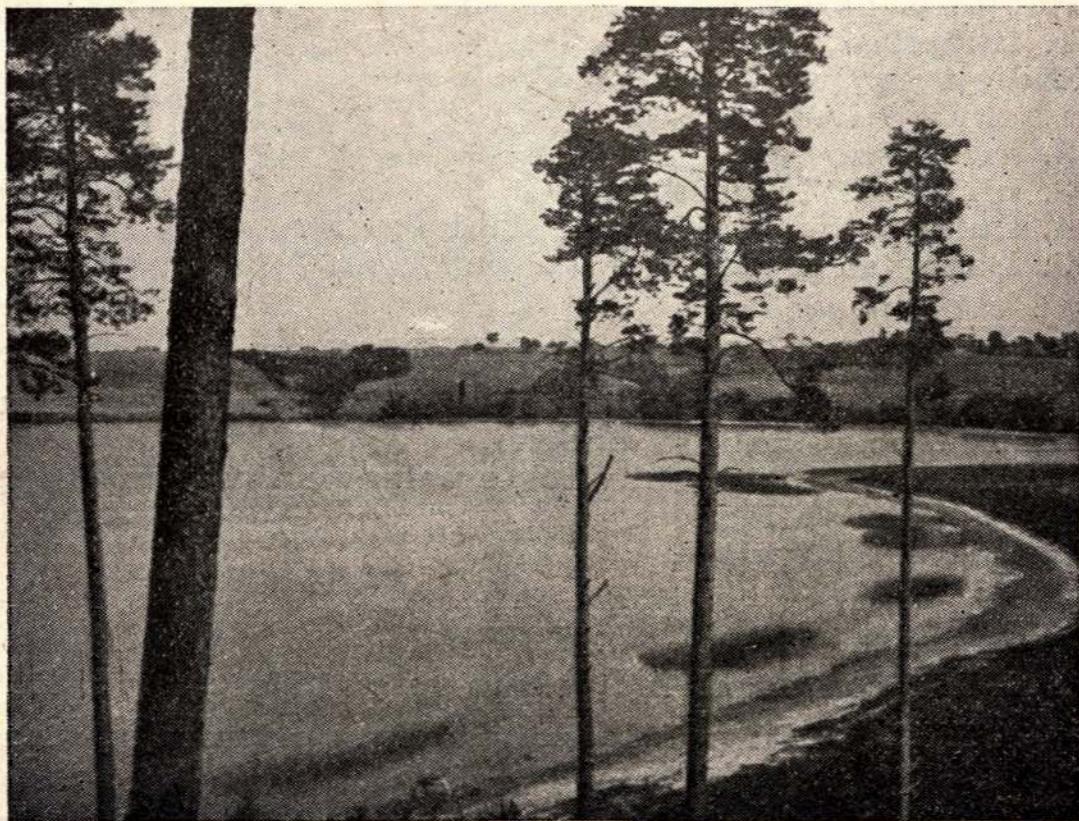
Pradėjus aplink dairytis, pradėjus jausti kaimo alsavimą, viskas pasidarys įdomu, viskas pasidarys reikšminga, kad net kartais tame tyliame įvairume gali ir pasiklysti, bet vistiek atsiras viena kuri nors to ritmo dalis, kuri labiausiai sudomins, kuriai daugiau atsidėsi. Kad būtų lengviau orientuotis toj margaspalvėj aplinkoj, nors labai labai suglaustai patiekiu pačias svarbiausias sritis, iš kurių galima pasirinkti sau mėgiamiausia.

I. SODYBA

1. Sodybos padėtis, jos planas, keliai, takeliai, aptvėrimai ir pan.

II. PASTATAI.

1. Gyvenamas namas. Išorinis ir vidaus įrengimas. Visas namo inventoriūs.
2. Ūkio trobesiai. Įrengimas, paskirtis ir visas inventoriūs.

Sartų ežeras

„N. Romuva“

III. PRAGYVENIMAS

Įrankiai ir patys gaminiai:

1. rinkimams (uogų, grybų, šaknelių ir pan.);
2. medžioklei ir gaudymui;
3. gyvulininkystei;
4. bitininkystei;
5. žemdirbystei;
6. miškininkystei;
7. amatams;
8. prekybai.

IV. GYVENIMO SANTVARKA

1. Senoji vietinė visuomeninė santvarka (kaimų įstatymai, įvairios bausmės, įvairios bausmės priemonės ir pan.).
2. Naujesnioji pusiau vieša arba vietinė santvarka (įvairios draugijos, susibūrimai, visi su tuo susiję daiktai, kaip krikvulės, panaktinių lazdos ir t. t. . .).
3. Įvairios organizacijos bei amžiaus paskirstymo ceremonijos (pav., kas daroma, kai iš pusbernio pakelia į bernus, arba iš piemens į pusbernius).
4. Viešoji visuomeninė santvarka.
5. Laiko skaičiavimas.

V. VISUOMENINIAI PAPROČIAI

- A. Talkos, užkvietimai, svečiavimaisi.
- B. Religinis gyvenimas:
 1. tikėjimai, burtai.
- C. Didieji gyvenimo įvykiai:
 1. gimdytuvės,
 2. krikštynos,
 3. piršlybos ir vestuvės,
 4. numarinimas, mirtis ir laidotuvės,
 5. Bažnyčia ir bažnytiniai papročiai.

VI. SUSISIEKIMAS IR PERGABENIMAS

1. Važiavimas, vežimas bei jojimas (priemonės bei įrengimai).
2. Kelionėms reikalingi daiktai.
3. Pačiūžos, pašliūžos bei visokie palengvinimai ant kojų, einant per sniegą ar ledą.
4. Laidai bei laiveliai.

VII. NEŠYSTA (apsivilkimas, apavas)

VIII. LIAUDIES MEDICINA (įvairūs vaistai, jų gamyba ir t. t.).

IX. PASILINKSMINIMAI (žaislai, žaidimo priemonės, visokie muzikos instrumentai ir t. t.).

Čia numatytos sritys toli gražu nėra pilnos ir sistematingai patiektos, bet duotos tik bendrai orientacijai.

Rinkti ir aprašyti tautos medžiaginę kultūrą negalima bet kaip, o reikia prisilaikyti tam tikrų dėsnių, tam tikrų taisyklių, kurioms išaiškinti reikėtų daug vietos ir laiko, bet pačias svarbiausias reikia prisiminti. Užrašant, nufotografuojant, nupiešiant ar nubraižant, reikia visada prie daikto pažymėti:

1. Kaip daiktas vadinasi, kaip vadinasi jo sudėtinės dalys?
2. Iš kur daiktas yra (vieta)?
3. Kam daiktas priklauso?
4. Kokia daikto paskirtis?
5. Kada darytas?
6. Kieno darytas (šeimininko, samdinio, specialaus amatininko, vietinio žmogaus ar iš kur atėjusio).

Žinoma, tų žinių apie kiekvieną daiktą reikia kur kas daugiau, bet bendram vaizdai apie daiktą susidaryti užtenka ir šių.

Kiekvienas žmogaus sukurtas daiktas yra jo dvasinių ir fizinių reiškinių išdava, taip kad tų abiejų reiškinių atskirti vienas nuo kito, aprašant ar tiriant kokį nors daiktą, nereikia užmiršti priežas-dvasinių apraiškų su juo susijusių. Beveik kiekvienas medžiaginis daiktas mūsų liaudyje susijęs ar su daina, ar mįslė iš jo padaryta, ar jis susietas su įvairiais burtais, kerėjimais, tikėjimasis ar kitais „zababonais“. Tos apraiškos neatskiriamos nuo paties daikto. Be to, aprašant ar tiriant kokį nors daiktą, nereikia užmiršti priežastingumo dėsnio. Kiekvieno daikto nors ir mažiausia dalelė, nors ir visai nežymus pajvairinimėlis turi savo praktišką naudą. Kartais iš paties daikto, nežinant paslapties, sunku tas dalykas atsekti. Todėl kur tik galima ir yra reikalas, reikia visada tokie dalykai išsiaiškinti.

Dar vienas gana svarbus dalykas, be kurio visas darbas nustoja daug savo reikšmės: jei paties daikto negalima kartu turėti, jo fotografija, piešinys, brėžinėlis, planelis ar mažas škicelis yra būtina. Taigi, kiek tik galima prie kiekvieno daikto aprašymo, jei jo paties negalima pridėti, pridėti jo ar fotografiją, ar brėžinėli, ar piešinėlį, ar planelį, nes tik tada darbas duos teigiamų vaisių.

Moksleivis, kuriam kaimo kasdieninis ritmas ir jo alsavimas yra savas, daug greičiau prisiriš prie to darbo, daug labiau pamėgs už kitus, nes ten jis jaus dalį savęs. Reikia tikėtis, kad moksleiviai, taip uoliai prisidėję prie mūsų tautosakos rinkimo, nepamirš ir nykstančios medžiaginės tautos kultūros ir kad jų įnašas į tautos kultūros istoriją bus nė kiek nemenkesnis už kitų. Ta jų kruopščiai surinkta medžiaga paskiau pasinaudos mokslininkai, sprendami tų apraiškų atsiradimą, kilme, atkeliavimo ir praplėtimo kelius.

Jaunystė sukurta ne džiaugsmui, ne malonumams — ji sukurta tik heroizmui.

Paul Claudel

Daug išmoksi iš mokytojų, daug iš žmonių, bet daugiausia iš knygų.

M. Gandhi

BERŽAS NAKTĮ

Aš neturiu čia brolio,
Nei sesės mylimos.
O kas man nors iš tolo
Šakelėmis pamos?

Mane pagimdė žemė
Šituos plačiuos namuos.
Nuo ryto lig sutemus
Prie kelio čia linguosiu.

Žmonės į kapines, į šliūbą
Pro šalį vis keliaus...
Rugpiučio naktį žvaigždės skuba
Nukristi nuo dangaus.

Nukrisk, atnešk, žvaigždele,
Iš tolimųjų plotų,
Kas man vienam prie kelio
Šakelėm pamosuotų.

PETRAS ORVIDAS

PILKUMA

Aš vis noriu išeiti iš gyvenimo šio,
Iš pilkos ūkanos.
Grubiu keliu širdy skausmą nešu,
Ir einu, ir einu.

Čia išbalę veidai, ir žodžiai apkartę, šalti,
Girdėti seniai. — —
Nesuprantama gal, įstabi ateitis
Vilioja mane.

Už miško nukrito nuskendo tenai
Žvaigždė ežere. — —
Klaidins mano kelią naktų tamsumą,
Laukai ir giria.

O kad išeiti, išbrist iš gyvenimo šio,
Iš pilkos ūkanos.
Širdy ir tave, ir skausmą nešu,
Ir einu, ir einu.

Vakaras prie Nerio

P. Babicko nuotrauka

KUN. JONAS PETRĖNAS

Šv. Raštas ir moksleivija

1. Šv. Raštas — Dievo meilės žodis

Išvartykime garsiųjų Vilniaus, Londono, Paryžiaus, Berlyno Universitetų knygynus, su nuostabiu kantrumu išlandžiokime didžiulius Vatikano bibliotekos labirintus, perverskime seniausių laikų pergamento rankraščius, kitus vertingus dokumentus ir nerasi-
me knygos įdomesnės, vertingesnės ir populiareesnės už Šventąjį Raštą. Visuotinė literatūra ilgiausius puslapius paskiria Goetės „Faustui“, Šekspyro „Hamletui“, Dostojevskio „Nusikaltimui ir bausmei“ nagrinėti, tačiau Šv. Rašto gerbėjų ir skaitytojų publika yra žymiai gausesnė už tą, kuri teatruose žiūri Šekspyro dramų ar klausosi Fausto operos.

Šv. Raštas, kurį gerbia ir brangina krikščioniškosios pasaulio tautos, visada knygų rinkoje prasiskina sau kelią ir suranda vietą ne tik knygų lentynoj, bet ir žmonių širdyse.

Katalikų Bažnyčia, atlikdama mokomąjį savo uždavinį, perteikdama naujoms kartoms Kristaus mokslą, apreikštąsias tiesas ima iš

apreiškimo šaltinių: Tradicijos (Padavimo) ir Šv. Rašto. Vadinas, Šv. Raštas yra tikėjimo tiesų šaltinis, kad ir ne vienintelis; šis dalykas parodo tikrąją šv. Rašto vertę ir jam teikiamos pagarbos pagrindą. Bažnyčios Tėvai vaizdingai šv. Raštą vadina „Dievo laišku žmonėms“, kurio tikslas žmones pamokyti, sudrausti, paguosti, leisti pažinti dieviškosios išminties kelius.

Šv. Raštas Senojo Įstatymo, aprašydamas pasaulio sutvėrimą ir žmonių giminės gyvenimą nuo pat pirmųjų dienų, yra apipintas *mesijine idėja*: žmonės laukia Mesijo, kuris ateis jų sutaikyti su Dievu.

Šv. Raštas Naujojo Įstatymo yra gražiausias kūrinys, kuris parodo, kaip lauktasis Mesijas Jėzus Kristus rengiasi ir atlieka žmonijos išganymo darbą. Dievo Sūnaus įsikūnijimas ir gyvenimas žemėje yra gražiausias dieviškosios meilės pasireiškimas, todėl nenuostabu, kad Šv. Rašto N. Įst. knygos yra krikščionių protams ir širdims artimiausios ir labiausiai skaitomos. Teisingai Arkivysk. J. Skvireckas rašo: „Kaip visas Išganytojo įvykdytas žmonijos atpirkimas yra dieviškosios meilės darbas, taip Šventasis Raštas yra *Dievo meilės žodis*“.

Šv. Rašto knygos, apimdamos Dievo meilės žodžius, atverdamos tikėjimo tiesas, tiesdamos gaires doriniam gyvenimui ir, kaip uosto švyturys, lydėdamos žmonių giminę į amžinybę, tikrai nusielpo rimtos ir nuoširdžios pagarbos. Tai nuostabus kūrinys, kuriam negali prilygti gražiausi visuotinės literatūros šedevrai!

2. Nuo Daukšos iki Arkivysk. Skvirecko

Lietuva, įstojusi į krikščioniškųjų tautų ratą, pasiryžo šv. Raštą skaityti sava lietuvių kalba, nors nemaža Nemunu nubėgo vandens, kol susilaukė pilno lietuviško šv. R. vertimo.

Kan. Mikalojus Daukša 1599 m. išleido Vilniuje „Postilą“, seniausią ir pilniausią Evangelijų rinkinį lietuvių k. Vėliau vienuolio T. Širvydo S. J. „Punktai sakymų“ ši darbą varė toliau. 1816 m. Žemaičių Vyskupas Juozapas Arnulpas Giedraitis išleido visą N. Įst. lietuvių k., gi vysk. M. Valančius yra laikomas pirmuoju psalmių sulietuvintoju. Vysk. A. Baranauskas, visur bandęs savo gabumus, pasiryžo visą šv. Raštą patiekti lietuvių k., tačiau 1902 m. jį aplanoko mirtis ir išardo užsibrėžtąjį planą.

Tada jaunas Kauno Kunigų Seminar. prof. kun. Juozas Skvireckas, tylus ir ramus darbininkas, įkimba šv. Raštą versti į lietuvių k. ir jau 1911 m. pradeda leisti „Šv. Raštą S. ir N. Įstatymo su Vulgatos tekstu“ ir 1932 m. sėkmingai užbaigia šv. Rašto vertimo darbą. Kokia graži ir nupelnyta Kilniajam Vertėjui garbė, kurią Ad. Jakštas taip nusako: „Ko nepadarė Daukša su Širvydu, ko nesugebėjo padaryti jo pranokėjai vyskupai J. Giedraitis, Valančius, Baranauskas, tai padarė *pats vienas* J. Skvireckas, nenuilstamai dirbdamas per ištisus 30 metų (1902—1932): žiūr. A. Jakštas, „Apie katalikiškus lietuviškus Šventraščio vertimus ir vertėjus“ (Soter, 1933 m. nr. 1 (16) psl. 3—24). Šis 30 metų darbas Garbingajam Vertėjui patatė gražiausią paminklą, kuris katal. Lietuvos visuomenei yra didžiausias paraginimas skaityti ir branginti Dievo įkvėptąjį žodį.

3. Dievo įkvėptosios knygos Lietuvos mokyklose

Lietuvos moksleivija, kuri jautriausiai reaguoja ir daugiausiai domisi kultūriniu gyvenimu, negali užmiršti nė šv. Rašto studijų: skaityti, gilintis, nagrinėti, įsijausti įkvėptąsias Dievo knygas.

Naujoji tikybos programa 7 klasių gimnazijai, Arkiv. J. Skvirecko patvirtinta 1936 m. birželio m. 22 d. Nr. 1227, įtraukė į kurso rėmus ir šv. Raštą. Pav., 4 klasė, besimokydama apie Bažnyčios įkūrimą ir pirmųjų krikščionių gyvenimą, turi susipažinti su Apaštalų darbų tekstais.

5 klasė, turėdama laimės eiti gražiausią tikybos kursą apie Kristų, dieviškąją Mokytoją ir pasaulio Išganytoją, susipažįsta su šv. Mato Evangelija, kuri taip gražiai aprašo J. Kristaus gimimą, gyvenimą ir darbus.

6 klasė, žengdama į suaugesnę galvojimą, nagrinėja Dievą proto ir apreiškimo šviesoje, skaito psalmių tekstus, išminčių knygas ir šv. Jono Evangeliją, kuri vaizdžiausiai gvildena J. Kristaus dievybę.

7 klasė, besirausdama po kasdienį žmonių gyvenimą ir eidama katalikų dorovės mokslą, skaito šv. Povilo laiškus korintiečiams, ypač tekstus, iškeliančius pareigas Dievui, artimui, visuomenei ir Bažnyčiai. Šitaip klasėse su tikybos kursu gyvai jungiamas ir rišamas šv. Raštas, reikia tikėtis, Lietuvos moksleivijai pasidarys artimesnis, reikalingesnis, išmuš iš jaunujų mokyklos draugų mintį, kad apsimoka skaityti tik lengvai virškinama beletristika.

(Čia galima pastebėti, koks nepraktiškas yra N. Įst. leidinys su vienom Evangelijom — mokiniai po ranka neturi Apaštalų darbų ir šv. Povilo laiškų!)

Garbingasis šv. Rašto vertėjas Arkivysk. J. Skvireckas nuoširdžiai primena: „Skaityti šiandien šv. Raštas reikia gal labiau kaip kitados suvargusiems žemės vaikams, į kurių apkartusias širdis taip daug iš visur piliama neapykantos nuodų“. Gi tikėjimo mokslo žinovas — teologas Ad. Tanquerey, kalbėdamas apie tiesios sąžinės auklėjimą, nuoširdžiai pataria jaunimui skaityti šv. Raštą, kuriame patiekiami pavyzdžiai skatina jaunoj širdy pasiryžimų. Tėvas J. Svensonas S. J. atvirai prisipažįsta, kad jisai, 12 metų berniukas, protestantas, skaitydamas šv. Raštą ir katekizmą, susidomėjo katalikų religija ir perėjo į K. Bažnyčią. (Plg. Kaip aš tapau kataliku, Kaunas, 1932, 85 psl.).

Šias eilutes rašančiam malonu šia proga atsimint Biržų gimnazijoje dirbusio kun. kap. P. Raudos žodžiai, girdėti 1930 m. esant 8 kl.: „Atsiminkite vieną auksinę tiesą: Naujasis Įstatymas turi būti mano gyvenimo draugas ir vadovas“. Šie žodžiai ir dabar malonu atsiminti ir džiaugtis jų teisingumu!

Visi mūsų gimnazijų mokiniai rašytojai, kūrėjai poetai turėtų atsiminti vienoj paskaitoj girdėtus prof. dr. J. Ereto žodžius: „Kas nori būti geras rašytojas ar žurnalistas, turi gerai įsiskaityti į šv. Povilo laiškus“. Tikrai, šv. Povilo laiškų stilius, logika, minčių gilumas ne vienam jaunam literatui padės išstobulinti stilių ir įpratins logiškai reikšti savo mintis.

Jaunieji suolo draugai, pradėdami šv. Rašto skaitymą ir nuoširdžias studijas, niekada negali iš akių išleisti šio rimto patarimo:

Prof. Kazio Būgos mokslo dienos*)

Tėvų kalbą pamilęs — save užmiršau.
Prof. K. Būga

Vargu, nors ir įdomu atskleisti šio didžiojo lietuvių, žmogaus, kuris, bedirbdamas lietuvių kalbai, buvo save užmiršęs, jaunasias, tikriau moksleiviškas dienas. Pats veik niekur nepasipasakojo, o laiškų iš ano meto maža išliko. Palieka tik vienas kitas artimųjų draugų prisiminimas, nors ir šių žmonių daugiui jau krūtinę žalia velėna pridengė.

Pats K. Būga Lietuvių kalbos žodyno įvade pasisako, kad pasaulio šviesą išvydęs 1879 m. spalio 25 d. Pažiegės vienasėdyje, Dusetų valsčiuje ir parapijoje. Lementorių skaityti išmokęs iš savo tėvo, o su maldų knygomis ir Šiaulėniškiu seneliu dvi žiemas praveręs. Vėliau, t. y. 1890-1891 m. jam tekę lankyti Dusetų valsč. mokyklą, kur pramokęs rusiškai. 1891 m. rudenį tėvas jį nugabenęs Zarasų apskrities mokyklon, bet K. Būga užbaigęs tik vieną klasę. Kitais metais jau mokosi Petrapilyje. Čia 1897 m. pavasarį baigia keturias klases, o rudenį K. Būgą jau matome Petrapilio kunigų seminarijoje, iš kurios po metų pasitraukia.

Pasitraukęs iš kunigų seminarijos, praranda tėvų paramą ir su didžiu vargu mokosi. Tampa kun. Bernoto broliavaikių mokytoju, vėliau globėju, daug dirba ano meto lietuvių būreliuose ir kiek ištengia mokosi. Visas mokslas eina lietuvių kalbos ir tautosakos tyrimo kryptimi. Jis skaito įvairias lietuviškų pasakų, dainų knygas, skaito Kuršaičio gramatiką, Baranuskio „Ostlitauische Texte“ ir pats vienas, be mokytojo, išmoksta skirti tiek gimnazistus prikamuojančias lietuvių kalbos priegaides.

1903 m. susiranda K. Būgai globėjai: prel. A. Dambrauskas-

1) Gruodžio 2 d. sukanka 15 metų nuo didžiojo lietuvių kalbininko prof. K. Būgos mirties. Šia proga ir dedame šį straipsnį. Red.

„Jeigu nori šventąjį Raštą su nauda skaityti, skaityk nužemintai, be pasididžiavimo, bet su tikėjimu, o niekad neieškok mokslo dėl tuščios garbės“ (Plg. Kristaus sekimas, Kaunas, 1915, 23 psl.).

Šv. Raštas, Dievo meilės žodis, taip suprastas ir pamylėtas, nebus toloma ir nesuprantama senovės amžių knyga, bet skaidrus švyturys moksleivio religiniame gyvenime ir net akstinas sėkmingoj literatūrinėj kūryboj.

Jakštas ir kun. P. Būčys (dabar vyskupas). Jie pastebi, kas slepiasi šio žmogaus asmenyje, ir jų padedamas 1905 m. Būga išlaiko gimnazijos baigiamuosius egzaminus. Tuo ir baigiasi visas K. Būgos mokslas. Per šį laiką jis tiek subręsta, kad gali pats savarankiškai mokslo darbus dirbti.

Dabar žvilgterkim ir į Būgos asmens ypatybes.

K. Būga, jau „Šiaulėniškį senelį“ skaitydamas, buvęs visad susimąstęs, tylus, retai kada nusišypsodavęs, daugiau pamėgęs vienumą, kaip draugus. Ir gal šios jo būdo ypatybės buvo pirmos, kurios K. Būgai padėjo nesusiliesti su paviršutiniškais draugais, neišnykti kasdienybės jūroje, bet pečiais laužtis į gyvenimą. Tėvai ir giminės pajuto to mažojo susikaupėlio pranašumą ir paskyrė jį būti kunigu, t. y. mokslo žmogumi. Bet šis, tėvų skirtasis kunigas, dėl ano meto seminarijos lenkiškos dvasios turėjo pakeisti gyvenimo kryptį ir gyvenimas dar daugiau išryškino K. Būgos būdinguosius bruožus: vienatvės pamėgimą, tylumą ir gilų susikaupimą darbui.

Ketvirtos klasės mokinys K. Būga jau susipratęs lietuvis ir uoliai užrašinėja tautosaką. Anuo metu K. Būga, dar visai jaunas, dalyvauja ir slaptame lietuvių ratelių veikime: padeda rengti slaptus lietuvių vakarus, su draugais rašo dramos veikaliukus, bet, svarbiausia, jau tuo laiku palieka *lietuvių kalbos žinovu* ir taiso anų dienų kalbos netikslumus. Čia ir pasireiškia tikrasis K. Būga su visa savo pašaukimo kryptimi. Kalba tampa jo dvasios maistas, ir dėl jos pradeda pamiršti save. Pakliuvęs kaiman, klausosi, ką jaunimas dainuoja, ką žiluniai senukai „ūturioja“, ragina dainuoti lietuviškas dainas ir pan. Jaunimas neįtraukia jo šokių sūkurin, nes jis puikiai mokąs, jo paties žodžiais, tik per tvorą peršokti, jo, rodos, nevilioja tuo metu ir geltonkasės, jis gyvena tik lietuvišku žodžiu ir tautos kūryba. Dėl kalbos pamėgimo K. Būgai buvo ir gimnaziją labai sunku baigti. Jo mokytojai, kurie jį rengė gimnazijos baigimo egzaminams, turėję verste priversti K. Būgą nors truputį laiko skirti matematikai, nes jis visada ją pakeisdavęs kalbos dalykais. Tik pastebėjęs, kad be jos neįstengs peršokti tos baisiosios užtvaros į aukštąjį mokslą, pasiryžta, pasitempia ir laimi.

Tai taip augo ir brendo didysis lietuvių kalbos žinovas prof. K. Būga.

Liūdesys — sielos rūdys. Darbas nušveičia rūdis ir verčia sielą blizgėti.

Johnson

Nėra dalyko, kuris galima būtų labiau branginti, kaip dienos vertė.

Goethe

Mokėjimas gyventi pareina nuo mokėjimo sunaudoti laiką.

Franklin

Literatūrinio rašinio konkursas

„Ateities“ ir kitų moksleivių žurnalų puslapiai mirgėte mirga moksleivių poezija, beletristika, o mokslinio pobūdžio rašini vos vieną kitą pamatysi moksleivio rašytą. Norėdami moksleivius sudominti ir šia kūrybos sritimi, skelbiame

LITERATŪRINIO RAŠINIO KONKURSA

iš mūsų naujosios literatūros.

Siūlome rašyti šiomis temomis:

1. Naujoji patriotinė visuomeninė poezija (Miškinis, Kirša, Salomėja Neris, Brazdžionis, Inčiūra ir kt.).
2. Naujoji lietuvių novelė (Vaičiulaitis, Cvirka, Grušas).
3. Miestas naujajame romane (Grušas, Putinas, Paukštelis, Orintaitė, Katilius).
4. Inteligentijos ir kaimo santykiai naujojoje lietuvių literatūroje (Putinas, Kirša, Miškinis, Cvirka, Jankauskas, Jankus, Tilvytis).
5. Kaimas Krėvės ir Cvirkos kūryboje.
6. Vaižganto ir Vaičiulaičio gamta.
7. Mirties ir amžinybės motyvas Brazdžionio kūryboje.
8. Salomėjos Neries lyrika.
9. Kossu-Aleksandravičiaus kūrybos pasaulis.

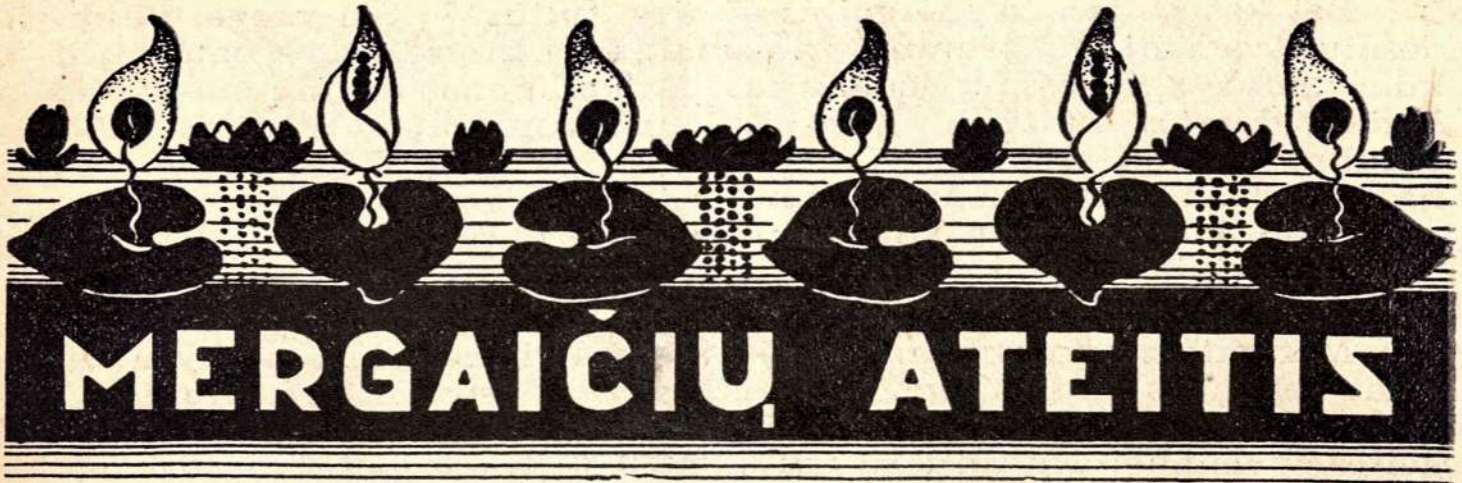
Šiame sąraše neradęs sau artimos temos, gali pasirinkti ir ką kita iš geresniųjų po D. Karo iškilusių lietuvių rašytojų. Vienas gali rašyti ir keliomis temomis, bet premijuojamus to paties autoriaus tik vienas rašinys.

- I PREMIJA — 50 LITŲ.
II PREMIJA — 30 LITŲ.
III PREMIJA — 20 LITŲ.

Be to, trys geriausi nepremijuoti rašiniai gauna dovanų knygomis.

Terminas — 1940 m. vasario 1 d. Rašinys turi būti ne didesnis, kaip 5—6 „Ateities“ puslapiai. Rašyti tik vienoje lapo pusėje, paliekant iš kairės paraštę. Pasirašyti slapyvardžiu. Tikrąją pavardę, pažymint gimnaziją ir klasę, atsiųsti užklijuotam vokely kartu su rašiniu.

Konkurse kviečiami kuo gausiausiai dalyvauti visi moksleiviai: mergaitės ir berniukai, bendradarbiavę spaudoje ir nebendradarbiavę.

ALFA SUSINSKAS

Kraitis, kurio kandys nesuėda ir vagys neišvagia

(Mergaitės širdies kultūra)

Perskaityti ir berniukams.

*Bijau protingos moters, bet be širdies ir nuo-
širdaus vyro, bet be proto...*

(Iš savo dienoraščio)

Tragiška būklė tos mergaitės, kurios vertė tevertinama turimu turtu; nelaiminga ta mergaitė, į kurią težiūrima, kaip į turto savininke, turto aruodą, o ne kaip į žmogų, gyvenimo bendrakeleivę, ne kaip į gyvenimo balzamą, vyriškio angelą sargą.

Su liūdesiu reikia pripažinti: dažnos mergaitės kaimietės likimas šiuo atžvilgiu daug skaudesnis (jis stačiai baisus), negu inteligentės. Dar ir dabar kaimo mergaitė daug kur tebėra savo kraičio vergė; dar ir šiandien mergaitės kaimietės likimą neretai galutinai disponuoja karvės, molio hektarai ir litų tūkstantinės...: davė tėvas kraitį, ir riteris ima sau ją drauge, kraičio nebėra — ir dulcinėjos jam nebereikia. Ir šauna galvon tada mintis: ko šiam riteriui reikėjo: mergaitės širdies ir draugystės, ar jos tėvo telyčių?!.. Tautos ir mergaitės nelaimė, retas kuris iš tokių kaimo riterių žiūri ir ieško paties didžiojo kraičio mergaitės širdy, jos širdies kultūroj.

Mergaitėms šviesuolėms geriau. Iš jų nebelaukiama ir nebesitikima medžiaginio kraičio. Jos jau nebeina kraičiui priedu... Tačiau šviesuolės pačios save tuo dažnai nuskriaudžia, kad, nebeturėdamos medžiaginio kraičio, neretai užmiršta savo būtiną dvasinį kraitį ir juo nesirūpina, arba permaža rūpinasi.

O šis dvasinis mergaitės kraitis yra jos širdies kraitis, širdies kultūra. Šiuo širdies kraičiu turi būti kiekviena mergaitė, tiek kaimietė, tiek ir šviesuolė, apsirūpinusi.

Bet kas gi yra ta mergaitės širdies kultūra? Šia proga, be didesnių išvadžiojimų, trumpai ir aiškiai: visų proto, valios, jausmų ir kūno galių, sugebėjimų išugdymas, išstobulinimas ir yra mergaitės širdies, dvasios, kultūra. Dar aiškiau: lavinti protą, stiprint valią, tobulint jausmų veikimą, tinkamai tvarkyti ir grakštinti savo kūną — reiškia siekti širdies kultūros.

Kaip, kuriuo būdu, kuriom priemonėm?

Tradiciniu įpročiu galvojant, pirmiausia tenka atsiremti religine dalim.

Mergaitėms katalikėms ypač trys religinės priemonės yra didžiai vertingos širdies kultūrai kelti: malda, išpažintis, komunija.

Malda mergaitės lūpose! Malda mergaitės širdyje! Malda mergaitės gyvenime! Nuoširdžiai besimeldžiančios mergaitės neišdrįs pa juokti ir šlykštus cinikas, žiaurus nachalas berniokas. Kodėl? Mat, besimeldžianti, religine ekstaze gyvenanti mergaitė yra kažkas nežemiška: maldoj ji sušvinta idealu, tokiuo patraukiančiu, viliojančiu angelu sargu, kurį kiekvienas norėtų turėti čia pat savo draugystėj, prie savo širdies arčiau. Gilus, prasmingas maldos gyvenimas mergaitės širdį valo nuo piktžolių, kurios ją teršia ir kitus aštriai gelia; antgamtinė maldos pagalba savotiškai priverčia Dangu ateiti talkon mergaitės širdžiai puoselėt ir jai pašventint, gi gamtinė, psichologinė maldos galia formuoja mergaitės būdą, charakterį taip vaisingai, kaip jokia kita gamtinė priemonė.

Ypač išpažintis ir komunija čia didelės priemonės mergaitės širdies kultūrai. Net rimti protestantai, įvairūs žymūs pedagogai nekatalikai išpažintį ir komuniją laiko ypatingom vertybėm žmogaus dvasios kultūrai.

Išpažintis — tobula širdies, charakterio mokykla. Tai tobula pedagoginė priemonė tvarkyt, grynint ir gražint pasauliui dvasią. Bet išpažintis neturi būti tik papūgiškas vidaus kartumėlio išsaky mas tyliai kunigo ausiai. Šitokia išpažintis — mechaninė išpažintis, ir ji maža auklėjamosios širdies kultūros duoda. Išpažintis savo svarbiausia (net sakramente) dalim yra savęs pakaltinimas, ryžtas geresniam rytojaus ilgesiui ir atsiprašymas už pasitaikiusį suklydimą. Šitokia išpažintis yra puiki priemonė kelti širdies kultūrai.

Pagaliau ateina komunijos eilė. Mes, lietuviai, ypač moksleiviai, komunijos bijom pagonišku pasibaisėjimu. Tai netikusio religinio auklėjimo ir išmanymo vaisius. Tačiau komunija širdies kultūrai yra ypatingai didis stiprybės, taurumo ir šventumo šaltinis. *Gyventi komunijos gyvenimą, reiškia kovoti už savo didingą širdį ir siekt pačios kilniausios širdies kultūros.* Juk komunijos keliu širdies kultūrint tiesiog ateina pats Kristus; komunijos pavidalu pašauktas, mūsų širdies tvarkyt imasi pats Dievas.

Žodžiu, religinis gyvenimas mergaitės širdies kultūrai turi ypatingos reikšmės, ir tik vėjavaikės pliuškės čia gali nerūpestingai pračiaužti.

Kada mergaitė meldžiasi, ji yra angelas, bet toks, kurs ne atbaido, o patraukia, ne griaua, o stato, kuria, kurs ne pastumia, o pakelia.

Sukroviau kraitelį į skryneles,
išleidau dukrelę į marteles.

„N. Romuva“

Lektūra, knygos skaityba, mergaitės širdies kultūrai taip pat stambus talkininkas. Atliekamą nuo tiesioginio darbo laiką ne tuštybei, bet knygai turi mergaitė skirti. Svarbi yra ir sunkesnio, kietesnio turinio knyga. Tačiau mergaitės širdies kultūrai ypač naudinga vadinamoji dailioji literatūra su visa grakščiąja poezija. Bet gi nė į rankas tokios knygos, kuri moko neištikimybės, kur moteris vaizduojama kaip gyvenimo ardytoja. *Knygos, kuriose moteris yra sulaužyta, menka asmenybė, ne ugdo, bet žlugdo moteriškąjį formavimąsi.* Mergaitė turi išsąmoninti, jog yra knygų, kurios ne padidina ir ne praturtina jos širdies kultūros, bet ją sumažina ir palaipsniui net visai ją išplėšia. *Knyga turi padėti išmokti gyventi.* Knyga turi papildyti išmanymą, kurio nesuspėjam ar neturim progos pasiimti iš paties gyvojo, kasdieniškojo gyvenimo. Jei gyvenimo meno knyga tik menkina ir mažina, ji yra gyvenimo priešas ir gyvenimo budelis

Ypatingą reikšmę širdies kultūrai turi ir grožio gyvenimas, grožio pajautimas. Atgrasi yra ta mergaitė, kuri neturi grožinio pajautimo, grožinės nuovokos.

Grožio pajautimas reikia lavinti ir jo siekti.

Pirma grožio mokytoja yra pati gamta. Jau instinktyviai, natūraliai mergaitė siekia grožinio gyvenimo: ji mėgsta gėles, laukus, mėgsta pievas. Mergaitė ir gėlė turėtų būti neatskiriamas vaizdas. Įvairūs keliavimai, ekskursavimai po gražiąją Dievo gamtą — irgi didelis grožio ugdytojas.

Bet ir paties žmogaus kuriamas grožio gyvenimas šiam reikalui reikšmingas. Darbų, ypač rankdarbių, parodos parodėlės, skoningas kambario, savo aplinkos tvarkymas, nuoširdus, dvasingas man-

dagumas, protingas tualetas, protingas puošimasis ir gražinimasis irgi lavina grožio pajautimą, kurs savo dalim įeina į širdies kultūrą. Kiekviena mergaitė turi ne tik teisę, bet ir... pareigą puoštis pagal sugebėjimą, neprašokdama finansinio pajėgumo ir neprasilenkdam su sąžine. Tvarka, grožis ir protinga, santūri elegancija mūsų paviršiuje, atsiliepia ir mūsų dvasios kultūrai. Netvarkinga, apsileidusi, apšepusi mergaitė savo paviršiumi, nekitokia ir savo širdimi.

Atskiru dėmesiu šia proga tenka paliesti kiną ir kino aistrą. Beveik kiekvienos mergaitės galva pramušta ekranui. Ir ne be reikalo: matyt, mergaitės pasąmonės instinktas nujaučia ekrane gaunąs to, ko jai reikia, ko kitur ji negauna. Juk grožinė, meninė **ekrano dalis** yra didžiai reikšminga širdies kultūrai. Tačiau..., ak, tačiau ekrano idėjos dažnai būna pražūtingos. Įeidama į kino salę, nepalik už durų proto, kritiškos galvos; išeidama gi, šio savo proto nepalik kino salėj.

Ekrano moteris neretai yra moters iškamša ir pabaisa. Juk dažniausia ekrano moteris yra kaprizų persona, norinti visus turėti po savo puspadžiu. Moteriškas filmo personažas savo žiūrovą dažnai nuteikia dykinėjimu, gyvenimo tuštybe, gyvenimu be rūpesčio ir vargo; nusikaltimo moteris dažnai iškeliamą aukščiau už dorybingos kovos moterį. Pagaliau, ekranas neretai moterį vaizduoja kaip gyvenimo centrą, kuriai viskas ir apie kurią viskas... Ir ekrane iš moters susiformuoja tironiškas dievas... *Tuo tarpu moteris turi būti angelas, kurs padeda, užjaučia, kartu vargsta, visą save atiduoda kito laimei: pirma kitam, tik paskui sau.* Šitokia yra kilnios, didžios širdies kultūros moteris. Bet šitokia — retas svečias ekrane. Tad jei iš meninės pusės kinas būna puiki grožinė mokykla, iš idėjinės pusės jis neretai yra net širdies kultūros griovėjas. Išėitis čia viena: būti atsargiai ir kino idėjas, jo personažą visada perkošti tankiu kritikos koštuvu.

Grožinis, meninis nusimanymas daug įneša širdies kultūrai kelti.

Pagaliau ir kūninis gyvenimas, fizinė mergaitės dalis čia ne be reikšmės ir įtakos. Sveikas organizmas, protingas sportas, higieninė savižiūra, net saikingas šokis taip pat savo dalį širdies kultūroj palieka.

Šviesi mergaitė, daugiau ar mažiau mokslo gaunanti, rimtą, rūpestingą dėmesį turi koncentruoti į didįjį savo kraitį, kurio nei kandys nesuėda, nei rūdys nesunaikina, kurio nei vagys, pagaliau, neišvagia. Šis būtinas kiekvienos mergaitės kraitis yra jos širdies kraitis, širdies kultūra.

Žmogui tenka žiauriai grumtis gyvenimo arenoj už savo gyvenimą. Vyras čia daugiausia laimi proto ginklu, o moteris — savo širdim. Jei vyras didžiaprotis, o moteris kilniaširdė — tada turim didžiąją gyvenimo harmoniją. Tačiau ir vyras turi turėti kilnią širdį ir moteris šviesų protą. *Bet toks jau gyvenimas, kad iš vyro reikalauja daugiau proto, iš moters gi — daugiau širdies.*

Kelią į širdies kultūrą, į šį savo laimės pagrindą, bei gyvenimo pasisekimą mergaitė turi pradėti keliauti nuo pat jaunųjų savo dienų.

XI.13.

Didžiosios Valandos dūžis

Juk buvo valandų, vos keleta valandų visame Tavo gyvenime, kurios išpirko ilgus, klaikius nuobodžius kasdienybės metus, pasotino Tavo širdies troškulį ir įskėlė žaibus tavo dvasioj.

Matei ryškėjant, švintant tamsius šešėlius, matei daug, daug žmonių, daug prašančių rankų, daug degančių akių atkreiptų į tave... savo krūtinėj išgirdai jų atodūsius ir kvėpavimą...

Ir švietė tolumoj aiškus ugninis kelias — Darbas Kova Laimėjimas!..

Man dar tebesigirdi toks vienas Didžiosios Valandos dūžio aidas...

Mirguliuoja raidės universiteto skelbimų lentoj: „Norintieji važiuoti į Vilnių atšvęsti didžiosios triumfo dienos ir iškelti Gedimino kalne trispalvę — užsirašo“... Būtinai važiuoju.

Prisimenu vasarą. Keturias dienas, praleistas nelaisvame Vilniuje. Jos praėjo pakilusioj nuotaikoj. Gedimino pilis, Aušros Vartai, Basanavičiaus kambariai, „Aušros“, „Varpo“, „Tėvynės Sargo“ originalai nukėlė mus į anuos gražiuosius nepriklausomybės kovų, laimėjimų, bei valstybės kūrimo laikus. Ten tokia gyva mūsų praeities dvasia, užtat nestebėtina, kad lietuviai vilniečiai, ypač gimnazistai ir studentai, ją taip tvirtai iškiepijo savo širdyse, kad ir žiauriausios okupantų pastangos nuėjo niekais.

Akyse stovi vienas vaizdas, kurio niekuomet negalėsiu pamiršti. Tai vilniečių atsisveikinimo daina — „Leiskit į tėvynę, leiskit pas savus“. — Tame beviltiškame skunde atsispindėjo toks didelis laisvės ilgesys! Pažiūrėjom į jų akis ir supratom, kad Vilniaus, baisiai kenčiančio Vilniaus išlaisvinimo idėja amžinai liks mums gyva...

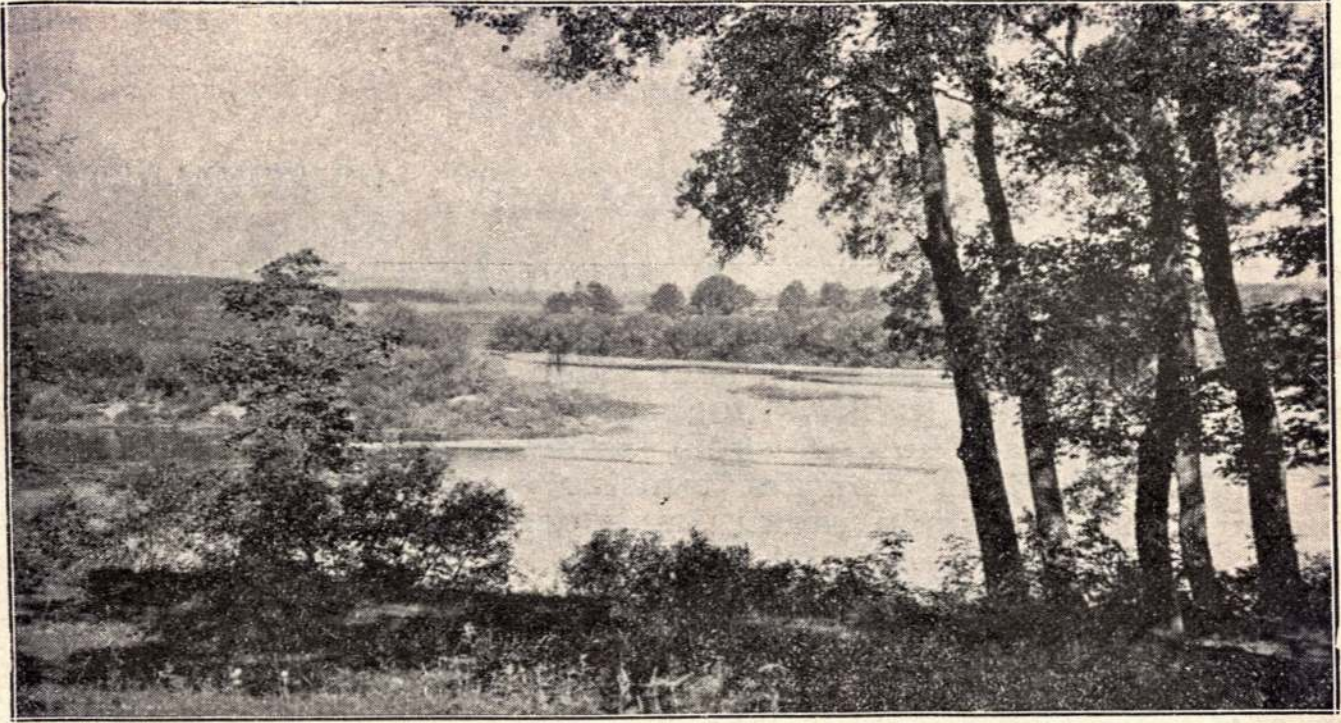
O štai dabar — jau laisva sostinė. — Greičiau skubėt pas juos, pas brolius, pasveikint, pasakyt, kad dabar jau visi kartu džiaugsimės ir kentėsime, kad niekam skriausti jų neleisim!..

Nubėgau pas draugę. Nutariam, kad padėtis Vilniuj ne visai aiški. Reikia atsargumo priemonių griebtis. Atsiraitom rankoves ir imam smarkiai ginkluotis... buterbrodais...

— Pavaišinsim vargšelius! Juk jie ten nieko neturi.

Širdy taip gera, šviesu ir džiugu.

...Jau dumia pasispardydamas mūsų geležinis žirgas į amžinąją sostinę. Triukšmas, dainos visuose skyriuose. Ko norit — važiuoja šeši šimtai su viršum akademiško jaunimo. Kaip linksma! — Man rodosi, dainuoja ir tie beskrendą juodų arimų lopinėliai, ir džiūstančios žolytės. Kokia gera, sava žemelė! Juntu — ten, giliai

Paneriai

„N. Romuva“

plaka, tūksi širdis, didelė, gyva širdis, kuri iškelia gležnutį pavasario daigelį į saulę, brandina aukso javus ir liepia girioms ošti...

Buvusių gairių vieta. Dabar jos sulaužytos, sudegintos — nė žymės nebėra. Maža šiaudinė lūšnelė papuošta trispalve. Matau, kaip iš jos išbėga vaikutis su vėliavike rankoj ir ilgai, ilgai mums mojuoja. Traukiniui sustojus, tuoj lipam iš vagonų, sveikinamės, kalbam su visais. Žmonės nepaprastai išvargę, apiplyšę. Ypač skurdu žiūrėti į išbalusius, nudriskusius vaikus. Jie drąsūs, duodasi mūsų kalbinami, o akutės suspindi džiaugsmu, kai imam dalinti buterbrodus, obuolius, barankas. Deja... daugelis jų nebemoka savo kalbos, nes plačiausioj apylinkėj — nė vienos liet. mokyklos! Bus darbo, kol išpuoselėsime tas jaunutes atžalas, svetimųjų sužeistas!

Tunelis ir — Vilniaus stotis. Visų veidai susikaupia, širdys sudreba. Kažin, kas mūsų laukia? Nenoromis prisimena žandariškos išvaizdos lenkų tarnautojai. Ir dabar daug jų čia slankioja, bet — ačiū Dievui — nebebaisūs. Net ir neapykantos nebeverti, nes likimas užtektinai jiems atkeršijo.

Sveikinamės su saviškiais kariais, policininkais, gelžkeliečiais. Nuo jų gražių, blizgančių uniformų, drąsių veidų, rodos, ir tie bombų apardyti mūrai šviesesni. Mus pasitinka lietuvių studentų būrelis. Negalim žodžių ištarti, tik karštai spaudžiam vieni kitiems rankas.

Drąsiai, išdidžiai žygiuojam Vilniaus gatvėmis. Kiek daug žmonių visur! Ir vis tie patys išbalę, išbadėję veidai. Daugelis jų sakyte sako: „Mums vis tiek, tik duonos, duonos norim!“. Ir tie, kurie niekada nepagalvojo, kad Vilnius taip greit išslys jiems iš grobuoniškų rankų, kad „chamu“ reikės duonos kąsnio prašyti, dabar tyli ir, dantis sukandę, mėgina draugiškai šypsotis.

Tarp minios sukiojasi vienas kitas mūsų policininkas. Be to, daug vietinės lietuvių milicijos. Ji sudaryta daugiausia iš pabėgėlių, atbėgusių iš Švenčionių ar Lydos apskričių, ir V. D. gimnazijos aukštesniųjų klasių mokinių. Kaip gražu į juos žiūrėti! Stiprūs, gaspadoriškos išvaizdos vyrai apsivilkę kailiniais ar milinėmis, su gražiomis naminėmis tautišku spalvų šalikomis ant kaklo ir ant kairės rankos — baltomis ir tautiškomis juostelėmis su raidėmis V. M. (Vilniaus Milicija). Dar gražiau atrodo gimnazistai. Vieni su uniformomis (jų uniformos visai kitokios: tamsiai mėlyni paltai su žibančių sagų dviem eilėmis, primena mūsų pašto tarnautojus), kiti šiaip sau su kailiniukais ar rudinėmis. Bet kokie jie narsūs ir puikūs!

— O! dabar su mumis skaitosi! — džiaugiasi vienas „milicininkas“, — žinom, ką daryti su tais, kurie mūsų neklauso! Jie susiskirstę nuovadomis ir turi tam tikrus pareigų ėjimo įgaliojimus. Vieni, daugiausia skautai, dirba centre — lietuvių konsulate. Ten jie pasikeisdami budi dienas ir naktis. Kiti dirba tam tikrose miesto dalyse.

Norėčiau pridurti, kad iš viso, moksleivija ir studentija nepaprastai daug prisidėjo Vilniaus krašto lietuviybės išlaikymui. Jie, nežiūrint sunkaus spaudimo iš lenkų pusės, vasaros atostogomis suburdavo kaimo jaunimą, mokydavo jį lietuviškų dainų ir rašto. Kartais pasisekdavo suruošti Kalėdų eglaites ir vakarus. Tai buvo sunkus, rizikingas darbas, bet jie nieko nežiūrėdavo. Štai ką rašo vienas vilnietis Marcinkonių apylinkės moksleivis:

„Šių metų vasarą aš negreit pamiršiu. Į tėviškę grįžęs, labai norėjau bent savaitę pailsėti. Bet kur tau! Rengėm lietuvišką vakarą. Ir surengėm. Ir pasisekė. Bet kiek buvo darbo! Kiekvieną vakarą, dienos darbams pasibaigus, susirinkdavom repeticijų. Jos nusitęsavo ligi vėlumos, kartais net pirmos valandos. Taip dirbom tris savaites. Kartais taip norėjos kartu su krentančia saule miegučio eiti, bet Vilniaus krašto mokinio pareigos sulaukydavo. Bet repeticijos — tai dar pusė bėdos. Daug blogiau, kai reikia, žemai nusilenkus, nusizėminus, kyšių prikimšus, didžiausią širdies skausmą juntant prašyti vakarui leidimo. Ir teko ne vieną kartą valsčiaus, policijos laiptus mindžioti, tris kartus Gardinan važiuoti, nusilenkti tam, kuris tavo kraują siurbia ir tave botagu lupa, skaudžiai sakyti, kad „visą vakaro pelną paskirsim Lenkijos Ginklų Fondui, kad tuo būdu galėtumėm Lenkijai padėti“...“

Nenoromis kyla klausimas, ar mes mokėtumėm tiek pasiaukoti savo tėvynei?.. Tiesa, mes irgi suruošiam vakarus savo apylinkėj, bet juk mūsų darbui visai kitos sąlygos ir kiti tikslai.

Žygiuojam Vilniaus gatvėmis ir šypsomės jiems — jauniems didvyriams. Pamatau kelėtą pažįstamų — tiek juokiamės visi! Kad širdyse tiek daug laimės ir juoko!

Maišosi čia ir sovietų kariuomenės likučiai. Jie daugiausia važinėjasi mažais šarvuočiais automobiliais ar masyviais sunkveži-

RUDENS NAKTY

*Rodos eitum, eitum vakare be galo;
neštum savo skausmą rudenio keliu...
Ten žara auksinė vakaruose bąla,
ten pravirksta žemė sielvartu giliu...*

*Gal tave suprastų vakarinės miglos,
kelyje paguostų vėjo aimana...
Ir keliautum vėliai į laimužės šalį,
ausyse skambėtų juokas ir daina.*

*Gal atrastum širdį pakelej prie kryžiaus,
gal atrastum laimę rudenio nakty.
Kai žara auksinė laimina tau kelią,
nebaugu paklysti kryžkelių šaly...*

miais. Susidomėjusiomis akimis žiūri į mus, gėrisi mūsų korporantiškomis vėliavomis ir kepuraitėmis.

Mielai skamba Aušros Vartuose lietuviška giesmė. Daugelis verkia.

Pavakarys. Bernardinų sodnas pilnutėlis žmonių. Ten aukštai Gedimino pilis sutemų apgaubta. Jau artinas, jau artinas Didžioji Valanda... Jos pilnas rudens vakaras, pilki medžių šešėliai... Staiga, plyšta oras nuo gediminėnų pulko orkestro — „Lietuva, tėvyne mūsų“... O ten, aukštai, pilkam rūke, lengvo vėjelio šiurena, kyla, kyla skaisti trispalvė...

Mano rankoj karšta, drebanti senutės vilnietės ranka.

— Dievuliukau, Dievuliukau! Nejaugi ir man senatvėje tokia laimė! — girdžiu ją šnibždant.

— O, kiek kentėjom, kiek kentėjom!... — linguoja žilą galvą motina, Lukiškio kalėjime nukankinto sūnaus motina.

Motina, Tavo auka jau atlyginta. Ten, aukštai šviesią, šviesią trispalvę vėjelis šiurena...

Toli nuskamba, nuaidi dūžis — Didžiosios Valandos dūžis...

Mūsų širdys, mūsų rankos Jums, laisvosios sesės ir broliai vilniečiai!

Prieš mus visus vingiuoja didis kelias — Darbo, Kūrybos, Laimėjimo kelias!

V. INČIŪRAITĖ

NAŠLAITĖLĖ

Ak motule, ak motule
Tavęs pasiūgau!
Ant skruostelių skausmas,
Ašarėlės žvilga.

Kai tamsi naktis ateina,
Kai lietutis lyja,
Ar tau nepabosta
Mirusių šaly?

Nežinai, miela motule
Kaip Tavęs ilgiuosiu...
Ir užlūžo rankos,
Kaip palaužto uosio.

Daug žmonių, bet aš, mamyte,
Vieniša, kaip smilga...
Ant skruostelių skausmas,
Ašarėlės žvilga.

KAZĖ PADARAUSKAITĖ

ADVENTO TYLOJ

Plasdena mėnesienoj žvaigždės gražios.
Pilni laukai skambėjimo svaigaus...
Ten gieda angelai ir neša Kristų mažą, —
Tokį mažytį Kristų iš dangaus!..

Ateisi Tu į baltą sidabrinę šventę;
Kalnais ir kloniais džiaugsmas nuaidės...
Skaidri, baltutė snaigė tylutėliai krenta,
Kaip ašara nuo drebančios žvaigždės...

Suklups pasaulis Tau po kojų
Ir šauks varpai atodūsius maldų...
Nebežinosime, ar žemė čia, ar rojus,
Ar pasaka, ar sapnas, toks saldus...

Bombonešis

Parėjo Kreksida iš klasės, pavalgė ir atsisėdo prie krosnies sienelės, kojas atremdama į lovos galą. Visi praeinančios dienos vaizdai galvoje sumišo, kaip pelės, nelešiuotų kalkių apsiėdę. Tai čia epizodas su kapelionu, tai „valio“ berėkias gimnazijos sargas, tai „Į Vilnių!“ šaukias jos mylimas Juzukas. O ten, tam Vilniuj ir universitetas, ir gražios gatvės, o bažnyčių!.. Ir Kreksida pasijuto laiminga, kad mokykloje bebūdama vogė iš mamos ridikiulio penkcencius ir pirkto VGF ženklelius.

Tuo tarpu stambia galvą pro duris įkišus šeimininkė, pana Barbora pareiškė:

— Vilniun aš turiu pirma visko išgyti. O kas? Pro pasienio policiją vis pralįsiu, o paskui šaka, ant tos šakos vėliava, tą vėliavą per petį ir žygiuoju. Matysi, kaip mano patigrapija bus net į gazietais įdėta! O aš žygiuoju sau... Kaip gyva!

Šeimininkės idealizmas jau seniai buvo žinomas, bet dabar tai jis pasiekė zenitą. Kreksida aiškiai girdėjo, kaip ji ištraukė iš lovos kampo kojine, iš tos kojinės puskojinę, (kuri buvo Kreksidos, nes antrą, kai lauke buvo padžiovus, šuo pavogė), o iš puskojinės — seną sesers vaiko tufliuką. Iš tufliuko iškratė pinigų ant lovos ir pradėjo skaičiuoti. Juo ilgiau šeimininkė pinigais skambino, juo labiau Kreksidai širdin lindo smūtnas Juozuko prisiminimas. Jai vis girdėjosi jo žodžiai:

— Sudiev, manęs tuoj nebematysit, važiuosiu Vilniun. Atidaru aš ten kirpyklą ir skutu barzdas, kerpu plaukus. Juk ten žmonės dabar nuvargę, apžėlę... O kam man treiems metams likt? Kreksida graudėnosi šnibždėdama:

— Juzuk, Juzuk! — šeimininkė neprigirdėdama rėkė. — Ką sakai? Aš seniai apie tai žinau, visi man turtų pavydi.

Tačiau Kreksidai perspėjus, kad už lango kažkas šlepsi, šeimininkė skarbą susipylė tufliukan ir pasirišo po kaklu, pusiau giedodama:

— Tai sudiev, angeliuk, kerubinuk, visi apie mano turtą uostinėja, bet man tai ne galvoj. Rytoj, širdyte, pati išsivirk šaltnosiu, aš žygiuoju Vilniun. Kai mano galva buvo piktšaisiais apsėsta, žadėjau Aušros Vartų Panelę Švenčiausią aplankyti, o dabar tai šventa proga...

Paskui Kreksida girdėjo, kaip šeimininkė brazdėjo lovoj, vartė pagalves, tampė patalus, kol pagaliau nurimo. Bet dabar ji žmogėdriškai knarkė, retkarčiais linksmi prašvilpdama. Kreksida buvo muzikali, bet kokia simfonija ją migdydavo, kaip morfijus. Ir dabar jos galva pamažu nulinko ant krūtinės. Burna prasižiojo, seilės nutyso. Žodžiu, jos kūnas pradėjo gyventi pomirtinį gyvenimą, o dūšia pirm šeimininkės zovada lėkė Vilniun.

Štai jau ir Vilnius. Prie vartų stovi Jogaila su žmona. Kreksida jie pasitinka, kaip giminaite, užsodina ant šyvo arkliaus ir kviečia pilin. Aplink Kreksidą lekioja žurnalistai, fotografai, organizacijų atstovai ir eilė kultūringų žmonių. Kreksida, labai kukli, sėdi, akis į šyvio pakaušį įbedus. Bet staiga pažino, kad tai jų šyvė, kur avižų persiėdus nudvėsė. Apie tai ji panoro papasakoti karalienei ir atsisuko jos pusėn. O gi žiūri, kad vietoj karalienės joja Barbora. Akis, kaip kukulius, varto ir šalia jojančiam žandarui su višta ant krūtinės pasakoja, kiek Kreksidos tėvai atveža jai maisto. O kiek Kreksida suvalgo!! Ji neišmaitinama, be to, antras meniu nuomos nesumoka. O į Juzuko foto, tai žiopso ir žiopso. Dienyne vieni riestanosiai, nė vieno padoraus skaičiaus. Kreksida neištvėrė ir pradėjo pasakoti, kaip šeimininkė jai atvežtus kiaušinius neša pas Feitelį parduoti, kaip ji suvalgo visą kūdą mėsą, o jai palieka lašinius. Tačiau žandaras nedavė jai baigti pasakojimo ir nutvėręs už apikaklės sviedė per šešias gatves prie bokšto. Fotografai atidarė bokšto duris ir įstūmė ją vidun nufotografavo. Durys tuoj tapo užrakintos ir visas pulkas kareivių apstojo jas saugoti. Kreksida, nusiminimo slėgiama, pakėlė galvą aukštyn. Žiūri — labai aukštai kabo laikrodys, kuris, liežuvį iškišęs, muša valandas. Staiga iš laikrodžio pasidarė Juozuko galva.

— Juzuk, Juzuk!

Ir Juzukas pradėjo pūstis, plėstis, kaip pūslė. Visas siūbuoja, pradeda užti, išskečia milžiniškus sparnus. Vietoj galvos sukasi propeleris. Žodžiu, darosi bombonešis.

— Juzuk, nusileisk ir pasiimk mane! O bomboneši!

Juozukas stovi ant propelerio kaip Miki-Maus, pasidaro tai su didele galva, tai nosim, tai pilvu ir šoka kažkokią polką. Staiga jis trenkė dideliu savo kumščiu į propelerį ir iš orlaivio pradėjo kristi bombos. Visos taiko Kreksidai į kuprą. Kreksida renka bombas ir bombarduoja bombonešį, kol jį „nudedą“. Bombonešis pradeda kristi. Kreksida laksto po siaurą bokštą ir jaučia, kaip bombonešis be pasigailėjimo artinasi, gniuždydamas ne tik jos jaunystę, bet ir ją. O Juozukas ant propelerio šypsosi...

— Kelkis, ką čia po kėde vartaisi! — sušuko Barbora keldama Kreksidą nuo žemės iš po kėdės. Atsipeikėjęs Kreksida verkšlenančiu balsu pradėjo aiškinti Barborai, kad nežygiuotų Vilniun, nes ten padėtis vis tik neaiški.

Rytą Barbora ilgai aiškinosi iš sapnininko apie Kreksidos sapną. Bet visam „B“ raidės skyriuj apie bombonešį nieko nebuvo. Rado tik tai, kad bomba arba granata yra tas pats ir reikia žiūrėti į „K“ skyrių — kulka. O ten buvo parašyta: „Žmonės šauda, o kulka velnias gauda“. Persižegnojus Barbora pradėjo gaminti šaltuosius.

O Kreksida klasėje gavo progos išsiaiškinti bombonešio reikšmę sapne. Juzukas jai parašė laiškutį, kad tėvelis nušovė viršininko katę, tai santykiai pašlijo, turbūt kelsis link Vilniaus. Ir Kreksida išsiaiškino, kad bombonešis, tai nelaimė, o bombos tai ašaros. Juzuko foto supus nuo ašarų. O kad tas bombonešis būtų Sacharą bombardavęs, o ne Kreksidai prisisapnavęs!

Selma Lagerloef

Didieji žmonės veikia ne vien tik darbais, bet ir savo asmeniniu gyvenimu.

Heine

Dabartiniai laikai — nuogos realybės ir agresijos laikai. Jie bando net kūdikiui išplėsti jo nuostabų vizijų pasaulį. O prasiskinti kelią kūdikiškosios dvasios kūrėjui reikia titaniškų jėgų. Daug kas sprendė gyvenimo prasmę. Ir visi pasinėrė realizmo chaose. Tačiau yra vietų, kur pasaka labiausiai išbujojus, nors jai ten prasčiausios sąlygos.

„Viskas, kas pastatyta, sukurta, griuvo: Babelio bokštas, piramidės, didžiuliai akmenys pastatai — taigi, ar negeriau būtų, kad mūrininkas nusiimtų sau prijuostę, atsigultų, apdengtų ja savo galvą ir pradėtų laisvai kurti svajonių pasaulį“.

Tokia mintimi viename savo veikale prabyta *Selma Lagerloef*. Rodos, neįtikima, kad šiaurietis taip kalbėtų. Juk Skandinavija su šiauria aplinka ir kieta, akmenine gamta verčia kovoti. Čia svajonių dirva — granitiniai kalnai. Bet atsiranda žmonių, kurie pasitraukia iš geležinių realybės varžtų ir pakyla į tas sritis, kur vien tik vaikai nuoširdžiai išgyvena.

Tik *Selma Lagerloef* šiame dvidešimtojo amžiaus despotizme lieka šviesi, kūrybiška ir nepalaužiama.

Ji savo asmeniu ir kūryba visada primins pasauliui, kad tikrų žmonių ir kūrėjų maža. „Labai nedaug kūrėjų, kuriems tikrovė išeina žavinti pasaka, o pastaroji lieka neatskirama gyvenimo palydovė“, sako Ant. Veņgris¹). Tik ilgesys, beribė meilė savo tautai, tėvynei ir Dievui apvalo kūrėją nuo kasdieniškumo dulkių ir jį vainikuoja.

Tėvynės ir tėviškės meilė verčia rašytoją subjektyviai galvoti, o žmonių meilė duoda liniją ir toną.

O Selmos tėviškė yra Švedijos pasididžiavimas. Tas Vermlandas, „kur vyrai buvo žymesni ir riteriškesni, ir moterys gražesnės negu kur kitur; Vermlandas, kur gyvenimas buvo šventė ir nuotykis, Vermlandas, kur žmonės mylėjo aistringiau ir labiau, negu kur kitur; Vermlandas, kurs gyvenime reikalavo grožio, grožio ir nieko kito kaip tik grožio“. Ten, Maerbake, 1858 m. lapkričio 20 d. ji ir gimė.

Ach, Maerbakas! Ar šandie švedas didžiutųsi kuo nors šalia tų milžiniškų rūdos kasyklų, be Maerbako?

1) Naujoji Romuva, 1938 m. 967 psl.

Selma Lagerloef

„N. Romuva“

Nuostabi gamta kaip ir nuostabi jos vaikystė. Tėvas karininkas, visada namai pilni svečių. Dažni pokyliai ir susibūrimai darė įtakos ir mažajai Selmai.

O ji buvo tokia silpnutė! Vos gimusiai tetulė kortomis išbūrė, kad mažytė bus silpnos sveikatos, gaus daug keliauti ir vargti, daugiausiai reikalo turės su knygomis ir niekad netekės. O gal piktosios kalnų dvasios pavydėdamos nulėmė kerus? Štai, vos sulaukus penkerių metų, jos kojos tiek nusilpo ir visą vaikystę turėjo praleisti kedėje.

Motina ją auklėjo labai stropiai. Ir ką ji turėjo veikti, negalėdama lauke siausti su broliais? Palaimintos tos senelės, kurios savo pasakom ne vien pas mus žinomos! Ir jai jos pasakojo apie kalnų dvasias, apie mažus urvų nykštukus ir milžinus, apie vandens mergesles bei nuožmias kerėtojas. Prie tėvo stalo ji išgirdo apie šventes, lokių medžiokles, apie linksmumą ir drąsą, apie karžygius, nepaprastą jų grožį, širdžių nepastovumą. Anksti pradėjo skaityti ir skaitė ne taip, kaip vaikai kad skaito. Gilinosi į skaitomą knygą ir sva-

jonėse pati kūrė. Jau septynių metų būdama galvojo tapti garsia rašytoja.

Praėjo kiek laiko. Jos kojos pagijo, ir ji siautė bei dainavo su vaikais, nors jau buvo įžengus į dvidešimtuosius. Jai tėvelis buvo tasai kavalierių kavalierius Goesta Berlingas, motina — mieloji majorienė Sinklaire, o senelė toji žiniuonė, kuri valdė visas laumes, kalnų drollus ir karžygius su pačiu Sigurdu pryšaky.

Anksti pasireiškia jos talentas. Ji rašo eilėraščius ir apysakaites, kurias skaito prie tėvo stalo. Sulaukusi 23 metų, ji išvyksta į Stokholmą ir ten įstoja mokytojų seminarijon.

Tuo tarpu nuolatiniai pokyčiai ir baliai priverčia jos tėvus likviduoti Maerbaką. Ji pati mokytojauna Landskrone, kur išbūna dešimtį metų. Tik 1895 metais meta mokytojos darbą.

Visą laiką rašo. Nutolusi nuo Vermlando, ji nori savo numylėtajam kraštui pastatyti paminklą. Ir nesuranda jam kietesnio granito, kaip popieriaus lakštas ir tinkamesnio kalto, kaip plunksna. Tam ji aukoja dešimtį metų. Ir štai 1891 metais pasirodo „Padavimai apie Goestą Berlingą“. Ji nesitikėjo atgauti mylimosios tėviškės, tad bandė išgelbėti bent tai, kas buvo galima: „neužmirštamą senąsias istorijas, jaukią ramybę, be rūpesčių dienas, gražiuosius peizažus su ištysusiais ežerais ir melsvai žvilgančiais kalnais“.

Gavusi valdžios stipendiją, ji atsideda kūrybai. Praplėsdama savo horizontus, ji išvažinėja visą Skandinaviją, pasiekia Vokietiją, Šveicariją, Italiją, Prancūziją. Ji keliauja, gilinasi ir kuria. Beveik kasmet išleidžia vis naują knygą, kaskart pasinerdama žmogaus dvasios pasaulin. Per trumpą laiką ji pasidaro mėgiamiausioji rašytoja ne vien tik Švedijoje. „Das Grosse wird erst gross durch das Kleine, durch all die feinen Einzelzuege, Charakterzuege und Splitterchen, die sich zu einem lebendigen Mosaik zusammensetzen lassen“, sako P. H.¹⁾. Jos kūryba dėlto yra patraukli ir jokių būdu ne plepalas. Ji nevaikšto žvaigždžių takais. Jos pagrindas yra žemė. Ir jos stilius nėra literariškas, bet liaudiškas. „Eteriškos sagos ir pilko gyvenimo naturalumas, kančios pilna tikrovė ir gydantis sapnas, religinis balzamas, nieko nebojantis džiaugsmas ir tvirtos moralės imperatyvas didžios jėgos fantazijoje susilieja į ramų, aiškų, rodos, tik konkretų stilių, jog tas užkerėjo pasaulio skaitytojus“, išveda minėtasis Vengris²⁾.

Pati rašytoja tyli ir kukli. Jos vienintelė pramoga — kūryba. Tačiau *passio est summa actio*. Štai 1907 m. Upsalos universitetas suteikia jai garbės daktaro laipsnį, 1909 m. vainikuojama Nobelio premija ir laurais, 1914 m. pakviesta į Landskronos Akademiją lektore, 1930 m. tampa prancūzų garbės riterių legiono nare. Bet iš visų heraldikų ji geriausiai vertina švedų tautos meilę.

Jai yra du kūrybos šaltiniai: jaunų dienų prisiminimai ir Vermlandas. Jos svajonė — kaip nors mieląjį Maerbaką vėl įsigyti. Ir vos tik gavusi premiją, šaute šauna į Vermlandą. Štai jau trisdešimt metų, kaip ji vėl gėrėsi tais vaizdais, kuriuos jaunystėje su-

1) Dideli dalykai išauga tik iš smulkmenų, iš tų plonų bruoželių, charakterio linijų ir nuotrupų, sujungtų į vieną gyvą mozaikinį paveikslą.

2) Op. cit. 968 psl.

kūrė ir kuriuos pati gamta teikia, vėl skęsta tame dvaro romantiškume ir paslaptینگume, tuo persunkdama visus savo veikalus.

Pas ją nėra blogų herojų. Herojaus ydas ji išgydo ir verčia skaitytoją jį užjausti ir pasigailėti. Pasiukojimas, pagalba kitiems, jausmų tyrumas yra tikrojo žmoniškumo veiksniai. Jos kūryba yra perdėm krikščioniška. Rutuliodama socialinį klausimą, pagrindan deda Popiežiaus Leono XIII encikliką. Pati protestantė, bet galvosena katalikiška. Legendose apie šventąją Žemę ir amžinąją Romą jausti katalikiškieji viduramžiai.

Iš visų šiauriečių jai vienai yra sunkiausias literatūrinis kelias. Jos romantiškumas ir net mistiškas menas yra labai priešingas šių laikų dvasiai ir šiauriajai šiaurės aplinkai. Tačiau kaip tik šis nesiderinimas autore dar labiau iškelia. Tas parodo jos pastovumą ir individualybę. Jos raštai spindi nepaprastu tyrumu, motiniška meile, giliu gamtos ir tėviškės įsijautimu ir iškelia iš krikščioniško jautrumo išaugusią vienybę tarp kūrybos ir būties.

Ji rašo sau. Ir šis jos tikslas neleidžia jai diferencijuotis, blaškytis. Jai nesvarbu, ar jos knyga rinkoje turės pasisekimo, ar ne. Net nesistengia derintis prie tos dvasios, viešpatavusios tometinėje švedų ir pasaulinėje literatūroje. Tegu ir nieks neskaitys, tegu nė viena eilutė nebus išspausdinta, bet tas dar neišplėš plunksnos iš jos rankos! Tokio charakterio žmonės prieš save klupdo tautas. Šiandie jos raštus skaito 42 tautos ir kasdien tas skaičius didėja. Ir ji lieka didžioji tautos ir darbininkų interesų reiškęja, tikrosios laimės, kilusios iš religijos ir gėrio, dainininkė ir kovotoja dėl kilnesnio žmogiškumo. Jos vaikiškai pasakiškus kūrinius paskaitęs, žmogus pajunta, kad jo širdis švelnėja, jame atsiranda meilės ne vien geriešiams, bet ir nusižengėliams. Goesta Berlingas mums jau romantiškas, praėjusių laikų simbolis, kuris kažkur ir šiandien mummyse tebėra gyvas. O ji čia kaip tik ir norėjo pavaizduoti vyrą, kuris būtų linksmas ir drauge geras.

Mums jos gyvenimas atrodo neįprastas, nerealus, tačiau vienaip gyvenimo filma atrodo tam, kuris iš šalies seka, kitaip tam, kuris pats joje vaidina. Tik tas, kurį aplinkybės išmeta iš gyvenimo sūkurio, dar gali įsijausti į aplinką, stebint gyvenimo srovę. Tada jis pamato tūkstančius paslapčių ir keistenybių. Gi Selma buvo pasitraukusi ir jaunystėje virpėdama sekė tą pasiutusią gyvenimo karusėlę. Kasdien vis naujos kančios, nauji sprogimai, nauji džiaugsmai. Likimas aklas. Dažnai ir nekaltieji kenčia. Kenčia ir gyvuliai ir baisu, kad ir jų kančios priežastis yra tas pats žmogus. Gyvenimas baises, bet yra kelias iš tos chaotiškos tamsos: daryk kitiems gera ir pats tapsi geras. Ir Selma Lagerloef pirmoji eina tuo keliu. Ji savo fantazija pakyla aukščiau snieguotų viršūnių, tačiau nuo žemės neatitrūksta: ją riša meilė visai žemei.

Pernai ji šventė 80 metų sukaktį. Kokia senutė! — kai kas pasakytų. Bet nebūtų ji vermlandietė, jei metai jai neštų senatvę! Jos svajonė tokia pat galinga ir fantazija tiek pat laki. Ne ji gyvena, bet dvasia joje. O dvasia niekad nesensta.

Štai ji gėrisi savo darbais. Jos svajonės išsipildė. Statydama Vermlandui amžiną paminklą, ten pat įrašė ir save. Ir „grius imperijos, tautos ir galybės“, tik niekada svajonės.

SU NAUJU RYZTU

Kas jaunas būdamas neturėjo kilnių idėjų, tas ir suaugęs nepadarys didelių darbų.

Už lango kaukia šėldamas vėjas ir suokia tą rudens simfonijos andante visu įsitempimu. Rudeninis ilgesys pritvindė kaituliu kambario tylą, širdį. Trimestras pasibaigė. Šiandien mąstai apie žaibu nutviskusį laiką, mąstai apie buvusias pamokas, buvusį darbą...

Ant rašomojo stalo išsišiepusi algebra, ironiškai besikvatojās žodynas, susiraukusi lotynų sintaksė, išsiblaškę sąsiuviniai... Kaip jie nusibodę! Kaip varginą, įkyrūs — tie visi vadovėliai, nuolatiniai atpasakojimai, rašomieji, uždaviniai — ir pačios pamokos. O! Kas kita ten — laisvėje, kai rankose laikysi brandos atestatą. Tada bus darbo marios, tada daug dirbsi, daug stengsies, daug nuveiksi... o gal? Gal nebus kas panaudoti, bus tuščia ir dūšioj ir širdy? Ir minčių pritruks, reikalingiausių skaityti knygų sąrašas ištys prieš akis, ir svetimos kalbos pasigesi — prieš save turėdama naudingiausia ir viliojančia, bet ne lietuvių kalba rašytą knygą...

O gal net nemanai kada nors panaudoti savo mokslo, savo žinių, gal kyla vidujinis įsitikinimas jo nereikalingumu?

Gal aštuonerių metų darbas bus kaina nusipirkti paaukuotą atestatą, o sau pačiai, savo dvasinei kultūrai tuščių, užmirštų, kažkada girdėtų dalykų prisiminimas?

Tuo tarpu, kai mūsų tautos devyniasdešimt keli procentai neišgali siekti aukštesniojo mokslo, o turi tenkintis vien pradiniu išsilavinimu, kai užėmimas vietos bet kurioje gimnazijos klasėje — keliasdešimčiai užkerta įstojimo ir mokymosi sąlygas... Kai turima daugiau laimės patekti ten, kur kitiems tik svajota tebuvo, apie daug ką prisiminti vertėtų, daug ką pasvarstyt reiktų — ypač šiandien, atsidūrus naujose sąlygose, naujiems užsimojimams prieš akis atsivėrus.

Prisiminus tą netolimą spalio dieną, kada vulkaniškai per Lietuvą siūbtelėjo džiaugsmo ir pasitenkinimo banga, norėtus šiandien pamąstyti apie naujuosius mūsų gimnazijų, naujų programų ištroškčius moksleivius — seses, brolius vilniečius.

Gal vertėtų palyginti jų nuotaikas su mūsųškėmis, pasvarstyti jų užsimojimus su mūsųšiais. Ilga tai būtų tema, bet dėkinga ir įdomi. Skaudu skaityti jų laiškus, sekti tą skausmą, kurį jie pergyvena dabar — iš arti su mumis susidūrę.

„Teko su dauguma iš Kauno pasikalbėti, rašo vilnietė moksleivė — pastebėjau, kad kauniečių dauguma yra materialistai prisidengę idealizmu. Kaip skaudu viskas prisiminus. Kiek mes vargome, kentėjome, per 19 metų, vienok palikome lietuviams pilna to žodžio prasme ir dabar nevisi tikimės šviesesnio rytojaus“.

„Mūsų tautiečiai, rašo ji toliau, su lenkaitėmis dažnai lanko kavines ir kitas vietas. Tas mums labai keistai atrodo, tiesiog stebina mus. Mes gyvendami tiek metų po lenkų jungu nesuįdraugavome su jais ir nenutautome, o jie atvykę tuojau pradeda su jais susipažinti, bendrauti“...

Kita moksleivė vėl rašo: „Nors ir liūdna, bet Tau pasakyčiau, kad mes truputį nusivylėm savo tautiečiais. Įsivaizdink sau dažnai pasitaiko, kad gatve einant sutinkam lietuvius, kurie tarp savęs kalbasi lenkiškai. Mes labai stebimės ir negalim to suprasti. Lenkai sako: „Visi lietuviai moka lenkiškai, tai kam mums mokytis lietuviškai? Jie vistiek turės laikytis prie mūsų“.

Mes gavom tokio išpūdžio, rašo ji toliau, kad lietuviai beveik visi yra materialistai, kiekvienas žiūri tik savo nosies. Gal būt, aš kiek klaidingai galvoju, bet čia ne mano vienos, čia daugumos nuomonė. Mes dabar dažnai visos pasikalbam apie tai ir apsiverkiam. Tiesa, dabar nebūtų ko. Esam laisvos, visko turim, bet kada matom, kad tie mūsų priešai dar vis nosis riečia, o mūsų tautiečiai jiems padeda, negaliu išlaikyti ir galvoju „kam tada gyventi?“ Negaliu jau daugiau dabar rašyti, palieku kitam kartui. Negalvok blogai apie mane, nes aš ką galvoju, tai kalbu. Kiekvieną dieną meldžiuosi už savo tautiečius, kad jiems Dievas duotų proto. Pasimelsk ir Tu, brangute, už juos“, baigia ji lapkričio 12 dienos rašytą laišką.

Pažvelgę į save, tikrai pajusime, kaip toli esame atsilikę nuo sesučių vilniečių tautinių ir religinių įsitikinimų, kaip toli esame nuo to jautrumo ir išigilinimo į savos žemės meilę. Šiandien mes turėtume suprasti, sesės, kaip daug turime dirbti savo kasdienėse pareigose, kiek daug reformuot savo sustingusį kartais religinį gyvenimą ir savo dvasią, kad pasiektume jų dvasinio lygio, kad jos, susidūrusios su mūsų jaunomis jėgomis, nerastų tenai susenėjimo ir susnūdimo! Mes turėsime atitaisyti padarytas vyresniųjų klaidas.

Tad į darbą su nauju ryžtu!

Vytauto Didžiojo gimnazija Vilniuje prašo vadovėlių

V. D. gimnazijos Vilniuje mokytojų taryba įdėjo atsišaukimą į „Vilniaus Balsą“, prašydama aukoti gimnazijai vadovėlius. Daugelio moksleivių tėvai liko Sovietų Rusijos teritorijoje, ir moksleiviai negali naujų vadovėlių pirkti. Taip pat pirkimą apsunkina zloto kritimas ir litų stoka.

Vadovėliai reikalingi visoms klasėms, ypač šių dalykų: Lietuvių kalbos, Lietuvos ir visuotinės istorijos, visuomenės mokslo, vokiečių kalbos, gamtos, fizikos, matematikos, geografijos, filosofijos propedeutikos.

Vadovėlius siūsti: Vytauto Didžiojo gimnazijai, Vilnius, Dambrausko gatvė Nr. 5.

Valstybės Teatras į Vilnių

V. Teatras žada netrukus važiuoti į Vilnių gastrolių. Vilniečiams parodys V. Krėvės dramą „Šarūną“ ir Verdi operą „Otello“.

Vilniaus vakaras per radiją

Lapkričio 15 d. 19 val. 30 min. Valsybės Radiofone įvyko Vilniaus atgavimui paminėti skirtas literatūros vakaras. Dalyvavo Liudas Gira, Faustas Kirša, Salomėja Neris, J. V. Narbutas ir Petras Vaičiūnas. Vakara suorganizavo Lietuvių Rašytojų Draugija, vedė jos pirm. Liudas Gira.

Atgautasis Vilniaus kraštas skaičiais

Centrinio Statistikos Biuro žiniomis Lietuvai sugrąžinta 6.655,5 km² su 457.500 gyv. Vilniaus mieste yra 195.100 gyv., N. Vilnioj 7000. Trakuose 2.800, Švenčionėliuose 3.800, Pabrodėj 2.600. Tačiau prisidėjus pabėgėliams, Vilniaus gyv. skaičius smarkiai padidėjo.

Dr. V. Kudirkos mirties sukaktuvės

Lapkričio 16 d. sukako 40 metų nuo didžiojo tautos žadintojo Dr. V. Kudirkos mirties. Plačią V. Kudirkos biografiją yra parašęs Julius Būtėnas. Ten pat nurodyta ir literatūra apie Kudirką.

Latvijos nepriklausomybės šventė

Lapkričio 18 d. Lietuvoj paminėta Latvijos 21 m. nepriklausomo gyvenimo sukaktis.

Aukštesnioji Technikos mokykla

Priimta (1939) 212 mokinių: į bendrąjį skyrių 186, ir į geležinkelių ėjos skyrių 26 mokiniai. Iš viso mokykloje yra 632 mokiniai, pernai buvo 542. Šių metų baigiamosiose klasėse buvo: susisiekimo skyriuje — 15, architektūros — 11, geležinkelių mechanikų — 9, pramonės mechanikų — 12, telesusisiekimo — 6, elektros energijos tiekimo — 9, geležinkelių ėjos — 9.

Paminklas komp. M. Petrauskui

Spalių 28 d. V. Teatro sodely buvo iškilmingai atidarytas paminklas komp. M. Petrauskui, pirmos lietuviškos operos „Eglės“ kūrėjui.

Mirė prof. P. Avižonis

Spalių 17 d. mirė V. D. Universiteto profesorius medicinos daktaras P. Avižonis. Velionis daug nusipelnė Lietuvai savo veikla ir raštais rusų spaudos metu.

Mirė M. Šleževičius

Lapkričio 11 d. mirė buvęs min. pirmininkas ir žymus visuomenės veikėjas adv. Mykolas Šleževičius. Palaidotas 13 d. Kauno kat. kapinėse.

Darbininkų laikraščio 20 metų sukaktis

(KSB) Lapkričio mėn. 30 d. sueina 20 metų nuo pasirodymo pirmojo „Darbininko“ numerio. Šis darbininkų laikraštis pradėjo eiti Kaune 1919 m. lapkr. 30 dieną.

1000 numerių

„XX amžius“ išleido 1000-tąjį numerį.

Estų poetas A. Rannitas apie Lietuvą

Didelis lietuvių draugas, estų poetas A. Rannitas daug rašo estų žurnaluose

apie lietuvių literatūrą. Mūsų pra-
eities meną jis taip charakterizuoja: „Šie
kryžiai ir primityvi skulptūra yra origi-
naliausias lietuvių liaudies grožio jaus-
mo ženklas ir tai vienintelė Europos tau-
ta, kuri turi tiek šių meninių turtų“...

Religinės muzikos koncertas

buvo lapkričio 1 d. Dalyvavo šie so-
listai: A. Staškevičiūtė, A. Kučingis, J.
Mažeika. Griežė V. Radijofono orkest-
ras, J. Kačinsko diriguojamas.

Muzikos valandėlės per radiją

Pradėtos per Kauno radiją muzikos
mokslo valandėlės, kurias rengia Lietu-
vių Muzikų Dr-jos muzikos mokytojų
sekcija.

Literatūros valandėlės Radifone

Nuo spalio 3 d. radijofono programon
įvestas skyrius „Iš mūsų literatūros“.
Valandėlės vedėjas, J. Kossu-Aleksan-
dravičius. Valandėlės klausytojai su-
pažindinami su senąja ir naująja lietuvių
literatūra.

Tautosakos rinkėjų suvažiavimas ir kursai

Lapkričio 1 ir 2 d. įvyko pirmasis tau-
tosakos rinkėjų suvažiavimas ir kursai.
Suvažiavime dalyvavo ir keliolika moks-
leivių, tautosakos rinkėjų.

Parodos

Lapkričio 15 d. V. D. Kultūros Mu-
ziejaus salėse atidaroma V-toji rudens
paroda, kurioje dalyvauja daugiausia
jaunosios kartos dailininkai, save pasi-
vadinę individualistais

Dail. Vl. Eidukevičius netrukus ren-
giasi suruošti savo tapybos ir akvarė-
lės darbų parodą. Dail. S-gos patalpose,
Maironio g-vė 20 nr.

Lietuvių veikalai latviškai

A. Vaičiulaičio romanas „Valentina“
išverstas į latvių kalbą ir spausdinamas
latvių kultūros žurnale „Sējējs“. Janis
Rudzītis išvertė J. Marcinkevičiaus ro-
maną „Benjaminą Kordušą“ ir Em. Sku-
jenieks to paties autoriaus „Kražių Sker-
dynes“.

Dar į latvių kalbą išversta J. Simonai-
tytės „Aukštųjų Šimonių likimas“ ir L.
Dovydeno „Broliai Domeikos“.

Literatūros naujienos

— Šv. Ministerija išleidžia I. Simonai-
tytės romano iš M. Lietuvos istorijos
„Viliaus Karaliaus“ I t. 445 p.

— „Sakalas“ leidžia K. Jankausko-Ja-
nonio apysaką jaunimui iš geležinkelie-
čių gyvenimo „Juodojo milžino žmonės“.

— „Sakalas“ išleidžia visą eilę B.
Brazdžionio-Vytės Nemunėlio kūrybių:
Vaikams: poemėlę „Meškiukas Rudno-
siukas“, eilėraščių rinkinėlį „Vyturė-
liai“ ir „Purienos“, Be to, paruošė vai-
kams mūsų žymiųjų žmonių atsimi-
nimus, pavadintus „Kai mes buvome vai-
kai“. Suaugusiems: eilėraščių rinkinį
„Piligrimus“ ir poemą „Kunigaikščių
mieste“.

— Šv. Ministerija išleido latvių rašy-
tojų brolių Reinio ir Matiro Kaudzyčių
istorinį romaną „Matininkų laikus“.

— Valstybinės premijos laureatas poe-
tas Jonas Kossu-Aleksandravičius-Alek-
sandriskis paruošė spaudai savo rinkti-
nės poezijos tomą, pavadintą „Poezija“

— Jonas Vytautas Narbutas parašė ro-
maną iš Lietuvos menininkų ir rašyto-
jų gyvenimo, antrašte „Sambreška“. Be
to, ruošia novelių rinkinį.

— L. Dovydenas parašė naują apysa-
ką iš Vilniaus jaunimo gyvenimo „Var-
pinės šuva“.

— Kazys Boruta rašo naują romaną
iš kaimo ir miesto santykių.

— Julius Būtėnas parašė poeto Zigmo
Gėlės ir prof. Leono ir rašo Kazio Bū-
gos monografijas.

— „Spaudos Fondas“ išleidžia žinomo
prancūzų klasiko Stendalio garsųjį dvie-
jų tomų romaną „Raudona ir juoda“.

— Romano „Vaišvilos“ autorė Stasė
Vaineikienė parašė naują romaną iš
prieškarinių inteligentų gyvenimo „Jur-
gis Svirplys“.

— Prof. J. Žilinskas pradėjo rašyti ne-
seniai mirusio prof. Avižonio biografiją.

— K. Berulis parašė mūsų lyriko Mo-
tiejaus Gustaičio monografiją.

— Istorikas dr. Juozapas Stakauskas
rašo studiją apie Seinų kunigų semina-
riją.

— Vytautas Montvila baigia ruošti
spaudai savo lyrikos trečiąjį rinkinį.

— Geriausią šių metų Nobelio litera-
tūros premijos laureato suomių rašyto-
jo F. E. Sillanpää romaną „Tarnaitė Sil-
ja“ netrukus išleidžia „Sakalas“.

— Žinija išleido Majocchi „Chirurgo
atsiminimus“ ir netrukus ruošiasi išleisti
W. Cather „Mirtis ateina arkivyskupui“,
J. Jeans „Slaptingasai pasaulis“, G. Pa-
pini „Baigtas žmogus“, Cervantes „No-
velės“, Dostojevskio „Stepančikovo so-
džius“, T. Toth „Amžinasis gyvenimas“
ir k. Be to, šiomet Žinija išleis 7 origi-
nalias lietuviškas knygas.

Mokykloje ir gyvenime

BIRŽAI

— XI.9 gimnazijoje įvyko geografų būrelio susirinkimas. Išrinkta nauja valdyba. Geografai smarkiai veikia.

— XI.10 sušauktas didelis literatūros mėgėjų susirinkimas. Išrinkta valdyba: Vaičiulėnas, Vyt. Vajega ir Matuzevičius. Susirinkime kilo daug diskusijų. Šiais metais literatai pasiryžę daug nuveikti.

— Biržų ir Pasvalio visuomenininkai pastaruoju laiku išleido laikraštėlį „Jauņasias jėgas“. Techniniu atžvilgiu neblogai pasisekęs, bet jo medžiaga (daugiausia humoristinis skyrius) yra skolin-ta iš kitų laikraščių. Dėl nešvankių juokų gimnazijos vadovybė laikraštėlio neleido platinti.

Džik-Džak

JONIŠKIS

— X.29 prisirinko beveik pilna salė paminėti Kristų-Karalių. Minėjimą su-ruošė religininkai. Kapel. kun. Pacevičius, atidarydamas susirinkimą, prime-na Vilnių, kaip mūsų tautos šventovę. (Tą dieną buvo keliama Gedimino kalne vėliava). Mokyt. Kuzavinis savo paskaitoje nagrinėjo temą: „Žmogaus mirties drama ir Kristus Karalius“. Sce-noje pasirodė Narbuto kapela ir išpildė 3 žymius kūrinėlius. Tokia muzika pas mus retai pasitaiko. Eilėraščių apie Kris-tų padeklamavo Tamoliūnas (III). Kris-taus ir moksleivio santykius iškėlė aikš-tėn Jasaitis (VI) savo referate. Jau-nesnieji atvaizdavo „Žmoniją prie kry-žiaus“. Ūkininkas, moksleivis, vaiku-čiai visi atranda ramybę prie Rūpintojė-lio kojų. Novelę „Vėlinės“ skaitė Bo-saitis (VI) ir Norutis (VIII) kažką įdo-maus apie sudaužytą smuiką. Jonkutė (II) deklamavo P. Vaičiūno eilėraščių: „Vilniaus, Vilniaus!“ ir Tamoliūnas (III) „Grįžusiam Vilniui“. Minėjimas praėjo tikroje dvasios pakilimo nuotaikoje.

J. E.

JURBARKAS

— X.29 religinio būrelio iniciatyva buvo surengtas išpūdingas Kristaus Ka-raliaus minėjimas. Energingą išanginį žodį tarė gimn. dir. Br. Liesis. St. Nau-

jokaitis (VIII) skaitė referatą: „Kristus Karalius ir mūsų laikai“. Br. Jokūbaus-kaitis (VIII) pagiedojo solo, A. Stankai-tytė (IV) ir V. Gruodis (III) padekla-mavo eilėraščių, žemesnių klasių mer-gaitės išpildė efektingą plastinį dalykė-lį, choras pagiedojo keletą giesmių. Mi-nėjimas baigtas Tautos Himnu.

— XI.5 literatai padarė pirmą šiais mokslo metais susirinkimą. Tokį „ma-žutį“ apsileidimą pateisino banalia fra-ze: „Kai ginklai žvanga, mūzos tyli“. Iš tiesų, susirinkime nieko gero, be val-dybos išrinkimo, nebuvo: paskaityta po-ra eilėraščių (Gruodis, Stankaitytė), bet ir tie patys dienos pirmininkės pasiū-lymu nebuvo kritikuojami. Teisingai pa-sakė būrelio globėjas, kad neveiklumo priežastis glūdi pačiuose nariuose. Iš-rinkta nauja valdyba, kuri, reikia tikė-tis, kalnus nuvers (jei tik sugebės narius į darbą įtraukti): Kakanauskas (II), Gie-draitytė (VII) ir Kliorikaitis (VII).

Vėjužėlis

KAUNAS

„Aušros“ bern. gimn.

— X.24 įvyko jau trečias šiais moks-lo metais šaulių būrio susirinkimas. Bū-rys buvo suskirstytas į 5 skyrius.

— Lavinimosi būreliai jau baigia tvar-kytis ir žada šiais mokslo metais smar-kiai veikti. Istorininkai jau suruošė du susirinkimus, kurių programoje dalyva-vo gimnazijos inspektorius P. Spūdas ir istorijos mok. Avižonis.

— XI.3 literatūrininkai suruošė susi-rinkimą. Buvo deklamuota savo kūry-bos ir skaityta keli rašiniai. Atsilankė daug mokinių.

— XI.11 tėvų komitetas surengė įdo-mų meno vakarą. Programoje dalyvavo operos solistai. Pradžioje gimnazijos auklėtiniai gražiai padeklamavo kelis eilėraščius apie Vilnių. Toliau dainavo mok. J. Švedo vedamas chorelis, grojo lumzdelių kvartetas ir galiausiai daino-vo operos solistai. Ypač visiems pati-ko p. Kučingio dainavimas. Vakaro meninė dalis užbaigta pianisto prof. Dva-riono, kuris gražiai paskambino kelis Štrauso kūrinius.

Valerijonas

T. T. JĖZUITŲ G.

Ir laisvėj jŭsŭ neuŭmirŭtam!

X.21 VI klasėj buvo iškelta vilniečių ŭelpimo mintis. Mes puikiai ŭinome, kad tėvynei neuŭtenka ŭiltŭ ŭodŭiŭ, bet reikia ir darbŭ. Ŗi kart buvo graŭi proga parodyti savo patriotizmŭ. 120 lt apie klasę atsiliepia gana gerai.

Čia didŭiausia „kaltė“, tai kl. auklėtojo p. Juŭskos, kuris mŭsŭ ŭygi parėmė 50 litŭ banknotu... (Toki ŭygiai greit neuŭmirŭtami!).

Vilniečiams bus įteiktas pasveikinimas, kurį nupiešė K. Jarutis (VI). Pasveikinimo tekstŭ (eilėrašti) parašė Pr. Gudaitis (VI).

Ŗilvinas

Ŗv. Kazimiero gimnazija

— Eucharistininkės nesnaudžia! Naujoji valdyba: pirmininkė A. Stalioraitytė, vicepirm. E. Litvinaitė ir sekretorė L. Stalioraitytė, visos VIB klasės, suŭaukė keletŭ susirinkimŭ. Susirinkimuos įvesta penkiŭ minučių kalba. Kalbėti tenka visoms narėms.

— X.29 Kristaus Karaliaus ŭventės metu suruoŭta loterija. Pelnas skiriamas neturtingŭ vaikŭ Kalėdŭ eglutei surengti. Bŭrelį globoja S. M. Dolorosa uŭ rūpestingŭ darbŭ esame dėkingos.

— Entuziastiŭkai dŭiaugiamės sugriŭziŭ Vilniumi. Ŗinodamos sunkiŭ mŭsŭ broliŭ ir sesučių dabartinę padėtį, paskelbėm gimnazijoje rinkliavŭ neturtinŭ vilniečių moksleiviŭ naudai. Surinkome 488 moksl. vadovėlius, 93 knygas skaitymui, 360 egz. įvairiŭ laikraŭčių, 370 ŭasiuviniiŭ, 98 litus, be to, įvairiŭ kitŭ mokslo priemoniŭ ir drabuŭiŭ, kuriuos X.23 nusiuntėme Vyr. Komitetui Vilniaus Kraŭtui Ŗelpti.

— X.29 įvyko Kristaus Karaliaus minėjimas. Minėjimo religinę dalį — Ŗv. Miŭšias paaukojom uŭ griŭziŭ Vilniŭ. Meninė dalis praėjo taip labai išpŭdingai. Po Ses. Direktorės ŭodŭio apie ŭios ŭventės reikŭmę, eucharistininkės suvaidino scenos vaizdelį „Kryŭzius“. Maŭsios gimnazijos mokinės atliko inscenuotŭ eilėraštiŭ „Vainikai Kristui“. Visoms labai patiko įdomi ir turininga kun. Grauslio paskaita. Po to buvo padeklamuota keletas ŭventei pritaikytŭ eilėraščių: „Palaukės Kristus“ — dekl. Puidokaitė, „Eina Kristus“ — dekl. Motuŭytė, „Eucharistijos Karalius“ — dekl.

Kavaliauskaitė ir „Kristui Karaliui“ — dekl. Tallat-Kelpŭaitė. Gimnazijos stygŭ orkestras, ved. p. mok. Satkevičiui, pagrojo Kristaus Karaliaus giesmę ir dar keletŭ dalykŭ.

— XI.8 VIII-oji klasė nusiuntė Vilniaus „Birutės“ mergaičių bendrabučiui maisto produktŭ ir drabuŭiŭ siuntiniŭ, padėdamos jį laiŭkais ir sveikinimais draugėms vilnietėms, su kuriomis susipaŭino ekskursijos metu pernai pavasarį per ŭventes.

— XI.11 visiems ŭinomas salezietis kun. Sabaliauskas laikė gimnazijoje paskaitŭ apie P. Indijŭ ir misijŭ darbus ten. Pasakojo apie indŭ religijŭ, papročius, kastas ir kultŭrŭ ir apie tai, kaip reikia misionieriams prisitaikyti prie jŭ naivaus bŭdo. Reikiŭ įprasti valgyti ryŭzius su pipirais ir tabaku ir gerti vandeniŭ, kuriame maudo „ŭventas“ karves... Mokinėms paskaita labai patiko ir daugelis pasiryŭo išigyti autoriaus knyga „Tŭkstanties paslapčių ŭalyje“.

Mot. soc. mokykla

Mokytojų personalas: direktorė dr. O. Noruŭytė, ses. O. Labanauskaitė, p. Kriŭščiŭnienė, p. Kaveckienė, p. Marijoŭŭienė, p. Ŗidlauskaitė ir kun. kap. V. Dabaŭšinskas.

Klasė tikrai įvairaus plauko! Kartais net ŭilŭ pamatysi. Bet fain, sugyvena visos puikiai. Kadangi skambučio dar nesuranda, tai seniŭnės balso uŭtenka. Bet jei kuri pavėluoja, tai visŭ pamokŭ ant laiptŭ pro rakto skylutę išspokso. Tik vargŭselėms nesiseka; vis tos kepurės neiŭsirenka, mat, kiekvienŭ dieną vis nauji modeliai ir spalvos.

Yra gabiiŭ meninikiŭ, kurios per pertraukas kumpas galvutes vis pieŭia, ar linksmučių baleriniŭ, keliančių uŭdarus spektaklius prie pijanino. Ŗaviŭ akiŭ vos dvi besuskaitysi tik.

Br. A.

Ŗv. Jėzaus ŭirdies gimnazija

Ŗvaigŭdutės bendradarbiŭ vakaras

Lapkričio 5 d. Ŗirdiečių gimnazijos mokinėms vaikŭ laikraŭčio „Ŗvaigŭdutės“ bendradarbiai suruošė literatŭros vakarŭ. Pradŭioje ŭodį tarė redakt. kun. J. Kuzmickis. Programŭ sudarė kŭriniai, skirti Vilniaus atgavimui paminėti. Savo poezijos skaitė: P. Gudaitis, Juŭkevičiŭtė, A. Zabulionis. Beletristikos skaitė Juŭkevičius ir Ivanauskaitė. Programŭ pajvairino Zabulionis ir Bernatavičiŭtė, pagrodami gitara. Paŭzymėtina,

kad daugumą šio laikraščelio bendradarbių sudaro Kauno gimnazijų mokiniai.

P. Šilutis

— Šiais mokslo metais įsikūrė šaulės, kurioms vadovauja mokytoja p. Mažiulytė. Narių skaičius nemažas.

— Išrinkta Marijos Dukterų Sodalijos valdyba: prefektė — A. Narbutaitė (VII), I-ji asistentė—R. Stunguraitė (VII), II-ji asistentė — E. Raubaitė (VI), sekretorė — R. Maculevičiūtė (VI), išdininke — O. Žvirblytė (VI).

— XI.5. atsilankė pas mus kun. A. Sabaliauskas ir papasakojo mums apie Indiją, jos gyventojus, misijonierių vargus ir savo kelionę į tą paslapčių šalį.

Širdies širdis

Aukštesnioji Technikos Mokykla

— Vyresnieji ir jaunesnieji prakaituoja su kastuvais ir kirkomis, tvarkydami mokyklos aikštę.

— XI.4 jūrų skautai surengė puikiai pavykusį pasilinksminimą,

— XI.5 pas mus viešėjo Vilkaviškio gimnazijos berniukų krepšinio ekipa, kuri su mūsų šauniąja ekipa turėjo rungtynes, tačiau skaudžiai pralaimėjo — 51:15. Pažymėtina, kad paskutiniu laiku mūsų sportininkai palaiko glaudų kontaktą su kitų mokyklų sportininkais, ko anksčiau nebūdavo.

— XI.7 prasidėjo stalo teniso turnyras, kurį atidarė mokyklos direktorius inž. J. Graurogkas, palinkėdamas žaidėjams sėkmės.

— Šiomis dienomis šaulių būrys įsteigė mokyklos rūmuose skaityklą, tuo atlikdamas didelę kultūrinę paslaugą mokiniam. Už tai šaulių būriui techniškas dėkui!

Josė

VI valst. gimn.

Gimnazijos šventinimas

Spalio mėn. 21 d. pašventinta Kauno VI gimn. rūmai ir vėliava. Ryte buvo pamaldos, kurias laikė gimn. kapel. kun. Grauslys. Po pamaldų įvyko iškilmingas aktas. Į aktą atvyko Respublikos Prezidentas A. Smetona, švietimo ministras dr. L. Bistras ir daug kitų svečių. Respublikos Prezidentas ir švietimo ministras pasakė kalbas. Gimnazijos dir. St. Kairiūkščiui švietimo ministras įteikė vėliavą.

P. Šilutis

KELMĖ

— Kap. kun. K. Statkevičiaus dėka, visą spalio mėn., kaip ir gegužės mėn., buvo suorganizuota maldos už taiką. Per

visą spalio mėn. išklaudyta apie 250 šv. mišių ir tiek pat priimta šv. Komunijų. Be to, rinkta aukos misijoms. Iš viso surinkta 91 lt 13 ct.

— XI.11 įvyko tradicinis tėvų komiteto rengiamas gimnazijos vakaras. Suvaidinta „Pelenė“, 3 veiksmų pasaka su šokiais ir dainomis. Vaidinimą pastatė ir režisavo mokyt. Ed. Streikus. Labiau pasižymėję artistai: I. Vilijošytė (VI), L. Čyžas (IV), Ald. Siparytė (VI), J. Jankauskaitė (VII) ir kt. Nežiūrint blogo oro, publikos prisirinko labai daug.

— Gimnazijoje jau įsisteigė šaulių būriai. Šaulėm mergaitėm vadovauja mokyt. J. Mockienė, o berniukam mokyt. ats. j. leit. J. Rusas. Tarybą sudaro: pirm. — A. Ralys (VII), sekr. — Alf. Petkevičius (VI), švietimo vad. — B. Kvietelaitis (VII) ir išd. — St. Pocius (VI). Kontrolės komisiją sudaro: pirm. — M. Jukubaitis (IV), nariai — Alf. Žolpis (III) ir L. Gružas (II).

— Prie literatūrininkų būr. gerai veikia ir tautosakininkų sekcija. Per Visų Švenčių atostogas sekcijos vad. Vyt. Butkus (VII) buvo nuvykęs į Kauną tautosakininkų suvažiavimui. XI.8 jis padarė pranešimą apie tautosaką ir jos rinkimą. Reikia pažymėti, kad pernai už tautosakos rinkimą gauta 100 lt premija. Tautosakininkus globoja mokyt. Ant. Stabingis. Kelmiškiai siūnčia linkėjimus į Zarasus tautosakininkui J. Būgai.

— Karinio rengimo instruktorius ats. j. leit. J. Rusas skaitė kelias paskaitas apie slaptąjį karą ir kovą su juo.

— XI.14 įvyko literatūrininkų susirinkimas-pasilinksminimas. Programą tvarkė Aug. Merkys (VII). Programą atliko V. Žygaitė (VII), V. Tamošauskas (VII), Ald. Siparytė (VI), J. Galkevičiūtė (VI) ir Aug. Merkys (VII).

— XI.21 lotynistų būrelis „Antika“ suropo pasišokimą. Per pertraukas — lotyniškos dainos, deklamacijos, monologai etc.

Robė

KĖDAINIAI

— Didžiausias darbo tempas jaučiamas muzikos mėgėjų būrelyje. Šis būrelis, vadovaujamas Alg. Vanago (VIII) ir globojamas mokyt. N. Stankevičiaus, ruošia muzikos vakarą, kuriam stato operetę „Malūnininkas ir kaminkrėtys“.

— Neatsilieka ir religinio auklėjimosi būrelis, kurį globoja naujas gimnazijos kapelionas kun. Dagilis. Šis būrelis suropo Kristaus Karaliaus šventės minė-

jimą, kuriame paskaitą skaitė kun. Kuzmickis. Buvo suvaidintas scenos vaizdelis, padeklamuota eilėraščių ir paskaityta laisvos kūrybos.

— XI.9 religinis būrelis padarė bendrą vyresniųjų klasių susirinkimą. Buvo nagrinetas komunizmo klausimas.

— Literatūrininkų susirinkime H. Nagys (VIII) skaitė trumpą referatą apie du vokiečių individualistus, o debiutantas M. Bavarskis pasirodė su savo kūryba. Į šį susirinkimą narių atėjo 12

— Paminėtinas tautosakininkų būrelis, kuris dar smarkiau ryžosi rinkti tautosaką. Senasis pirmininkas pažymėjo, kad reikia rinkti ir domėtis tautosaka, nes per tautosaką mes galime pažinti savo tautos didžiausius turtus.

— Sportininkai šiais metais jau pasiekė keletą laimėjimų. Spaliu mėn. 28 d. gimnazija laimėjo prieš Dotnuvos Ž.Ū.A. tinklinį rezultatą 2:1 ir krepšinį 23:28 (po pratęsimo, nes normaliu laiku baigėsi 21:21).

Stebėtojas

KRETINGA

T. T. Pranciškonų gimn.

Aštuntokai išeina į areną!

Gimnazijos veiklos iniciativą į savo rankas perėmė aštuntokai. Štai —

XI.5. Mūsų aštuntokai, kurie dabar atstovauja gimnazijos krepšinio rinkinei (Buivys, Razgaitis, Subačius, Lukoševičius, Klikna ir Kaušyla), supliekė Skuodo gimnazijos krepšinio rinktinę rezultatu 39:30. Šioms rungtynėms dar buvo pasitelkę septintoką Plučą. Rungtynėms teisėjavo Valinčius ir Narbutas.

— XI.5. Gimnazijos salėje aštuntokai surengė gimnazistišką pobūvį, kuris sutraukė daug svečių. Programą parengė ir išpildė vieni aštuntokai. Duetas (St. Baranauskas ir Pr. Razgaitis) švelniais balsais sužavėjo susirinkusius. Klasės oktetas sudainavo porą gražių dainų. L. Narbutas savo eilėraščiais svečių širdyse įžiebė ir sujaudino poetinius jausmus. Pr. Razgaitis taip virgdė smuiką, kad pravirkdė net ir jautriąsias pranciškonų auklėtines. Monologiškas Vasilevičius pašnekėjo apie blynus ir poeziją. Na, o kai pasirodė „linksmieji aštuntokai“ (Narbutas, Buivys ir Subačius), tai savo linksmomis kupletais net ir Tėvą Direktorių prajukdė. Po programos šokiai buvo gražus ir malonus priedas.

XI.11. Šaulių salėje aštuntokai supylė Švėkšnos gimnazijos krepšinio rinktinę tikrai aštuntokiškai: 60:10.

XI.12. Aštuntokų nonetas palinksmo

darbininkus jų subuvime.

Laukiame pasirodant kitų!

A. Rug.

X.22 įvyko religininkų susirinkimas. Išrinkta nauja valdyba. Pirmininkas vienbalsiai perrinktas Pr. Razgaitis (VII), vicep. — L. Narbutas (VIII), sekret. — B. Gedminas (VI), išd. — P. Plučas ir knygyn. — J. Narbutas (III). Būrelis, pernai išleidęs savo laikraštėlį „Aukštyn“, šiemet taip pat žada gyvai veikti.

X.28 įvyko draugiškos krepšinio rungtynės su Telšių V.V.V. gimnazijos krepšininkais, kurie mūsų „nuvainikavo“ pasekme 32:16 (10:9). Mūsų garbę gynė: Subačius (2), Vaitkus (6), Razgaitis (8), Lukoševičius, Buivys, Darginavičius, Remeika.

XI.12. Įvyko religininkų susirinkimas. Valdyba papildyta dar dviem mergaičių atstovėm — Jančauskaitė (III) ir Idzelytė (III). Nutarta iškilmingai atšvęsti gruodžio 8 d. — Šv. P. Marijos Nekalto Prasidėjimo šventę. Būrelis turi apie 90 narių — 70 berniukų ir 20 mergaičių.

K.

— X.20 įvyko steigiamasis prancūzininkų būr. susirinkimas. Prancūzų kalbos mokytojas P. Pavilonis pasakė kalbą, kurioje nušvietė prancūzų kalbos reikalingumą. Po to buvo išrinkta valdyba. Pirmininkas St. Masionis, vicepirmininkas J. Narbutas (abu III).

A. P.

KUPIŠKIS

— XI.10 gimn. salėje buvo sušauktas šaulių būrio steigiamasis susirinkimas. P. direktorius palinkėjo būti gerais šauliais, o rinktinės vado atstovas perdavė vado sveikinimus ir ragino gerai atlikti pareigas. Būriui vadovauja leit. Bulota. Nariais įstojo 37 moksleiviai. Tarybą sudaro: Kisielis J., Vaidila Br., Žiukas Ant. ir Varža Vl. Revizijos komisiją: Lisauskas J., Kalvelis A. ir Veščiūnas L. Visi patenkinti. Manoma daug lavintis šaudybos ir kitose karinio mokslo srityse.

Šaulys

— X.28 religininkai surengė Kristaus Karaliaus minėjimą, į kurį atsilankė p. gimnazijos direktorius, dalis mokytojų, svečiai ir daugybė mokinių. Minėjimą atidarė religinio būrelio pirm. C. Vaičikonis (VII). Toliau mokytojas M. Stonys skaitė paskaitą „Kristus Karalius“. F. Vėtaitė (IV) ir D. Stukaitė (VI) padeklamavo religinių eilėraščių.

Toliau referatai: C. Vaičikonio „Gyvasis Kristus“, J. Kireilio (VIII) „Kris-

tus ar Barabas?“, Vasiliauskaitė (VIII) „Ramybės kunigaikštis“.

Gimnazijos choras, vedamas mokyt. V. Petrausko, pagiedojo Kristaus Karaliaus himną ir keletą giesmių.

Uždarydamas minėjimą, religinio b. glob. kun. J. Ragauskas savo žodyje padėjo visiems atsilankiusiems ir prisidėjusiems prie darbo bei palinkėjo Kristų laikyti savo karaliumi, kad mūsų neištiktų toks likimas, koks ištiko Jeruzalę. Pabaigoje B. Grinaitė (VI) paskaitė „Malda į Kristų“ (Giovani Papini).

— Jaunieji literatai su dideliu pasiryžimu stoji dirbti kūrybinį ir literatūrinį darbą. Atsiskyrus nuo vyresniųjų, bus drąsiau pasirodyti viešumoje, todėl darbo vaisiai bus didesni. Pirmame susirinkime (X.27) globėjai p. p. mokyt. M. Stonys ir O. Zupkienė palinkėjo mums sėkmingo darbo ir geriausios kloties.

Buvo paskaityta savos kūrybos, o mok. Stonys papasakojo apie dzūkų tautosaką. Visus paragino rinkti tautosaką. Be to, išsirinkome valdybą, į kurią įeina: A. Baltrūnas (II), F. Jončys (III) ir I. Karazijaitė (III).

— Antrasis susirinkimas įvyko XI.11. Atidarė A. Baltrūnas. Toliau sekė jaunųjų kūryba: I. Karazijaitė ir Marcinkevičiūtė paskaitė po porą savo eilėraščių, o L. Kadžiulis (III) paskaitė A. Baltrūno „Alys mokykloje“.

Globėja p. mokyt. O. Zupkienė pakalbėjo apie kūrybą.

F. Jončys paskaitė St. Zobarsko „Pabėgėlių“. E. Markevičiūtė (III) padėklavo V. Naruševičiūtės „Sesei iš Vilniaus“, o A. Vaitiekūnas A. Baltrūno „Rudens nuotaiką“.

Globėja pasiūlė kritikuoti — (bet ne pykstant!) ateityje kitų kūrybą ir surengti vaidybos valandėles. Visi tam pritarė.

Vikruolis

— X.26 įvyko steigiamasis prancūzų kalbos būrelio susirinkimas. Susirinkimą atidarė būsimas būrelio globėjas p. mok. St. Aksenavičius. Šiais metais numatyta nagrinėti prancūzų kultūrą, jų poetų veikalus ir kt.

Valdyba: Vyčinas (VIII), Vaidila (VIII), Jonušys (VI), Dambrauskaitė (VI), Kirlytė (VI) ir Grūcė (IV).

Būrelį sudaro apie 120 mokinių.

Manoma būrelį suskirstyti sekcijomis.

Leo-Liūtas

— Š. m. X.22 įvyko abstinentų susirinkimas. Kalbėjo mok. Pajarskas, Stonis ir gimn. kap. kun. Ragauskas.

Į valdybą išrinkti: Liolis (VI), J. Pajarskas (VI), Eidukaitė (VI), J. Kireilis (VIII) ir Grinaitė (VI).

Į susirinkimą atsilankė did. gerb. direktorius ir mokytojai.

Vijūnas

— XI.11 įvyko antrasis mažųjų literatų susirinkimas. Susirinkimą atidarė būr. pirm. Aleks. Baltrūnas savo trumpu žodeliu, kuriame ragino dirbti ir kurti. Toliau skaitė mažieji rašytojai savo kūrybą: Karazijaitė 2 eilėraščius; L. Kadžiulis A. Baltrūno „Alys mokykloje“ ir A. Vaitiekūnas A. Baltrūno eilėraščių „Rudens nuotaika“. Būr. glob. p. mok. O. Zupkienė tarė savo pamokantį ir daug gero duodantį žodį. Paskiau skaitė ištraukas iš laikraščių F. Jončys.

— XI.12 įvyko mažųjų religininkų susirinkimas. Susirinkimą atidarė būr. pirm. A. Dubrindys ir pakvietė pirmininku F. Jončį ir sekretoriumi R. Žalnierūnaite. Referatus skaitė: L. Kadžiulis (III) „Moksleivis ir Vilnius“, Al. Baltrūnas „Andri Mariè Ampèrie“. Paskiau būr. glob. kun. kap. J. Ragauskas savo žodyje pasmerkė pavydą ir kerštą, ir patarė su juo kovoti. J. Kireilis savo žodyje paskatino dirbti ir nepasiduoti pagundai.

Vijūnas

LINKUVA

Gimnazijos kronika

— X.15 aštuntos klasės berniukai dalyvavo vietos šaulių manevruose, iš kurių grįžo labai patenkinti, nors „priešo“ ir nepavyko sulaikyti.

— X.21 įvyko vyresniųjų literatų susirinkimas. Al. Rakauskas ir B. Grigaliūnas skaitė referatus: pirmasis apie Juškevičius, o antrasis apie Pošką ir jo kūrybą. Savos kūrybos skaitė A. Gruzdas (porą eilėraščių). Nutarta prieš Kalėdas išleisti „Jaunystės Žiedą“ 4-tąjį nr. Redaktorius A. Gruzdas.

— X.21 šeštoji klasė surengė pasilinksminimą. Programoj: „Uošvė į namus — tylos nebebus“ 1 v. kom., A. Baltramiejūno solo ir Al. Pupinio deklamacijos.

— X.24 įvyko jaunesniųjų literatų susirinkimas, kuris praėjo labai jaukioje nuotaikoje. Savos kūrybos skaitė: F. Jesilionytė, St. Jaraitė, Anastazija Kanaverskytė. Pabaigoje tarė žodį mok. J. Vadeikis apie gražiojo skaitymo bei deklamavimo reikšmę ir kt.

— X.26 įvyko šaulių būrio steigiamasis susirinkimas, į kurį atsilankė gimn. insp. mok. I. Brazdžiūnas, karinio parengimo mok. Vl. Karalius, mok. A. Zujus ir daug moksleivių. Į šaulių tarybą

išrinkti: J. Padvarskis, V. Stanevičius, Z. Jasiukaitis, J. Martinaitis. Į revizijos komisiją — A. Bartusevičius, M. Valiušis, A. Požėla. Šiauliais įsirašė 64 moksleiviai. Mergaitės dar nesusiorganizavo.

A. Draugas

Kristaus Karaliaus šventė

Kristaus Karaliaus šventė šiemet sutapo su mūsų kariuomenės įžengimu į Vilnių. Kaip ir visoj Lietuvoj, taip ir pas mus ji buvo tikras religinis ir tautinis triumfas.

Šventės išvakarėse bažnyčioj moksl. išpažintis, gedulingos pamaldos už mirusius mokinius bei mokytojus ir atitinkamas kun. kap. Petrėno pamokslas.

Šventoriuj prie kun. kan. L. Šiaučiūno kapo gimnazijos mok. p. A. Šuopis taria atitinkamą žodį. Moksleiviai gieda „Amžiną atilsį“ prie savo gimnazijos steigėjo kapo.

Sekmadienį bažnyčioj iškilmingos šv. Mišios, bendra komunija ir tėvo Borevičiaus J.S. pamokslas.

Gimnazijoj minėjimas. Į jį atsilanko beveik visi gimnazijos mokytojai, daug svečių ir moksleivija.

Gimnazijos direktorius p. S. Vaitkevičius taria išanginį žodį. L. Buožytė (III) deklamuoja Bern. Brazdžionio „Procesija į Kristų“.

M. Jurgaitis (VIII) skaito referatą vokiečių kalba: „Die religiose Volkskunst in Litauen“, o I. Virbickaitė (VII) skaito referatą angliškai: „Christ-King of Peace“.

Po referatų religinės poezijos skaito A. Gruzdas (VIII) ir A. Pupinis (VI).

Jono Stumbrio (VII) referatas: „Kristaus Valdov. dvasia mokykloje“ moksleiviją puikiai nuteikia jaunatvės ryžtui

Pasirodo žemesnių klasių mergaitės, kurios, vadovaujant A. Baltramiejūnui, sugieda porą giesmelių.

Entuziastišką žodį taria ir svečias tėvelis Borevičius J.S.

Po to J. Martinaitis (VI), religinio būrelio pirmininkas, taria žodį ir skaito Linkuvos moksleivijos Kristui Valdovui ryžto aktą. Ji ryžtasi težinti „vieną jaunųjų pasiryžėlių frontą — gerbti, branginti ir papildyti tai, ką amžiais yra sukūrusi krikščionybė... pamilti darbą, su kantrybe ir kruopštumu rengtis įnešti į gyvenimą mums skirtąją dalį“.

Susirinkusieji gieda „O Kristau, pasaulio Valdove“, klasių atstovai pasirašo akte — pareiškia moksleivijos ryžtus Kristui Valdovui išoriniais ženklais.

Minėjimą užbaigia myl. kap. kun. J. Petrėnas.

A. Draugas

MARIJAMPOLĖ

Marijonų gimnazija

— X.28. įvyko šaulių būrio steigiamasis susirinkimas, į kurį atsilankė rinktinės vadas komendantas pulk. leit. Kerbelis, gimnazijos inspektorius, nemaža dalis mokytojų personalo ir gausus skaičius mokinių šaulių. Susirinkimą atidarė karinio rengimo instruktorius, ats. leit. J. Bazilevičius ugningu išangos žodžiu, pabrėždamas, kad šis būrys steigiamas taip brangią mūsų tautai dieną, kada mūsų kariuomenė įžengia į senąją mūsų sostinę Vilnių. Po to gerbiamas svečias pasakė žodį, kuriame pabrėžė šaulių tikslą, privalumus ir pareigas. Toliau gimnazijos direktoriaus vardu nuosirdžiai sveikino gimnazijos inspektorius kun. L. Povilonis, kapelionas kun. Sakevičius ir religininkų valdybos narys A. Ramonas.

Nariams karštai pageidaujant, nutarta prašyti rinktinės vadą tarpininkauti, kad tas būrys, Vilniaus išlaisvinimo dieną įkurtas, būtų leista pavadinti „Vilniaus“ būriu.

Antrosios susirinkimo dalies metu išrinkta būrio taryba, susidedanti iš Raulinaičio, Miliaus, Krištolaičio ir Račiūno, ir būrio revizijos komisiją susidedanti iš Liepuoniaus, Urbaičio ir Žiugždos. Be to, **nutarta artimiausiu laiku pasiūsti auką pirmajam įsisteigusiam Vilniaus moksleivių šaulių būriui.**

— X.29 gimnazijos salėje įvyko Kristaus Karaliaus šventės minėjimas. Išangos žodį tarė gimn. inspektorius kun. L. Povilonis. Po to kalbėjo mokyt. J. Bazilevičius, pabrėždamas, kad išnešus 1924 metais iš Ženevos tarptautinės diplomatų posėdžių salės kryžių, buvo išnešta taika, meilė, ramybė, į Europos gyvenimą įsiveržė nesantaika, karo baimė ir žudynės. Po mokyt. Bazilevičiaus kalbėjo kun. Šaulys MIC. Jis pabrėžė ypatingą idėjos vaidmenį visų tautų gyvenime.

Toliau vyko meno dalis. J. Dogelis deklamavo Bern. Brazdžionio „Regėjimą“. Vacl. Zagorskas B. Rutkausko „Išsigynimą“. Petr. Keidošius Bern. Brazdžionio „Procesija į Kristų“. St. Norkus, akomponuojant ponui Belazarui, išpildė smuiku solo „Ave Maria“. Be to, gimnazijos choras, vadovaujamas mokyt. Belazaro, padainavo giesmę „Karalių karaliu“.

— X.22 įvyko Misijų dienos minėjimas, kuriame laikė paskaitą buvęs T. Rytuose misijonierius kun. Mažonas MIC.

Alfa

R. J. v. merg. gimnazija

— XI.10 įvyko steigiamasis gimnazijos šaulių dalinio susirinkimas. Susirinkimą atidarė gimnazijos direktorius p. Treigys. Supažindino mus su šaulių uždaviniais ir švietimo ministro aplinkraščiu. Toliau susirinkimui vadovavo gimnazijos dalinio vadė, mok. p. Ašmonienė.

Rajono rinktinės vadė kalbėjo apie moters šaulės uždavinius ir pareigas tautos gyvenime. Tarp kitko, perskaitė ir paaikšino įstatus.

Išrinkta taryba: M. Staškevičiūtė (VII), M. Kulakaitė (VII), Z. Labūnaitė (VII) ir B. Ciplijauskaitė (VI). Revizijos komisijon įeina S. Zubrytė (VII), S. Stebulytė (VII) ir M. Ambrazevičiūtė (VI). Valdyba netolimu laiku pasiskirstys pareigomis. Galiausiai su šaulišku entuziazmu iš keturių dešimčių krūtinių nuskambėjo himno žodžiai, ir išsiskirstėme namo.

— XI.11 vyresniųjų klasių pasilinksminimą pajavairino po „solo“, baletų ir nebylių artistų vaitojimo į sceną užlipęs dr. Puzinas iš Kauno paskaita apie Vilniaus pilis. Buvo rodoma pilių paveikslėliai ir planai. Visi susijaudinome, išvydę griuvėsius tų kambarių, kuriuose gyveno Gediminas ir mirė Vytautas.

Daktarui pabaigus, iš salės išdardėjo suolai, ir pradėjo suktis „pusbroliai“, „silkės“, „makaronai“ ir „liktarnos“.

u.

R. J. v. berniukų gimnazija

— X.29 įvyko religinio būrelio susirinkimas. Išrinkta nauja valdyba: Vl. Matulevičius (VII) ir J. Vilkaitis (VII). Paskaitą laikė būrelio globėjas, gimnazijos kapelionas kun. J. Petrika. Meno dalį, kuri buvo gausi ir įdomi, išpildė patys nariai.

Be to, buvo nutarta padaryti ekskursiją į Vilnių ir suruošti religininkų pasilinksminimą. Pažymėtina, kad religininkai pasirodė gana šauniai ir susirinkimas praėjo su dideliu entuziazmu.

— XI.9 buvo sušauktas steigiamasis šaulių susirinkimas. Susirinkimą atidarė gimnazijos direktorius p. A. Daniliauskas, perskaitydamas Švietimo Ministerijos raštą, kuriuo leidžiama gimnazijoj veikti šauliams ir palinkėdamas naujiems šauliams sėkmingo ir našaus darbo, kuris padarytų juos pirmaisiais kitų tarpe. Su šaulių organizacija supažindino Marijampolės šaulių rinktinės vadas pulk. ltn. Kerbelis ir paskyrė gimnazijos šaulių būrio vadu atsargos j. ltn. P. Kijauską.

Be to, buvo išrinkta tarybos ir kontrolės komisijos. Į tarybos komisiją išrink-

ta: V. Krunkaitis (VIII) — būrio vado pavaduotoju, V. Vaškevičius (VIII) — sekretorium, V. Pasvenskas (VIII) — išdininku, Vl. Matulevičius (VII) — švietimo vadovu ir kandidatais: Čeičys (VIII), Strazdas (VII) ir Gurevičius. Kontrolės komisijon išrinkta: St. Šlekys (VIII) — pirmininku, V. Jurkšaitis (VIII) ir Miševičius (VII) — nariais ir kandidatais — Pėstininkas (VIII) ir Bakūnas (VII).

Senior

— Literatūrininkai, vadovaujami p. Bernoto, yra numatę šiais mokslo metais suruošti gimnazijoje didžiulį literatūros vakarą.

— Elektros taupymas sutrukdė pravesiti gimnazijoje tarpklasinių stalo teniso turnyrą.

Zik-Zak

MAŽEIKIAI

— X.19 įvyko jaunesniųjų literatų susirinkimas. Laisvosios kūrybos skaitė: Kazickytė (I) — „Jonis“ (vaizdelis), Gailytė (I) — „Ruduo“ (eil.), Remys (II) — „Smuikininkas“ (novelė), Arlauskas (II) — „Aukštaičiuose“, Skeivyte (II) — „Išpūdziai iš Pavenčio“, Kazickytė (I) — „Jūrai“ (eil.), Grybauskas (VII) pasisakė dėl kūrinėlių. Po to kalbėjo būrelio globėjas p. mok. Žižys. Grybauskas (VII) paaikšino, kaip ir ką reikia rašyti.

— X.22 vyresniųjų literatų susirinkimas. Litvinaitė (VII) skaitė pasilinksminimo dienoraštį, Ruika (VIII) — Jonas Biliūnas (karštos diskusijos), Nagytė (IV) padeklamavo Brazdžionio eilėraščių, Strazdauskaitė (VI) recenzavo „Sofoklio tragediją“, Nagytė (IV) paskaitė savos kūrybos — eilėraščių.

— X.26 vyresn. mergaičių religinio būrelio susirinkimas. Nagytė (IV) padeklamavo eilėraščių „Procesiją į Kristų“, Pukevičiūtė (VII) skaitė referatą apie Kristų Karalių, Švažaitė (VII) — Balti rožančiai (grafika), Strazdauskaitė (VI) — Marija moksleiviškoj kūryboj. Sumanyta ir šiemet advente suruošti tradicinį vakarą. Po kun. kapeliono kalbos susirinkimas baigtas giesme „Marija, Marija“...

— XI.4 gimnazijos vakaras su loterija, pelnas — neturtingiems mokiniams šelpiti. Programoje, be šokių salėj, mokiniai padeklamavo eilėraščių, mergaičių chorėliai padainavo dainelių, baletas, gimnazijos choro pasirodymas, artistė Ramanauskaitė padeklamavo eilėraščių.

— XI.10 šaulių (mergaičių ir berniukų būrių) susirinkimas. P. Mandeikis kalbėjo apie degazaciją, davė pauostyti iperito ir ašarinių dujų, parodė degazatorių rūbus ir kt. Jankauskas (VIII) skaitė „12 valandų žygyje“ (reportažas), Želys

(VII) — „Iš moksleivių šaulių istorijos“.

Apsidėjo nario mokesčiu 1 lt, numatomas surengti šaulių vakaras gimnazijoje.

Iks.

PALANGA

X.29 įvyko jaunesniųjų literatų susimas Būrelio globėja mok. Žukauskaitė papasakojo būrelio tikslus, K. Šilgalis (III) pranešė apie kritikos reikšmę, kūrybą skaitė Pr. Griciūtė ir Ad. Venskų, (abu III).

Išrinkta valdyba: pirm. K. Šilgalis (III), sekr. Br. Butkevičius (III), išdin. Pr. Griciūtė (III), valdybos nariai: Ad. Venskų (III) ir Al. Venskų (II).

Buvo nutarta atkreipti dėmesį į menišką skaitymą ir deklamavimą, nes ši mokslo metą įvyks to dalyko varžybos.

Nezyzia

PANEVĖŽYS

Mergaičių gimnazija

— X.5. Gimnazijos salėje įvyko iškilmingas Vilniaus atgavimo minėjimas, kurį surengė aštuntosios klasės. Scena buvo gražiai dekoruota. Programa gan turininga. Aštuntokė J. Zubraitė gražiai pagriežė smuiku. Didelio susidomėjimo susilaukė tautiškiai šokiai, turėjo pakartoti. Į minėjimą atsilankė daug svečių. Surinktas pelnas skiriamas broliams vilniečiams.

Raudonas kryžius surinko daug padėvėtų knygų ir šiaip įvairių mokslo reikmenų, kuriuos nusiuntė Vilniaus krašto moksleiviams.

E. Biliauskaitė

Amatų-Technikos mokykla

— Eucharistininkai pradėjo naują vėgą mokyklos dirvone. Spalių 22 d. susaukė pirmąją šiais mokslo metais susirinkimą. Atidarant susirinkimą, buvo sukalbėta malda. Mok. A. Trimonis pasakė gražią ir išpūdingą kalbą. Mok. J. Steponavičius pasakėjo kalboje ragino relig. būr. narius suorganizuoti chorą, kuris bažnyčioje per mokinių pamaldas galėtų giedoti. Nariai šį pasiūlymą priėmė karštais plojimais. B. Šatas (II) paskaitė savo kūrybos. St. Dobruskas padeklamavo eilėraštį „Už bočių žemę“. Buv. būrelio pirm. A. Skūpas kvietė narius dar labiau dirbti. Į susirinkimą atsilankė daug mokinių ir keletas svečių. Susirinkimą pravedė J. Jozelėnas. Be to, išrinkta nauja valdyba, kurios sąstatan įeina: P. Gužas, B. Šatas ir J. Jozelėnas. Įdomu, ką naujoji valdyba suplanuos šiais metais.

— XI.2 mūsų stalo teniso žaidėjai su-

žaidė su P. V. B. gimnazija draugiškas stalo teniso rungtynes, kurios pasibaigė lygiomis 4:4.

— Šiomis dienomis P. Švietimo Ministras patvirtino naujas amatų ir prekybos mokyklų uniformas. Naujoji uniforma įvedama nuo š. m. lapkričio 1 d. Mokiniai naują uniformą patenkinti, nes ji žymiai patogesnė ir praktiškesnė.

Alfas Liepa

PASVALYS

Literatai

— X.21 jaunesniųjų literatų sekcija susaukė susimą, kur pasidžiaugta Vilniaus atgavimu.

— Literatų būrelis X.22 susaukė idomų Vilniaus susimą, į kuri atsilankė keli mokytojai ir apie 100 mokinių. Būrelio pirmininkas paskaitė iš „Naujosios Romuvos“ Vilniaus numerio dr. J. Balio straipsnį „Vilniečių tautosakoj pasižvalgius“. Būrelio glob. mokyt. V. Kulbokas uždegančiai kalbėjo apie brolių vilniečių iškentėtą vargą. St. Brazdžiūnaitė padeklamavo Ant. Miškinio eil. „Marš“. Jon. Linkevičius skaitė referatą „Vilnius — Lietuvos širdis“. O. Talkevičiūtė padeklamavo S. Nėries eil. „Keršto žaibas“, o A. Lipštas iš B. Sruogos „Giesmės apie Gediminą“. J. Šimkevičius skaitė rašinį „Moksleivija ir Vilnius“. H. Jaronis padeklamavo P. Karužos eil. „Į Vilnių“. Gale Jon. Linkevičius padeklamavo Putino eil. „Grižtančiam Vilniui“.

— XI.5 įvyko IV literatų būrelio susimas. Jon. Linkevičius skaitė iš „Dienovidžio“ St. Anglickio straipsnį: „Tarp dviejų naujosios poezijos polių“. Po to buvo kalbėta apie naujų poetų kūrybos pobūdį. Kalbėjo būrelio glob. mokyt. V. Kulbokas. Br. Vadapalaitė papasakojo išpūdžius iš septintokių mergaičių stovyklos Sudeikiuose. Dėl laiko stokes susimo programa nebuvo baigta.

Šauliai

— X.20 įvyko mergaičių šaulių susimas. Šaulės mokosi įvairių tėvynės tarnybai reikalingų dalykų.

— X.23 įvyko vyrų šaulių susimas. Būrio vado pavad. Jon. Linkevičius perskaitė gautą iš Centro paskaitą: „Mūsų darbas Tėvynei Lietuvai su sostine Vilnium“. A. Lipštas paskaitė apie Šaulių Sąjungos užuomazgą.

— X.30 įvyko III.22 būrio šaulių susimas, kur būrio vadas ats. j. ltn. perskaitė aplinkraštį iš Centro ir aiškino Šaulių Sąjungos statutą.

— XI.5 šauliai vėl susirinko mokytis šauliško darbo. Buvo pranešta apie bū-

rio paskirstymą ir pakartota rikiuotės Būrys suskirstytas į tris skyrius.

— Sus-mus nutarta daryti kas pirmadienis. Šauliai gaus įvairių kariniam parengimui reikalingų priemonių.

Religininkai

— X.18 religininkai sušaukė berniukų sus-mą. V. Nistelis skaitė vasaros kelionių išpūdžius. J. Kazėnas (VIII) skaitė referatą apie popiežių. H. Jaronis padeklamavo vieną eil., o J. Šimkevičius pagrojo.

— X.29 gimnazijos salėj įvyko gausus ir iškilmingas Kristaus Karaliaus minėjimas, į kurį atsilankė direktorius ir beveik visi mokytojai. Minėjimą atidarė kapel. kun. J. Varnas. Mokyt. Br. Kazlauskas skaitė tikrai gražią paskaitą: „Kristus — tautų Karalius“. Obakevičiūtė padeklamavo religinį eil. J. Šimkevičius pagrojo „Ave Maria“. St. Brazdžiūnaitė ir Jon. Linkevičius padeklamavo po vieną religinį eilėrašį. P-lės mokyt. J. Masilionytės parengtos mergaitės išscenizavo „Tėve mūsų“, o choras tuo laiku tą giesmę sugiedojo.

— Religininkai rengiasi vakarui, kuriam veikalą režisuoja mokyt. A. Stepanienė.

— XI.10 įvyko mergaičių religininkų sus-mas. J. Duliebaitė skaitė referatą „Liuordo stebuklai“. Kalbėjo dar kapel. kun. J. Varnas ir buvo meninė dalis.

Sportininkai

— X.15 atsilankė rokiškėnai sportininkai, kurie su mūsiškiais krepšininkais žaidė krepšinio rungtynes. Laimėjo pasvaliečiai 19:4. Pažymėtinas geras pasvaliečių gynimas.

— Šiais mokslo metais sportininkai turėjo trejas krepšinio rungtynes su kitomis gimnazijomis ir laimėjo bendra tašku suma 50:24. Reikia pasakyti, kad pagrindinis penketukas iš J. Vecko, Al. Vaičeliūno, A. Vendelskio, L. Kazėno ir Pr. Vaitiekūno yra gerai susižaidęs.

— XI.4-5 fizinio lavinimosi kuopelė surengė gimnazijos stalo teniso turnyrą, kuriuo laimėtojai išėjo A. Lipštas — I, Pr. Grinskis — II, P. Navaselskis — III ir A. Vendelskis — IV. Turnyre dalyvavo apie 40 berniukų ir 8 mergaitės.

Kiti būreliai

— Po dviejų metų miego X.19 atbudo ir menininkai, kurie apsiribojo nedideliu narių skaičium ir pasivadino gabesniaisiais menininkais. Būrelio pirmininkas A. Glinskis.

— Fizikos būrelis su H. Jaroniu prišauky taip pat nemažai veikia, daugiausia fizikos kabinete, kur bando savo naujus „mašinas“ ir daro įvairius eksperimentus.

— X.21 muzikos būrelis surengė pirmą pasilinksminimą.

— XI.11 įvyko muzikų sus-mas. Buvo kalbėta apie būrelio veikimą ir išrinkta nauja valdyba.

— XI.11 įvyko ir fizikų sus-mas. Skaičiuota įvairių bandymų ir dinamo bei radijo aprašymai.

Gimnazijoj

— Visų labai mėgiamas dėl savo moderniško ir telefoninių pranešimų „XX Amžius“.

— X.27 gimnazija gyveno nepaprastu džiaugsmu kartu su visa Lietuva. Kariuomenės įžygiavimo iškilmių klausėmės per radiją, todėl nebuvo pamokų.

— XI.11 aštuntokai ir septintokai surengė pasilinksminimą expromto. Programoj: H. Jaronio deklamacija, Vyt. Petraičio muzika pianinu, Jon. Linkevičiaus eil. „Baltijos daina“, Vyt. Nistelio muzika smuiku, Alg. Lipšto deklamacija, komiškas vaidinimas, J. Šimkevičiaus feljetonas ir kvartetas bei smagūs šokiai.

Gegužis

PLUNGĖ

— Religininkų būrelis gražiai paminėjo Kristaus Karaliaus šventę. Minėjimo salėj buvo gėlėmis išpuoštas Kristaus Karaliaus paveikslas. Kalbėjo kun. kap. Jasas, nušviesdamas to minėjimo esmę bei reikšmę, ir P. Mečkauskas. Savos kūrybos skaitė Jurčius ir Liaugminas, abu eilėraščius. Daug plojimų susilaukė gyvasis paveikslas, vaizduojąs žmogaus atsivertimą. „Kalbantysis choras“ dėl perdėtos pro nosį tarsenos taip sau tik išpūdi tepaliko. Sugiedojo pernykštis choras porą giesmių. Apskritai, minėjimas paliko pakeltą nuotaiką.

— XI.12 įvyko relig. būr. sus-mas, kurio metu buvo išrinkta nauja valdyba. Sus-mą atidarydamas ikšiolinis būr. pirm. Alf. Drobavičius nušvietė kai kurias būrelio veikimui kliūtis, kurių tarpan įėjo ir „žemaitiškas nerangumas“. Programa buvo gana smagi. Jurčius skaitė savo kūrybos eilėrašį, Dargytė ir Gerasimavičiūtė užtraukė, nors jau kartą ir girdėta, duetą, po jo išėjo V. Liaugminas su sukėlusiu daug juoko feljetonu. Po jo pasirodė „linksmieji broliai“ — P. Bal-sevičius prie pijano, Jurčius su Riauka šalia jo, ir išpildė Jurčiaus parašytas „Moksleivių vargus ir dienas“. Naują

valdybą sudaro J. Jurčius (pirm.), V. Liaugminas (vicep.), A. Griksaitė (sekr.), J. Rėiškis, V. Vaitkus ir N. Vaitkutė. Naujosios valdybos vardu tarė žodį V. Liaugminas, kviesdamas visus narius prisidėti prie veiklos suaktyvinimo.

— Literatūrininkų būrelis, kadaise buvęs tiesiog gimnazijos pažiba, šiais metais sunkiai organizuojasi. Kol kas te susibūrė tik gimnazijos literatūrinės pajėgos — M. Stroputė, V. Liaugminas, J. Jurčius, A. Martinavičius, St. Sluimius ir kt. ir žada toliau leisti „Literatūros Atžalą“, surengti vakarą, kurin numatoma pakviesti ir mūsų rašytojų, ir organizuoti ekskursiją į Vilnių.

Laslia

PRIENAI

Šauliai ir kita

— Ilgai laukę, pagaliau realizavome savo viltis: vieną sekmadienį sukūrėme šaulių būrį. Į steigiamąjį susirinkimą iš Marijampolės atvažiavo leit. Katinas, ir atsilankė p. Plokštytė. Atstovas išsamioje paskaitoje nušvietė šaulių pareigas, organizacijos tikslus ir paaiškino visos Šaulių Sąjungos bei būrio santvarką. Palyginus su gimnaz. mokinių skaičium, narių išsirašė daug: būrį sudaro 50 žmonių. Būriui vadovauja gimn. inspektorius p. Eidukevičius, o į tarybą išrinkti: būrio vado padėjėju K. Jotauta (VIII), sekretorium V. Taraila (VI), išdininku J. Jonyka (VIII), ir švietimo vadovu A. Matukynas (VIII). Kontrolės komisijos pareigas eiti teko šiems rinktiniam: J. Batiui (VIII), V. Baronui (VIII) ir A. Pekui (VI).

Būrys suskirstytas į tris skyrius ir vieną grandį.

Berنيukus seka ir mergaitės, tik, deja, apimtos moteriško nerangumo. Aštuntokės į šaulės susirašė visos, tačiau kitose klasėse tik viena kita teatsirado. Sesės, laikas subrusti!

— Nežinome, kas atsitiko. Ar sunkūs metai, ar karo pavojai baido, tad šįmet mūsų gimnazijos būrelių veikla apmirusi. Literatai su religininkais vos vėžlioja; vokiecininkai su raudonkryžininkais visai nesirodo. Iš pastarųjų net atsiųstos dovanos mokytojų kambaryje juokiasi, kad neatsiranda norinčių jas pelnyti. Mokinių gimnazijoje padidėjo, tačiau jų kokybė sudardėjo 50% žemyn. Pernai silpna, šįmet vos gyva. Vyrai! dinamikos! energijos! Negi, viską sportas suvirškino?

Septintoji klasė suruošė šeimynišką pasilinksminimą. Vaidino „Atostogų ke-

lionę“. Atlikta neblogai. Scenoje geriausiai užsirekomendavo Anupras — J. Gudeliūnas ir tarnaitė — K. Kuzmizkaitė. Kaip visuomet, taip ir šįmet septintokai pasižymėjo tvarka, punktualumu ir savotišku originalumu. Nors klasė nedidelė, tačiau energingo auklėtojo p. B. Bučinsko pastangų ir vyrų bei merginų ryžtingumo dėka surengtas vakaras visiems paliko gražų įspūdį.

Bastuoklis

RASEINIAI

— X.21 Vilniaus prijungimo proga įvyko mitingas, kurio tikslas—raginti moksleivius prisidėti prie Vilniaus krašto gyventojų, o ypačiai Vilniaus moksleivių, rėmimo. Kalbėjo Jon. Kubilius (VIII), Juodkaitė (VII), Ant. Bacerskis (VII), Salda (IIa) ir Iz. Keparutis (VII).

— XI.4 rinkosi kooperatininkai. Jon. Kubilius (VIII) trumpai papasakojo apie prekybą ir jos vystymosi kelius, pabrėždamas kooperatyvų naudingumą ir jų reikalingumą. Vyt. Grybas (VII), par davėjas, patiekė apyskaitą iš kooperatyvo darbo ir apyvartos eigos. Deklamavo Gūžauskaitė (IIIb).

Buvo iškelta mintis, kad už gautą pelną kooperatyvo nariai padarytų ekskursiją į Vilnių. Ši mintis, žinoma, visiems labai patiko.

— XI.5 R. A. B. surengė iškilmingą Kristaus Karaliaus šventės minėjimą. Susirinkimą atidarė Stropus (VIa), pasidalindamas su auditorija keletu gražių minčių. Keletą žodžių pasakė būrelio glob. kun. kap. Durusevičius. Toliau šventei pritaikintos deklamacijos ir Čepo (VII), B. Siliūno (VIa) ir Iz. Palūkie-naitės (VIb) savoji kūryba. Choras sugiedojo Kristaus Karaliaus himną ir dar keletą dalykėlių. A. Gailius (VIII), akompanuojant mok. Piešinai, pasmuikavo ir pagriežė kornetu keletą šventei tinkamų dalykėlių. Sugiedoję tautos himną, išsiskirstėme.

Jūrininkas

— X.27 įvyko vaidybinis sus-mas, kuriame būrelio globėjas mokytojas Pr. Gailiūnas įdomiai pasakojo apie vaidybą gyvenime ir scenoje. Po to atlikti keli vaidybos pratimai. Iz. Mikalauskaitė vykusiai padeklamavo eilėrašį, o E. Juodkaitė ir L. Banys paskaitė beletristikos. Savos kūrybos eilėrašį skaitė VI. Čepas.

— XI.10. Globėjas kalbėjo tema: „Mūsų rašytojai gyvenime“. Palietė Putiną, Cvirką, Brazdžionį, Jankauską etc. Buvo įdomu išgirsti kaip daugiau apie mūsų rašytojus, negu sužinome apie juos iš vadovėlių. Pirmąkart su savo kūrybos feljetonu pasirodė J. Stašaitis. Be to,

VI. Čepas ir Ben. Siliūnas paskaitė savo eilėraščių. Sus-me dalyvavo ir jaunesnieji literatūrininkai.

— Nutarta kas mėnuo surengti pasirodymus — „literatūrinės popietės“, į kurias bus kviečiama visa gimnazija. Programą atliks geriausios gimnazijoje literatūrinės ir muzikinės pajėgos. Pirmą tokia „literatūrinė popietė“ įvyksta lapkričio 25 d.

Saulės brolis

SKUODAS

— Iš būrelių smarkiausiai kol kas kru-ta bene religininkai. Globoja kap. kun. Budraitis. Valdyba: K. Pemkus (VIII) — pirm., A. Momgaudytė, G. Šličytė, A. Jazbutytė (VII) ir A. Dirkestys (VI). Spalio 28 d. gimnazijos salėje suruošė iškilmingą Kristaus Karaliaus minėjimą. Programa gana gausi ir įdomi: mok. Miknevičiaus paskaita, Stanaitės (VIII) solo, gimnazijos ir religininkų chorai, Pabriežaitės ir J. Vareikos (III) deklamacija, J. Narmanto (VII) kūryba, puikus vaidinimas ir t.t. Į minėjimą be mokytojų ir mokinių atsilankė gausiai svečių. Programa buvo pakartota kitą vakarą per suruoštą minėjimą visuomenei.

— Vyresnieji literatūrininkai irgi nepasiduoda. Be poros turiningų susirinkimų suruošta ekskursija į Mažeikius, į literatūros vakarą. Būrelių globoja p. Rozniekienė. Valdybą sudaro: J. Narman-tas (VII) — pirm., G. Šličytė (VII), R. Vindašius (VIII), St. Andruškaitė (VIII) ir K. Pemkus (VIII).

— Pernai kiek miegoję, istorininkai šiemet atbudo. Jau padarė keletą susirinkimų su gana rimta programa (paskaitomis, referatais, laisvosiomis kūr. ir kt.). Naujai suformuotas veikimo planas įneša daug įdomaus naujumo. Būrelių globoja dir. p. Januševičius. Valdybon įeina šie asmens: St. Račkauskas (VI) — pirm., A. Jazbutytė (VII) ir A. Momgaudytė (VII).

— Leidus gimnazijose steigti šaulių būrius, ir skuodiškiai pasinaudojo leidi-mu. Šaulius globoja mokyt. ats. ltn. Kuzma. Į tarybą įeina: R. Vindašius (VIII), V. Labūnaitis, J. Klimas ir K. Pemkus (VIII). Narių kol kas yra apie 20. Į veikimą šauliai dar nelabai išitraukę.

— Pradžioje mokslo metų padarėme iškilą į Puotkalių piliakalnį.

— Pirmai progai pasitaikius, vyksime į Vilnių. Ne tuščiam nuvažiuosime. Tra-kų pradžios mokyklai nuvešime 100 nau-jų, įrištų knygų (su priedais). Knygas aukojame patys mokiniai ir mokytojai. Tai bus kukli skuodiškių dovanėlė ma-žiesiems broliukams ir sesutėms vilniečiams.

Ašpats

— Sportininkai šiemet nesnaudžia. Įvyko šachmatų turnyras, kuriame dalyvavo daugiau kaip 20 geriausių gimnazi-jos šachmatininkų: pirmą vietą laimėjo Myk. Šeperis (VI), antrą vietą — J. Smo-linskas (III) ir trečią vietą — V. Na-vickas (VI). Be to, dar įvyko stalo te-niso turnyras. Pirmą vietą laimėjo J. Nar-vilas, antrą — J. Vosylius, ir trečią — J. Zonis (visi VII).

Jurginas

ŠAKIAI

— X.24 sušauktas steigiamasis moks-leivių šaulių susirinkimas, į kurį atsilan-kė apskrities viršininkas, rinktinės va-das, pora svečių iš miesto šaulių valdy-bos ir keletas mokytojų. Susirinkimą atidarė gimnazijos direktorius K. Šapa-las. Taip pat po trumpą žodį tarė ir kiekvienas iš svečių. Įsteigti vyrų ir mergaičių būriai.

Mergaičių tarybon išrinkta: M. Apa-navičiūtė (VIII), St. Valaitė (VII), A. Valaitė (VI) ir M. Juozūnaitė (IV). Kontrolės komisijon pateko: S. Markū-zaitė (VII), A. Tėvelytė (VI) ir A. Domeikaitė (III). Šaulių mergaičių būriui vadovauja mokyt. p. K. Keblinskienė.

Vyrų tarybon įeina: J. Kriaučiūnas (VIII), J. Barzdaitis (VII), A. Kaunas (VI) ir A. Maciukevičius (IV). Kontrolės komisiją sudaro: V. Račiukaitis (VII), Pr. Martišius (VI) ir J. Baltrušaitis (VI). Vy-rams vadovauja mokyt. p. A. Vaitkevi-čius.

— X.28. Eucharistininkai suruošė Kris-tui Karaliui pagerbti valandėlę. Pradė-ta Kristaus Karaliaus šventės evangelijos skaitymu. Mokyt. p. B. Laukaitis tarė šventei pritaikytą žodį. Br. Domeikaitė (I) ir R. Vensaitė (III) padeklamavo po eilėraščių. Z. Grybinas (VI) paskaitė ke-letą žymesnių žmonių pasisakymų apie Kristaus karalystę. Valandėlė užbaigta giesmėmis.

— XI.11. Įvyko tradicinis gimnazijos vakaras. Suvaidinta: mokyt. B. Laukaičio vieno veiksmo vaizdelis „Vilniaus pa-sveikinimas“ ir Čechovo komedija „Pir-šlybos“. Pašokta mokyt. V. Liulevičiaus vieno veiksmo šokis — pasaka „Berne-lis su užburtu smuiku“. Gimnazijos cho-ras, diriguojamas mokyt. A. Stasiulo, su-dainavo keletą dainų. Vakaro pelnas skiriamas neturtingų mokinių šelpimui.

— Eucharistininkų valdyba, norėdama sukelti didesnę mokinių susidomėjimą re-liginiais klausimais ir kartu duoti pasi-reikšti literatūrinėms pajėgoms, paskelbė rašinių konkursą. Pasirinkimui duotos 3 temos: 1) Lietuvių religingumo formos; 2) Dievo išminties pėdsakai gamtoje; 3)

Caristinės Rusijos kova su katalikybe Lietuvoj. Didesniam paskatinimui be gana stambių (60 lt vertės) premijų dar skiriamos ir knyginės dovanos kiekvienam konkurso dalyviui. Susidomėję laukia rezultatų.

Slapukas

ŠIAULIAI

Berniukų gimnazija

Ir dirbome spalį mėnesį, kaip nekada Beveik kasdien plevėsuodavo po du, tris plakatus, kviesdami į susirinkimus.

Štai, kad ir 17 d. pasiskelbė trys susirinkimai: šaulių, literatų ir fizikų. Įvyko tik du paskutiniai, nes į šaulių susirinkimą atvyko, jų pačių žodžiais tariant „beveik trys“.

Tuo laiku, kai fizikai, vadovaujami Donato Grėbliausko (VII) ir globojami mokyti A. Daugaravičiaus, išrodinėjo įgaubto veidrodžio formules, į literatus prabilo mokyti V. Rubaževičius, kuris, Vkt. Katilius išvykus, sutiko paimti juos į savo tėvišką globą. Alf. Podžiūnas (VIII) skaitė referatą „Literatūra ir daktika“, J. Malinauskas (VIII) vaizdelį „Iš dienoraščio“, o Miecevičius (VI) padeklamavo savo eilėraščių. Valdybą, išskyrus P. Čepulį (VI), sudaro vieni aštuntokai: J. Vaišnoras, Ed. Steponavičius, J. Malinauskas ir A. Milašis. Dabar būrelis pradėjo rinkti susirinkimuose skaitytus kūrinius. Taip pat nutarta suruošti perniai neįvykusį J. Biliūno minėjimą ir du literatūros vakarus: pirmąjį savom jėgom, o į antrąjį pasikviesti net ir iš kitų gimnazijų.

— X.20 įvyko steigiamas jaun. religininkų susirinkimas. Kalbėjo globėjas kun. K. Sirūnas ir vyresnysis religininkas Ed. Steponavičius (VIII). Dalyvavo apie 50 pionierių.

— Už valandos pasirodė jaunieji literatai. Globoja mokyti. Raulinaitienė.

— Pagaliau vis dėlto šauliams buvo gražintas senasis globėjas ats. leit. M. Levickas, kuris X.23 sušaukė visuotiną narių susirinkimą, į kurį atsilankė ir dir. Kučinskas. Kuopa susiskirstė į tris būrius, kuriems vadovaus mokytojai atsargos leitenantai. Direktorius savo kalboje kvietė visus dalyvauti Vilniaus būsimoje darbo talkoje.

— Menininkų „menišką“ plakatą X. 24, sutraukė net vienuoliką narių, kuriems praėjusių metų pranešimą padarė Alf. Podžiūnas (VIII). Globėjas mokyti P. Aleksandravičius pasisakė už meno kūrinių nagrinėjimą referatais, o ypač patarė dirbti praktiškai. Valdyba išrinkta tokia: K. Malinauskas (VII), Alf. Podžiūnas (VIII), J. Malinauskas (VIII) ir

B. Žukauskas (VII). Nutarta aplankyti rudens dailės parodą.

— Spalį 28 religininkai minėjo Kristų Karalių. Vos tik nuaidėjo salėje Marijos giesmė, prieš publiką pasirodė Ed. Steponavičius su savo referatu „Krikščionybės neutralumas“. Kapelionas kun. Rozminas išaikino Kristaus teismą iš Šv. Rašto, o J. Vaišnoras (VIII) skaitė ištrauką iš savo novelės „Antanėlis“, už kurią tiek susilaukė ovacijų, kad vos-ne-vos nutildė jaunesniųjų kapelionas kun. Sirūnas, sava kalba palinkėjęs mažiau kalbų, daugiau darbų. Todėl daugiau niekas ir nemėgino kalbėti, nes žymieji muzikai (mokyti. Armonas, čelo, V. Konokas (VIII) fortep. ir Alf. Podžiūnas (VIII) smuiku) visiems klausytojams religine muzika užgniauzė žadą. Minėjimas baigtas „Viešpaties Malda“.

— Astronomai - matematikai laukė giedros, norėdami padaryti ekskursiją į Marsą, į Saturną ar į kitas panašias vietas, (žinoma per teleskopą), bet nesulaukę X.30 išsirinko pirmininku Grabauską (VIII), o sekretoriumi Dauknį (VIII). Globėjas mokyti Z. Masaitis.

Bet po tokio smarkaus veikimo trimestro pabaigos baisenybės visus veikėjus truputį atvėsino.

Ažuolėlis

Valstybinė Amatų Mokykla

— Šįmet mokyklos mokiniai jau pačioj mokslo metų pradžioj padarė net tris ekskursijas. Dvi vietinio pobūdžio: į „Rūtos“ saldinių fabriką ir į Frenkelio odų fabriką. Kiek vėliau, 150 mokinių vadovaujant kapelionui kun. Kudirkai ir dviem mokytojams, aplankė Marijos šventovę — Šiluvą ir aukščiausią Pabaltį tiltą, esantį prie Lydavėnų miestelio. Ši ekskursija buvo labai maloni ir įdomi, už ką tenka kun. Kudirkai visų mokinių širdingas „ačiū“.

— Š. V. A. M. futbolo komanda X.15 Radviliškio „Šaulio“ buvo pakviesta sužaisti draugiškos rungtynės į Radviliškį. Žaidimas buvo gana šiurkštus, nes radviliškietiai kur kas augalotesni ir mokinių kojos nemažai nukentėjo. Rezultatas 5:4 Š. V. A. M. naudai. Iš iki šiol sužaistų rungtynių Š. V. A. M. komanda pralaimėjo tik prieš Š. V. B. G., kuri yra stipriausia A klasėje. Komandai vadovauja E. Lukianskis (III od. kl.).

— X.21. III-sios IV-os kl. surengė šeimyninį vakarą, kurio pelnas buvo paskirtas Vilniaus krašto moksleiviams. Buvo gana gerai suvaidinta 1 v. komd. „Aš numiriau“, dalyvaujant Val. Bružaitėi (III siuv. kl.), R. Ščiukai (IV od. kl.), A. Talačkai (III minkšt. bald. kl.), Jaftukui ir Grigaičiui (IV st. kl.)

Prieš ir po vadinimo (pirmiausia, aišku, buvo truputį pasiškota), deklamavo Paulauskas (III od. kl.), I. Žasinas (III od. kl.), Čiuberskis (K.) (III stal. kl.), Paulauskas (IV od. kl.), Pylipas (III od. kl.) ir J. Lemažėnas (II od. kl.).

Veikalą režisavo p. mokytojas Ladyga. Šalių langai ir scena papuošta pagal dail. G. Bagdonavičiaus nurodymus. Vakarui surengti leidimu iš mokinių daugiausia rūpinosi K. Simanavičius (III minkšt. bld. kl.).

Gryno pelno gauta 40 lt.

— X.28 įvyko steigiamasis moksleivių šaulių būrio susirinkimas, kurį pravedė paskirtasis būrio vadovas, k. kult. mokytojas ats. ltn. Bazaras. Į susirinkimą atsilankė p. direktorius, kuris pasakė įdomią kalbą ir palinkėjo šauliams sėkmingai veikti, į susirinkimą atsilankė ir buv. karin. pareng. kuopos vadovas ats. ltn. Mackevičius, ats. j. ltn. Baršauskas, bei kiti mokytojai, kurie žada šauliams moksleiviams daug padėti.

Išrinkta būrio taryba: Mangirdas (III od. kl.), Zumeris (IV stal. kl.), Bytautas (IV minkšt. bld. kl.) ir Buinauskas (IV st. kl.). Kandidatais: Sudaris (II st.) ir Guogė (II elektrtchn. kl.). Revizijos komisijon: Miškinis (IV st. kl.), Kuopaitis (IV st. kl.) ir Šmukšta (II elektrtchn. kl.). Kandidatais: Balčius (II st. kl.) ir Niauronis (II elektrtchn. kl.).

Moksleiviai tikisi, kad šauliai įneš gyvumo į visą mokyklos gyvenimą, ypač dėl to, kad jiems vadovaus energingas vadovas — ats. ltn. p. Bazaras.

— Veik visi mokyklos būreliai (išskyrus skautus) neveikia ir nerodo jokių gyvybės ženklų. Matyt „laukia“ geresnių laikų (Ar pavasario?). Ir degazuotųjų kursai, nė nespėję pradėti veikti, užsnūdo. Tiesa, karas pašonėje praėjo, tai kam...

J. L.

ŠILALĖ

— Mokiniai į šaulių moksleivių eiles noriai stoja, norėdami išmokyti tėvynę ginti, už ją aukotis. Šaulių būriui vadovauja mokytojas Jokūbas Klusis. Į valdybą įeina: Jankauskas, Misevičius, Rupšlaukis ir Jomantas. Kiekvieną antradienį šauliai turi užsiėmimus. Šauliai, be to, turi įsisteigę kooperatyvą, kur mokiniai gali mokslo priemonių pirkti.

— Antroji vietoj religinis būrelis, kurį globoja kun. kap. L. Šarkauskas.

— Literatūrininkų šiais mokslo metais nematyti. Jie po „šiltu“ patalu sapnuoja, ar bijo „šiaurio“.

— Lapkričio mėn. 11 d. buvo mokinių

pasilinksmanimas. Programa įdomi. Į pasilinksminimą atsilankė visi mokytojai.

Ne aš

TAURAGĖ

— Paskutiniu laiku gimnazijoje bene bus veikliausi religininkai. X.28 Kristaus Karaliaus šventės išvakarėse jų pastangomis buvo suorganizuotos trumpos rinktosios, rožančiaus pamaldos ir išpažintis. X.29 visi organizuoti dalyvavo pamaldose ir priėmė šv. Komuniją. Į minėjimą gimnazijoje atsilankė gimnazijos ir seminarijos kapelionai, keli mokytojai ir veik visi katalikai moksleiviai. Programoje buvo keli smulkesni rašinėliai, kūryba ir kapelionų žodžiai. Visus gražiai nuteikė aštuntųjų Petrusevičiūtės ir Navvytytės solo giesmės.

— Religininkai jau ketvirtą kartą leidžia vitrininį laikraštį „Jaunystės Balsas“, kurio išėjo jau keliolika numerių. Šių metų pirmasis numeris sutraukė didelius būrius skaitytojų. Laikraščio išvaizda patraukli, turinys įdomus. Vyriausiasis redaktorius A. Ivanauskas (VII).

— X.18 įvyko jaunųjų literatūrininkų susirinkimas. St. Venckūtė (VI) skaitė referatą „Mūsų knygos“. Likusią programos dalį užpildė patys jaunieji.

— XI.5 įvyko jau antrasis šiais mokslo metais vyresniųjų literatūrininkų susirinkimas. Malonu pažymėti, kad į susirinkimą atsilanko ir mus remia daugelis mokytojų. Ačiū jiems už tai! Kas kita su mokiniais: jų skaičius susirinkimuose mažėja. Šį kartą iš 40 atsilankusių 20 buvo jaunųjų, kuriems sprendžiamosios problemos gal nevisai buvo aiškios. Paliokas (VII) skaitė antrąjį referatą „Žmonija literatūros istorijoje“ dalį. Koreferavo A. Čepaitė (VII). Tenka pažymėti, kad tai bus gal stipriausias ir išsamiausias referatas iš visų skaitytų per susirinkimus. Dėl jo kilo ir diskusijų. Pagaliau globėjas p. mok. Navaraitis nuomonių skirtumus aplygino. Gražią kalbą pasakė k. tik grįžęs iš Anglijos mok. p. Tamonis. Drevinis skaitė eilėraščių.

— Kas antrą savaitę leidžiama ruošti pasilinksminimus. Jau įvyko šeštųjų, septintųjų ir aštuntųjų klasių vakarai. Įdomiausiai pasirodė abi septintosios klasės.

X.

TELŠIAI

Amatų mokykla

— X.21 naujai paskirto kapeliono J. Kučinsko pastangomis atgaivintas religinis būrelis, kurs visi metai, kaip buvo užsnūdes. Pirmąjį susirinkimą pravedė

pats kapelionas ir iš naujai įstojusių narių išrinkta valdyba: pirm. Norvaišas, vicep. Kučinskas, sekr. Kašiuba ir reikalų ved. Stasiulis. Būrelis globėju išsirinko šv. Kazimiera.

Kapeliono padedama, valdyba nustatė metinę veikimo programą, kurią susirinkimui priėmus nutarta sąžiningiausiai vykdyti. Nutarta: iškilmingai atšvęsti būrelio globėjo šv. Kazimiero šventę, kurioje nariai parodys savo menines jėgas. Gavėnios metu turėti tikybinės valandėles ir lankyti ligonius. Vienas iš didžiausių būrelio užsimojimų, tai vieši premijuoti katekizmo egzaminai, į kuriuos įsirašė labai daug mokinių.

— X.29 religijos būrelis Kristaus Karaliaus dieną aplankė Telšių kalėjimą, surengdami jame programėlę, kurioje Kašiuba paskaitė referatą: „Kristaus Karaliaus garbei“, padeklamavo eilėraščių, choras padainavo keletą dainų. Akordijonas ir smuikas pagriežė solo ir gale džiaz-bandas, atliko keletą dalykėlių. Tuo laiku Vilniuje aidėjo džiazgsmo manifestacijos, ir Gedimino kalne suplevė savo trispalvė. Ta proga kapelionas kalniam tarė keletą graudžių žodžių, ir iš mūsų krūtinų niūriam kalėjimo kieme suaidėjo galingi himno garsai.

— X.23 mokykloje įsteigta šaulių kuopa. Įsirašė 125 mok. Susirinkimą atidarė dir. Šimonis. Su veikimu supažindino ltn. Vitkus. Išrinkta kuopos taryba: Reimontas, Olšauskas, Tamošauskas ir Kašiuba. Taip pat revizijos komisija: Kučinskas, Jonutis ir Norvaišas. Kuopos globėjas ats. j. ltn. mok. Puodžiukaitis. Dabar jau daromi žiemos pratimai, kad pavasariui atėjus galėtumėm manevruose pasirodyti, kaip tikri šauliai.

— XI.12 kraštotyros būrelis turėjo susirinkimą per kurį nariai paskaitė savo susirinktą tautosaką, ypač susidomėjo padavimais. Prie kraštotyros būrelio įsteigta literatūros sekcija, kuri užsibrėžė išleisti savo laikraštuką ir daugiau rodytis minėjimuose. XI.18 būrelis mokykloje ruošia 40 m. dr. Kudirkos mirties minėjimą.

Prie pat Masčio

UKMERGĖ

A. Smetonos v. gimnazija

— X.20, 21, 22 tradicinė aštuntųjų klasių ekskursija į „Faustą“. Be operos buvo aplankyta dar Vytauto Didžiojo muziejus, Čiurlionies galerija, Vaižganto muziejus, Universiteto biblioteka ir kt.

— X.29 religijos — dorovės — filosofijos būrelis surengė Kristaus Karaliaus minėjimą. Būrelio globėjas, kun. Pr. Ma-

čys skaitė įdomią paskaitą „Du karaliai“. Be paskaitos paminėtini dar šie referatai: Mažeikos (VII) „Kristus Didysis Karalius“, Rajakaitės (VI) „Artimo Meilė“ ir Smailio (VI) „Pasitikėkime Kristumi“. Programa pajvairinta eilėraščiais. Minėjimą užbaigė gimnazijos choras, sugiedodamas giesmę „O Kristau“.

— XI.3 sušaukė pirmąjį šiais metais susirinkimą. Į valdybą išrinkta: J. Savickis (VIII), J. Adomonis (VIII) ir D. Jurgelytė. Šiame susirinkime J. Adomonis pasirodo su vaizdeliu „Valsčius“. XI.16 numatoma surengti Dr. V. Kudirkos minėjimą.

— XI.10 vilnietė V. Marcinkonytė susirinkusiems literatams papasakojo įdomių nuotrų iš vilniečių gyvenimo. Būrelio valdyba sesutei vilnietei prisiminimui padovanojo Salomėjos Neries eilėraščių rinkinį „Diemedžiu žydėsiu“.

— Šaulių būrio pastangomis gimnazijoje yra surinkta apie 450 įvairaus turinio knygų. Greitu laiku knygos bus išsiųstos į Vilnių.

— XI.11 gimnazijos salėje koncertavo Vytauto Didžiojo Universiteto choras. Koncerto programoje dalyvavo dar Valskybės operos solistė V. Dagelytė-Valatkienė. Tai retas įvykis mūsų gyvenime.

— XI.12 apsilankė pas mus Kėdainių Kultūrtechnikų Mokyklos sportininkai. Pasirodo, kad mūsų krepšininkai yra žymiai pranašesni už kėdainiškius. Kreipšinio rungtynės pasibaigė 42:26 ukmergiškių laimėjimu. Neblogus turime ir tenisininkus. Stalo teniso rungtynės baigėsi taip pat mūsų laimėjimu 6:3.

Paparčio Žiedas

— XI.4 gimnazijos k. k. salėje buvo pravestas vyrų stalo teniso turnyras gimn. meisteriui išaiškinti. Po įdomių susitikimų turnyrą laimėjo pernykštis meisteris Civinskas I (VIII).

— XI.5 ten pat įvyko krepšinio rungtynės tarp VIb ir VIIb kl. Jas laimėjo VIb kl. audringoje kovoje įveikusi septintokus 40:30.

Mokytojų seminarija

— XI.5 A. S. gimnazijos k. k. salėje įvyko krepšinio rungtynės tarp mokytojų seminarijos rinktinės ir gimnazijos meisterio VIIIb kl. Po gyvos kovos rungtynes laimėjo seminaristai, supliekę gimn. meisterį 33:19 (21:6).

Reikia pastebėti, kad šiais metais mokytojų seminarijos rinktinė yra labai stiprėjusi. Stiprų (galima sakyti sumentuotą) penketuką sudaro: E. Vengenskas, J. Tumavičius, Č. Senkevičius, B. Vėlūtis ir V. Beržinskas.

Tičius

— Šiomet ypatingai pagyvėjo literatūrininkų būrelis. Jau spėta padaryti du susirinkimai, į kuriuos atsilankė dauguma narių ir mokytojai.

Su savo kūryba ir referatais pasirodė visa eilė gabesniųjų narių: Slavinskaitė (III), Karalius (I), Čizaitė (III), Petronis (I), Beržinis-Beržinskas (I), St. Šneideris-Diemedys.

Petras Meldutis

— Sunkus mums gyvenimas — turime kampsininkauti. Mūsų „alma mater“ remontuojama, taigi pamokas turime po pietų gimnazijos patalpose. Na, bet jau einama prie galo ir tuoj savais rūmais konkuruosime su gimnazija.

— Gyviausias seminarijoj literat. mėgėjų būrelis. Jau buvo du susirinkimai. Pastarojo (X.22) darbotvarkė: turiningas J. Čizaitės ref. „Žemaitė ir jos kūryba“, M. Slavinskaitės nov. „Cirkas“, kurią pakritikavo J. Petronis. Be to, dar pagnarinėti du V. Beržinsko eilėraščiai ir kt. Visi dalyviai trečiojo kurso. Būrelin tyčia norima į darba įtraukti jaunesnius, nes IV-asis kursas ir šiaip visokiais praktikos darbais apkrautas. Numatomas padaryti plataus masto J. Lindės-Dobilo 5 m. mirties minėjimas. Pažymėtina, kad literatūriniam būrely vėrauja panevėžiečiai Meno Kuopos auklėtiniai.

— Vilniaus sugrįžimo minėjimai buvo net keli Ukmergėje. X.22 gimnazijos salėj minėjo visuomenė. Dalyvavo sem-jos choras, vedamas mokyt. E. Kiškio ir deklamavo: D. Rapšytė Putino eil. „Grįžusiam Vilniui“, Snarskis-Vaičiūno „Ir su Vilnium nenurimsim“ ir St. Šneideris savo porą eil.: „Laisvės džiaugsmas“ ir „Kelkis, kelkis Gedimine!“

— X.29 įvyko minėjimas visuomenei Kristaus Karaliaus šventės. Ta proga su paskaita pakviestas iš Kauno prele-gentas kun. Barauskas. Pasirodė sem-jos choras ir deklamatoriai: St. Palubinskaitė — „Golgota“, A. Chmieliauskaitė — Putino „Rūpintojėlis“ ir St. Šneideris savo 2 eilėraščius: „Kryžius tėviškės daržely“ ir „Kristaus malda alyvų daržely“.

Sem-joj yra ir dar du būreliai: sporto ir muzikos. Pastarasis pernai gerai veikė, tik šiomet neatbunda, o sportininkams, rodos, užteko steigiamojo.

Piano

UTENA

— Šiais mokslo metais teįvyko tik vienas literatų būrelio susirinkimas. Išrinkta nauja valdyba: J. Šapoka (VII), V. Surgailytė (VII) ir J. Gražys (VI). Būrelio globėjas — mok. J. Lebedys. Susirinkime P. Kemėšis skaitė referatą apie Pietario „Iš mano atsiminimų“. Su sa-

va kūryba pasirodė J. Šapoka, V. Surgailytė, J. Gražys, kupletus padainavo Mikulėnaitė ir Poškonytė. Nutarta išleisti laikraštėlį ir surengti vakarą.

— Šauliams vadovauja mok. V. Smolenskas. Į tarybą išrinkti: K. Čepėnas, V. Liuima, P. Vyžintas, J. Pilkauskas, M. Namajūnas, P. Gerdvilis.

— Kiti būreliai, atrodo, miega.

— Gimnazija įsistaisė radio aparata, kuriuo naudojamosi pasilinksminimams, šiaip iškilmingesnėmis progomis.

— Padaryta pora pasilinksminimų. Ypač gerai pavyko septintokams, staciusiems sutrumpintą „Atžalyną“.

A. M.

VIEKŠNIAI

Šiais metais turime du veikiančius būrelius: literatūros ir religijos.

Literatai, sušaukę pirmą susirinkimą, kažin kodėl truputį apsnūdo. Narių jame 16.

Religininkų būrelis daug gausingesnis. Narių yra 73. Susiskirstę į dvi grupes: vyresnieji (VI ir III) ir jaunesnieji (II ir I). Susirinkimai nutarta šaukti kas dvi savaites. Būreliui vadovauja naujasis kapelionas kun. Pacevičius. Taip pat pasižadėjo, kaip galėdamas, prisidėti būrelio veiklumui kelti ir didelis mokinių draugas kun. Senkus.

Religinis būrelis rengia nė karto Vieکشniuose nevaidintą keturių veiksmų dramą „Sūnus Palaidūnas“. Režisuoja kapelionas. Dekoracijas piešia buvusi mokinė Kondrotavičiūtė. Visą pelną skirs šeštosios klasės išlaikymui.

Jean au.

VILKAVIŠKIS

Literatūrininkų darbai

Literatūros mėgėjai šiomet pirmieji išdrįso „pajudinti žemę“. Pirmąjį susirinkimą atidarė Vyt. Čėsna, pasveikindamas gana gausią literatų šeimą. „Sezono pradžia“ pritaikintu referatu jis nušvietė literatūrinį lavinimosi būrelių reikalingumą ir parodė moksleivių kūrybos reikšmę. Po trumpų diskusijų (mat, kritikai per vasarą smarkiai „sušvelnėjo“) pirmąkart pasirodė ir gana neblogai užsirekomendavo VI-os klasės mokinė S. Plioplytė su jumoristine noveliuke „Roboksas“. Pamatėm ir jaunesniųjų atstovą — A. Arminas padeklamavo. Su savo eilėraščiais pasirodė aštuntokas V. Vabalas (apie rudenį) ir septintokas Vyt. Čėsna („Dailininkas“, „Nebežinau“). Tada prabilo energingai būrelį globojęs gimn. insp. Br. Palekas ir po trumpų pastabų apie pasirodžiusiųjų kūrybą būrelį perdavė naujam literatūros mokytojui, savo laiku žymiam „keturvėjinin-

kui" Saliui Šmerauskui-Šemeriui. Po naujojo būrelio globėjo kalbos ir buv. būrelio pirm. padėkos žodžių, išsirinkome naują valdybą: pirm. Vytautas Čėsna (VII), sekretorius Sofija Plioplytė (VI), išd. Bronius Gresevičius (VI).

Literatai dabar renkasi kas trečiadienį po 1 valandą. Jau išnagrinėjo keletą rašymo būdų, pasakėčią, liaudies kūrybą ir kt.. Be šitokių susirinkimų, kuriuose tik nariai tedalyvauja, kartą per mėnesį šaukiami ir didesni susimai, kuriuose gali dalyvauti ir nenariai.

Atgavus Vilnių, pačių mokinių iniciatyva suruoštas minėjimas. Br. Jasburskis (VIII) trumpai nušvietė Vilniaus istoriją, St. Sidabras (VIII) paskaitė pernykštės ekskursijos į Vilnių išpūdžius, o literatai pasirodė dar su „šilta“, Didžiajam Džiaugsmui skirta kūryba: V. Vabalas (VIII) ir Vyt. Čėsna (VII) su eilėraščiais, o J. Simonaitis (VIII) su entuziastiška eiliuota proza. Paskum jau buvo kolektyvi programos dalis — pasiūkimas.

Paskaitos

Maždaug kas antras sekmadienis po pamaldų mokiniams skaitomos auklėjimosi ir kitokiais klausimais paskaitos. Vyriausieji jau susipažino su Šveicarijos tauta bei gamta. Apie tą kraštą gražią edioskopiniais paveikslais pailiuotą paskaitą skaitė mok. Č. Petrauskas. Ypač mokinius sudomino mokykl. Ant. Paplausko paskaitos apie mokymąsi, jausmų pasaulį ir kitus panašius klausimus.

Jaunesnieji buvo informuojami jiems artimesniais ir prieinamesniais klausimais.

Gražus klasės mostas

Pradėjus šaukti atsarginius, septintos klasės berniukai in corpore išsiuntė Karo Mokyklos Viršininko vardu Respublikos Prezidentui prašymą priimti į Karo Mokyklą. Kadangi rimto reikalo nebuvo, prašymas nepatenkintas, bet klasė gavo gražų kariuomenės vadovybės padėkos laišką, pažymintį, kad kariuomenės vadovybė tokį pasiryžimą nepaprastai vertinanti ir reikalui esant, juo pasinaudos.

Edvardas

Nauji būreliai

— Spalių 26 dieną įvyko steigiamasis šaulių susirinkimas. Jį atidarė gimn. direktorius S. Paliulis, paskaitydamas Šviet. Ministerijos aplinkraštį šiuo klau-

simu ir pabrėždamas Šaulių Sąjungos reikšmę, ypač šiuo momentu. Paskui kalbėjo VIII šaulių rinkt. vadas pulk. ltn. Matulionis, uždegdamas susirinkusius ir įkvėpdamas pasiryžimo bei kovos dvasią. Būrio vadu paskirtas kar. pareng. mokykl. ltn. Č. Petrauskas. Įsirašė 32 nariai.

— Įsisteigė ir filologijos būrelis, kurį vyresnių klasių mokiniai stačiai plūste užplūdo. Narių yra apie 80. Būrelį globoja mokykl. Ant. Paplauskas, kuris tikisi, tikrai su užsidegimu dirbdamas, bent pralaužti pirmuosius ledus svetimų kalbų mokymesi. Būrelyje veikia dvi sekcijos: rytų ir vakarų kalbų. Reikia palinkėti, kad tas moksleivių būrys nemažėtų ir užsidegimas neatšaltų. Būrelio valdybon išrinkta: pirm. V. Čėsna, sekr. D. Žilinskaitė, vice-pirm. G. Bylaitis (visi septintokai), nariais S. Plioplytė (VI), Lastas (VI) ir Radionovas (IV).

— XI.10 ir prancūzų kalb. bei kultūros mylėtojų būrelis pabudo po vasaros atostogų ir sušaukė pirmąją susimą. Po prancūzų kl. mokytojų žodžių, pasikalbėta būrelio reikalais. Jaunesnius „prancūzukius“ globoja p. mokykl. Petravičienė, o vyresnius p-lė B. Siutytė.

Literatų linkmavakaris

XI.11 literatai gimnazijoje suruošė „naujo žanro“ vakarą — linksmavakarį, kurio visa programa buvo humoristinė. Be visos eilės feljetonų, kuriuos skaitė Vabalas, Plioplytė, Jūraitis, Čėsna ir kt., padainuota („in corpore“) kupletų, etc. Programa tuo ypatinga, kad autoriai skaitė susikeitę kūriniais ir pan. Gautas pelnas paskirtas vilniečiams moksleiviams šelpti.

— XI.12 eucharistininkai vyrai savo susirinkime nagrinėjo alkoholio žalą moksleivijai. Šį klausimą referavo L. Kriaučeliūnas (VIII), diskusijose dar dalyvavo Vabalas, Čėsna, Vyšniauskas ir kt. Meninėj dalyj pasirodė J. Vyšniauskas, padeklamuodamas K. Inčiūros padavimą apie Troškūnų bažnyčią, bei V. Vabalas su eilėraščiais. Gale sudainuota V. Čėsnos „drulia“, apie bevyksnantį susimą.

Kristaus Karaliaus šventė

Šią didžiąją šventę mūsų gimnazijoje visuomet ruošia eucharistininkai, ir, reikia pripažinti, tas jiems puikiai pavyksta. Ypač puikiai pasisekė šiemet.

Edvardas

KREIVOS ŠYPSĖNOS

ALYTUS

Skelbimai:

— Ieškomas gabus advokatas, kuris sutaukintų šeštokus su šeštokėmis, nes jų širdies dalykai visai pablogėjo. Atlyginimas bus išmokamas iš „Senjoritos Nr. 2“ kraičio.

— Pypkininkų kuopos pirmininkas skelbia visai gimnazijai konkursą. Kas išras vaistus, kurie padės greičiau ataugti nukirptosios plikės plaukams, gaus „Glybo“ pypkę nemokamai.

— Jei kas, rašydamas prašymą, eilėraščių, pareiškimą ar kt., abejoja dėl kabelių, tai tas tegu kreipiasi į meilę apsi-vylusį šeštoką rašytoją, būsimąjį „Siūlo“ kvarteto dirigentą.

Ši-ši reiškia

BIRŽAI

(Nata „Ėch čina“...)

Kas kaip klojos, kas įvyko
Padainuosiu šitą sykį.

Apie Vilniaus gatvę ryškiai
Ir apie Tabožą biškį.

Kai ruduo lapus sau skina
Kombinuot visi mėgina —
Traukia Vilniaus gatvės šonan
Kur gyvena jų svajonės.

O tenai visokios bylos
Kombinuojant jiems iškyla.
O vėliau barniai visoki, —
Kad — „gyventi tu nemoki“.

Gal tenai daugiau ir nieko —
Žvelgsime plačiau į svieta,
Į Tobožą gan garbingą,
Ar svečių ten dar nestinga!

O čionai tai jau kas kita...
Kur tie „meilės čėsai“ liko...
Kur paliko tas šeštokas,
Kur drūtasias aštuntokas?

Jie seniau čia „strošniai“ lankės,
Slampinėjo po palanges.

O dabar jau taip nutiko —
Jų nei pėdsako neliko.

Aštuntokui buvo skirta,
Kad į Šiaulius jis nukirto,
O šeštokui nepavyko —
Vienas jis, kaip pirštas, liko.

Vasarą, kai žalia kaime,
Iš nagų paspruko laimė.

Sako, kad amerikonas
Glaustėsi pagal jos šonus...

Krapinos tenai dar vienas

Ten sėdėjo visą dieną...

Kitas sakė — „mesk šią madą“ —

Ji Amerikon plaukt žada —

Daug čia visko dar nutiko —

Vienas juokės, kitas pyko —

Tad rašyt gal nebeverta —

Parašysiu kitą kartą.

Džik-Džak

KAIŠIADORYS

Siaučiant Europos karui, visur paplito įvairių ligų. Čia, gimnazijoje, labai smarkiai siaučia rašomųjų epidemija. Pasėkos mokiniams yra labai skaudžios. Nuostoliams apskaityti yra sudaryta komisija, į kurią įeina visų klasių auklėtojai. Bendra apyskaita bus žinoma trimestro gale. Mokiniai, norėdami išvengti šios baisios epidemijos, dažnai ieško priebėgos pas gimnazijos gydytoją.

Bendra padėtis gimnazijoje labai įtempta, nes visi būreliai perenka savo valdomuosius organus.

Naujos valdybos pasiryžusios daug nuveikti. Mano, kad paslinksminimai, dabar įvyksta vos kartą per dvi savaites, ateityj bus daromi kas šeštadienį.

Praeitą savaitę Mokytojų Taryba svarstė projektą, kuriuo numatoma vadovėlius leisti su kietais viršeliais, kad mokytojams būtų lengviau „įkalti“ mokiniams į galvą.

Iš nepatikimų sluoksnių žinoma, kad veikianti virtuvė bulkučių krautuvė nr. 1 artimiausiu laiku bus uždaryta. Uždarymo priežastys: suvedus mėnesinę apyskaitą gautas keleto bulkučių trūkumas. Nežiūrint viso to, moksleivių nuotaika gera. Tik kartais ją sudrumscia liūdnos ir jaudinančios žinios iš žurnalo.

A. Paukštelis

KAUNAS

Aukšesnioji Technikos mokykla Chorui:

Patarčiau kitą sykį renkant valdybą labiau švilpti ir kaukti, nes, rodos, ši kartą truputį permažai to buvo. Bravo vyrai! Pasirodykim, kad ne vien tenorais ir bosais galime būti, bet kartais ir į ožragius išvirstam.

Sis tas kursams

V arch. Šie vyrai visi skrybėliuoti ir su „zomšinėmis“ pirštinaitemis. Todėl jie labai „unorauni“ ir su žemesniais nieko bendro nenori turėti.

III arch. Domės! Pas mus krepšinio treniruotės mokyklos pirmenybėms. Per pertraukas puikiausiai pataikom kempinę į šiukšlių dėžę!

V sus. Mūsų katedra puikiausias stalas ping-pongui. Už pasinaudojimą prašau palikti cysą(?).

Jose

MARIJAMPOLĖ

Rudeniniai linkėjimai „tavorščiams“

R. J. B. G-jai

Bezmėnukams leist kasdieną po „Bezmėną“, po „Bezmėną“, katiliukais gerti „zupe“ ir plaukyt juose po upę.

R. J. M. g-jai

Silkučiukėms riestnosytėms išsimokyti skraidyti, nes šiais „čėsais“ meilingaisiais „raplanėlio“ reikia baisiai.

Mokytojų s-jai

Vai „liktoriams“ — seminarams siūlau vykti į Sacharą — paliai sfinkso juodą padą grot su vėjais serenadą. Seminarijos sesytėms — ateičiai namus statytis. Iš kartono dėti stogus, juk tai lengva ir patogū.

Marijonų g-jai

„Makaronų“ klištorėliui, Jonui, ypač Antanėliui ir kitiems užmiršti meilę, bonbonkes, bei dūmo seilę.

Amatų mokykloms

ir Žem. Ūk. mokyklai

Amatoriams ir kvietiškiui vis krutėti drąsiai, ryškiai, kas šeštadienį, kas šiokią rengti puikų, strainą šoki. Starapolei ir Šešupei teikti laimę, teikti ūpą palinkėsiu aš dabar.

Na, gana bus — — —

Ar-ar-ar...

Rygiškių Jono bern. gimnazija

Pertraukos dūmojimai

Paėmęs storą ir drūtą pieštuką, einu gimnazijos koridorium „Kreivas šypsenas“ skaitydamas ir tiesiog užsiutau, užgavo mano širdies striūnas, kad apie mūsų gimnaziją, jau trečiam numerį nieko nėra, o mūsų seserų priplepėta, kad mes kilnią sąžinę pametėm. Na, ma-

nau sau, mes turime greitu laiku įrodyti, kad sąžinė mūsų tarpe nemirė, bet vaikščioja porom po svieta, lyg mergiotės varšavinė, ir „Bezmėnas“ dar daug kartų gims ir tol gyvuos, kol nebus apkiautus aštuntoji klasė, o medžiagos iš seserų gimnazijos amžiais per „nemierą“ bus.

Vis dėlto, nutraukęs šią nespakainą mintį, dėbtelėjau į penktą klasę ir pro šalį einančiam draugui pasakiau, kad esanti laiminga mūsų gimnazija, jog ruošia tokį būrį „atsarginių“ ir „liktinių“. Tikrai nemažas čia jų skaičius šokinėja ir zirzia, lyg bitės avilyje.

Ir taip visos vyresniosios klasės perbėgo per galvą.

Šeštoji klasė šiomet tai papaikus. Visur jos pilna; ir gatvėje, ir sode, ir kiene. Žodžiu, tikras lietuviškas šiupinys.

Septintoji vaikščioja, lyg kuolą prarijusi ir džiaugiasi, kad juos vadina ne „bachūrais“, bet vyrais, nors neseniai pienelį gėrė...

Aštuntosios klasės vyrai nori visur prilįsti, mat, medžiagą renka ir spur... rges į pakietus deda, laukia lemiamos valandos.

Pl.

Patarimai eskursantams

Eidamas į rvgiškėčius visuomet turėk: 1. Šalmą. (Apsiginti nuo kaliošų ir graužtukų). 2. Stiprų stuburą. (Kad pirmokai nenulaužtų). 3. Dujokaukę. (Nuo dulkių).

Zak-az

ŠIAULIAI

Berنيukų gimnazija

Pas mus be taip gražiai veikiančių viešųjų būrelių, pasitaiko ir „užnugarinių“.

Žymiausias ir daugiausiai narių turi „Ro-ko-ko“ būrelis. Susirinkimus daro labai dažnai, kiekvieną pertrauką. Svarbiausia, kad būrelis, neturėdamas pirminko, visai neblogai laikosi. Mandresnieji traukia auksiniais antgaliais, o „proletarai“ machorką, ir paskui klasėje atsiranda ožio kvapas. Nors susirinkimai ir nelegalūs, bet, einant pro šalį, visada galima išgirsti jų originalų šūkį „Ei, palik syžą!“ Bet kai tą šūkį nugirsta budri įstatymo akis, tai vargšai pradėgina kišenės arba „aukoja“ elgesio pažymį.

Kitas putų būrelis taip pat neatsilieka. Jis pasirinko savo rezidencijai saugiausią vietą — pas amerikoną. Ypač gausus nariais būrelis pasidaro subatvakarais, po trimestro ar šiaip kokių „iškilmingų“ švenčių proga, kai po susirinkimų visi pradeda mieruoti gatves: „čia

KŪNO KULTŪRA

VEDA ST. DAUNYS

Iš Kėdainių gimnazijos sportinės veiklos

Kėdainių gimnazijos sportininkai lapkričio 12 d. buvo pasikvietę Kauno LGSF aukštosios klasės vyrų ir moterų krepšinio komandas. Kėdainių gimnazijos krepšininkai pasirodė visai gerai, o berniukų tinklinio komanda buvo net pranašesnė ir rungtynes laimėjo. Krepšinio rungtynės tarp LGSF ir Kėdainių gimnazijos vyrų grupėje baigėsi LGSF laimėjimu 21:18. Nors LGSF ir laimėjo, bet tokia pasekmė galėjo laimėti ir gimnazijos krepšininkai. Čia laimėjimą nulėmė tik geresnis LGSF įgudimas. Moterų rungtynės tarp LGSF ir Kėdainių gimnazijos krepšininčių baigėsi LGSF laimėjimu 40:10. Čia gimnazistės daug priešintis negalėjo, nes LGSF moterų komanda yra viena iš pačių stipriausių Kaune ir moterų aukštosios klasės pirmenybėse eina be pralaimėjimo. Tinklinio rungtynėse LGSF mergaitės taipgi laimėjo 2:0, o gimnazijos berniukų tinklinio komanda visiškai pelnytai įveikė LGSF 2:1.

Baigėsi futbolo pirmenybės

Jau pasibaigė aukštosios klasės fut-

mano, čia tavo, čia miesto valdybos ir t.t." O kai netyčia „atsimieruoja“ prie pedagogo, tai tuoj įvyksta „pachmelka“, ir skersgatviuose sužai buoja kiauri puspadžiai.

Nsvarb.

UKMERGĖ

Pavasarij

(Panašiai, kaip Binkio)

Nusitvėręs gamtos „kuolą“,
„Dutkę“ šaunią apkabinęs —
Oi, galiu eit, po šimts plynių,
Su zubrilonis lenktynių.
„Dutkę“ kelia,
„Kuolas“ rodo
Tiesų kelią.
O tokiu keliu „tiesiuoju“
Ne aš vienas tevažiuoju.
(Oi turiu aš daug draugų;
Man su jais keliaut smagu).

bolo pirmenybių pirmasis ratas. Nugalėtoju tapo meisteris LGSF, surinkęs 12 taškų. Paskutinėse rungtynėse LGSF supliekė Š.MSK komandą 4:0. Visų LGSF rungtynių įvarčių santykis 22:4. LGSF naudai. Paskutinėj vietoj liko ŠŠ Kovas, surinkęs tik 1 tašką.

Krepšinio pirmenybės

Aukštosios klasės krepšinio pirmenybės varomos visu smarkumu. Vyrų grupėje dalyvauja 10 komandų, o moterų grupėje 6. Kasdien įvyksta vienos ar dvejų L klasės rungtynės. Vyrų grupėje pirmauja JSO, Aušra, Grandis ir Karo Mokykla. Paskutinėj vietoj stovi LFLS. Moterų grupėje pirmauja LGSF ir LFLS, o paskutinę vietą turi Tauras.

Vilniuje steigiasi LGSF

Vilniaus lietuviai sportininkai Vilniuje steigia LGSF skyrių. LGSF-as Vilniuje labai populiarus, nes tai vienintelė komanda, kuri šią vasarą viešėjo Vilniuje ir du kartus sukirto stipriausią Vilniaus futbolo komandą „Smigly“ efektinga pasekmė 5:2.

Robakse:

Kyla skraistė melsvo dūmo,
Net pro langą jau ištisis.
Vos tik pasirodė „kūmas“ —
Išsislapstė „žvaigždės“ visos...
(Lilė, gi, pirma paspruko).

Škubant iš robakso:

... — Kas man Lilę paviliotų —
Duočiau, kad net išsižiotų...
— Et, lyg tuo keliu slidžiuoju
Tik aš vienas tevažiuoju.

Finalas. „Škubant“ namo:

Reiks pas tėtį piauti pievos,
Ganyti, art iš viso vieko...
Tau, gimnazija, sudievu!
Iš visų — aš ją palieku.

Antrametis aštuntokas

Literatūros Naujienos

Camenzind, EIN STUBENHOCKER FAHRT NACH ASIEN. Im Verlag Herder, Freiburg im Breisgau. 567 psl. Kaina RM 6,60 (užsieniui 25% nuolaidos).

Tai išpūdžiai kelionės po Tolimuosius Rytus. Kelionės maršutas — nuo Vakarų Europos per Rusiją, Mandžiūriją, Kiniją iki Ramiojo Vandenyno.

Visa knyga sudaryta iš trumpučių pasakojimų, kurie apima po vieną dažnai savyje atbaigtą epizodą. Kiekvienam epizode atsispindi autoriaus pastabumas, kartu ir platus išsilavinimas. Iš kasdienių gyvenimo reiškinių jis moka atspėti ir charakterizuoti dviasią žmonių ir tų tautų, su kuriomis jam tenka susidurti.

Knyga parašyta lengvu stilium. Patraukli skaityti. Pasakojama daug įdomių įvykių ir keistų Rytų gyvenimo ypatybių.

Tolimasis Rytų pasaulis europiečiams maža pažįstamas ir sunkiai suprantamas. Ši knyga atidengia daug tos šalies paslapčių ir leidžia pažinti daugelį to krašto gyvenimo bruožų.

L. R.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Priv. doc. dr. A. Maceina, PEDAGOGIKOS ISTORIJA. I. 392 p. VDU Teologijos Filosofijos Fakulteto leid. Kaina nepažymėta.

Andrea Majocchi, CHIRURGO GYVENIMAS. Išvertė A. Tverskaitė. 212 p. Kaina Lt 2. Žinijos skaitymų biblioteka, Nr. 2.

Fr. Körmendi, VIA BODENBACHAS. Romanas. Išvertė K. Papečkys. 226 p. Kaina Lt 2. Sp. Fondo leid.

J. Venckūnienė - Povilaitytė, KAIP ĮVYKDYTI TAIKĄ PASAULAJE. 15 p. Kaina 50 ct. Autorės leid.

Henrikas Federeris, KALNAI IR ŽMONĖS. Romanas. I. Išvertė Jonas Rudis. 336 p. Kaina Lt 3. Sp. Fondo leid.

„Wohin, ELISABETH?“ von Helene Schmahl. Roman. 1939. Freiburg im Breisgau. Herder und Co. Verlagsbuchhandlung. 310 p. Kaina RM 4,60 (užsieny 25% nuolaidos).

Redakcijos atsakymai

Visiems bendradarbiams

Prašytume mieluosius bendradarbius medžiagą siūsti kaip galima punktualiau. Pervėlai atsiųstos medžiagos negalime sunaudoti.

Tai pat primename, kad kiekvieną kartą be slapyvardės pasirašytumėte savo tikrąją pavardę ir gimnaziją bei klasę.

J. Lem. Sveiko novelę atidavėm „Ateties Spindulių“ almanachui.

V. Č. Kam tokią įmantrią formą „Atsisveikinimo vakare“ vartojat?

P. Drev. „Mirtį“ gadina paskutinis posmas ir skruostų vyšniom dažymas. „Rudeno kely“ panašių posmų taip pat pasitaiko.

J. Danguoliui ir A. B. Šį kartą netilps. Rašykite konkrečiau. Bendrom frazėm išreikštų pamokymų jaunuoliai nemėgsta.

Uteniui. Džiaugiamės naujo bendradarbio susilaukę. „Nebylūs žodžiai“ visai neblogas eilėraštis. Tik dar nevisiškai valdai žodį.

Ovidiui Naso. Įdomiai sueiliavai, tik jau perdidelis kratynys. Pabandyk panašiai paeiliuoti vien lietuviškai.

Aš pats. Rašai neblogai, tik stilius vietoj neišlygintas.

Ponui Stasiui. Gražų stilių turi, tik tokius kasdieniškus dalykus, kaip gimnazijos vakaras, taip plačiai aprašinėti neverta.

Špokui, kas čia, A. P., V. R. S., Vl. Č., Vorui, Patriui Filiui, Edv. ir kitiems „Kreivų šypsenų“ bendradarbiams. Stenkitės rašyti tokius dalykus, kurie būtų įdomūs ne vien tik jūsų gimnazijai ar klasei.

J. Nev. Jūsų rašinėlio apie amatininko ir gimnazisto santykius mintis gera, tačiau spausdinti dar netinka. Rašykite paprastesniu stilium.

A. Vil., Vitrūnui, J. Karč., E. Klevūnui, P. Ž., A. G., L. Vai. El., A. Sadriglai, P. Čep. ir kitiems. Spausdinti netinka.

Mergaičių Ateities atsakymai

Z. P-tei. Gražų stilių turi, sesute. Rašyk, lavinkis ir ateity galėsi pasidžiaugti savo kūryba. „Senės“ negalėjom dėti dėl per didelio ilgumo ir per mažo psichologinio pagrindo. Pats senės vaidmuo neaiškus ir, atrodo, betikslis. „Kambarinė“ jau visai kas kita. Gražus, išbaigtas fragmentėlis, juntama nuotaika. Lauksim kitam numeriui.

Laukų dukrai. Ačiū už tokią ilgą novelę ir eilėraščių, bet šį kartą negalėjau pasinaudoti. Novelė labai išžėsta ir per daug jau idealizuota Lionės ir Domiuoko santykiai. Ypač dijalogas einant į rartūs nevaikiškas ir dirbtinas. Neaiški, nutraukta pabaiga. Daug skaityk, lavinkis išsigilink į kūrybos esmę ir reikalavimus. Eilėraštis irgi silpnas. Neišlaikytas nei ritmas, nei rimas. Siek daugiau aiškumo tiek formoj tiek turiny.

Laimės žiedui. Nenusimink „laimės žiedeli“, kad ir šiame numeryje nematai savo eilėraščių. „Tėvynei“ yra visiškai pakenčiamas ir trečią posmelį perdirbus, beveik būtų galima spausdinti. Bet šiam numery iš viso gavom daug stiprios medžiagos ir silpniesni dalykėliai nesinorė-

jo dėti. O juk ir pačiai bus maloniau, kai galėsi skaityti tikrai gerą savo kūrinį. Būtinai rašyk, nepamesk. Gabumų turi. Tik siek daugiau paprastumo, aiškumo. Nesivaikyk visokių prašmatnybių, kaip kad „Jaunystėj“ prikrovei. Skaityk Sal. Neries, Maironio poeziją.

„Šešėlio ar Spindulio“ str. autorei. Sesė, juk niekuomet negalima rašyti ant abiejų pusių lapo. Straipsnis būtų neblogas, bet vien dėl to negalima spausdinti, o redaktorė neturi laiko perrašyti. Tai žinok kitam kartui. Antrajm eilėrašty per daug išsikiša moralizavimo idėja.

A. Bistr-tei. „Vilnių atgavus“ dar silpnutis ir nespausdintinas dalykėlis. Nuoširdžiai, švelniai rašai, bet to dar nepakanka. Reikia stilių susikurti. Daugiau skaityk Vaičiulaitį, Šatrijos Raganą.

M. Šidl-tei. Turbūt, čia baladė norėta parašyti? Nors turinys ir gražus, romantiškas, bet forma neišsivysčius. Lauksiu daugiau.

Rudens šalnai. Išdykęs matyt, tas Tavo septintokas, tai ir Tu neeikvok geriau savo poezijos dėl jo. „Prie brolio kapo“ nuoširdus, gražus, bet forma irgi silpna. Nepamesk rašyti.

J. Čiž-tei. Šį kartą silpnokas eilėraštis. Rašnat reikia stengtis kuo gražiausiai jį išbaigti ir išdailinti, o pas Tave atsiranda net tokių posakių: „Širdis širdyje plėšosi“. Ką gi tai reiškia? Žinoma, gerokai ištaisius gal bus galima atspausdinti sekančiame numeryje, bet būtų geriau, kad atsiųstum naujų.

„Senolio dalios“ autorei. Jūsų novelė tiktų kitam laikraščiui, pav., „Darbininkui“. Jeigu žinočiau, kad nieko prieš neturite, atiduočiau jo redakcijai.

Visoms bendradarbėms. Malonu ir džiugu, kad taip gausus būrelis mėgina savo kūrybines jėgas. Gal ir ne visos būsime poetės ar genijai, bet svarbu, kad išsiauklėtumėm gerą literatūrinį bei estetinį skonį. O tam svarbiausia — skaitymas. Skaitykit, labai daug skaitykit, žinoma, ne šlamštą, bulvarinius romanus, bet tikrąjį meną. Jeigu turit kokių klausimų, sunkių neišaiškinamų problemų, parašykit tiesiog laišką „Merg. At.“ redaktorei, ji su malonumu, kiek galės, jums padės — juk niekas negimsta žinodamas. Parašykit, ko pageidautumėt „Merg. At.“ skyriuje, kas jums ten patinka ar nepatinka. Redakcija pasinaudos jūsų nuoširdžia ir miela kritika. Linkiu vaisingo darbo ir ištvermės.

Rasai, Jūros putai, Laukų dukteriai, ir kitoms. Kūrinėliai dar labai silpnučiai. Na, bandykit toliau, sesės.

Brangius draugus

MARYTĘ ČEPAITĘ ir SILVESTRĄ ČEPĄ,

liūdinčius dėl tėvelio mirties,
nuoširdžiai užjaučiame.

Raseiniečiai moksleiviai
katalikai

P-lei mokytojai

IRENAI LANDSBERGYTEI,

liūdinčiai dėl tėvelio mirties,
reiškiame nuoširdžią užuojautą.

Skuodo religinio auklėjimosi
būrelis

Mūsų brangiam draugui

F. PAULIUKONIUI,

jo mylimai motutei mirus,
reiškiame nuoširdžią užuojautą

Vilkaviškio Dr. J. Basanavičiaus
Valstybinės Gimnazijos VIII-os kl.
Felikso draugės ir draugai

Brangią sesę

A. AUDIEJŪTĘ,

mirus jos mylimai mamytei,
nuoširdžiai užjaučiame.

Kauno „Aušros“ gimnazijos
moksleivės katalikės

„MŪSŲ RANKDARBIAI“

knyga, parašyta *A. Tamošaitienės*, jau spausdinama.

MŪSŲ RANKDARBIUOSE rasime apie senovės ir naujuosius lietuvių rankdarbius, peltakiavimą, baltąjį siuvinėjimą, kiau-raraščių siuvinėjimą ir kt. Viskas pavaizduota rankdarbių pavyzdžiais ir darbo technika — viso 120 paveikslų.

MŪSŲ RANKDARBIAI kainuos 4 lt.

Moksleivės, norinčios gauti papiginimą iki 2 lt., siunčia užsisakančių sąrašus *NAUJOSIOS VAIDILUTĖS administracijon, Kaune, Laisvės al. 3 b.* Persiuntimo išlaidas apmoka pačios.

MŪSŲ RANKDARBIAI skolon nebus siuntinėjami.

Svarbu susirūpinti misijų reikalais visame pasaulyje, nes dar daug žmonių skęsta pikto tamsybėse. Kiekvienas katalikas yra įpareigotas padėti savo broliams. Visą tai įvykdyti padeda įdomus, gražiai iliustruotas, pilnas aprašymų iš tolimų misijonierių nuotykių, laikraštis

„M I S I J O S“

Ne naujiena, kad **MISIJŲ** laikraštis džiugina kiekvieną įdomiais misijonierių nuotykiams, tolimųjų kraštų aprašymais, apysakomis, gražiomis iliustracijomis ir įvairiomis žiniomis.

MISIJOS supažindina kiekvieną su svarbiais misijų reikalais ir skatina padėti vargstantiems misijonieriams.

1940 metams tekaštuoja 4 lt., pusmečiui 2 lt.

Adresas: *M I S I J Ų Administracija, Jėzuitų Namai, Kaunas.*

Naujausios SAKALO knygos

Lazdynų Pelėda

Klaida

Mūsų klasikės rašytojos apysaka iš 1905 metų. Po „Algimanto“ tai antroji tokio dydžio mūsų literatūroje apysaka. Joje vaizduojamos šios klaidos: 1. aklas, nekritiškas rusų revoliucijos pamėgdžiojimas, 2. mūsų kaimiečių noras iškilti į ponus, 3. mūsų inteligentijos (prieškarinės) linkimas prie lenkių ir jų vedimas, 4. biaurus religijos išnaudojimas piktam, 5. apskaičiuota moterystė. II leidimas. Paruošė *J. Ambrazevičius*.

Mykolas Vaitkus

Auštant

Tai žymiausias beletristinis žinomo mūsų poeto veikalas, vaizduojąs prieškarinį (1914) metą, to meto jaunimą ir jo aspiracijas.

Juozas Paukštelis

Kaimynai

Naujos lietuviškos buities romanas.

Nelė Mazalaitė

Pajūrio moterys

Plačiai žinomos beletristės, jau periodinėje spaudoje susidariusios talentingos kūrėjos vardą, pirmasis apysakų rinkinys. Didelė dovana literatūros draugams.

Victor Hugo

93 metai

Prancūzų revoliucijos romanas. 2 tomai. Vertė *K. Jakubėnas*. „Klasikų bibliotekos“ 8 ir 9 nr.

TESUŽINO VISI!

„ŽVAIGŽDĖ“

įdomus, paveiksluotas Lietuvos religinio atgimimo laikraštis, trokšte trokšta padėti kiekvienam katalikui:

arčiau supažindinti su Kristaus asmeniu,
geriau išaiškinti svarbiausias tikėjimo tiesas,
parodyti tobulo gyvenimo grožį,
patiekti įdomių žinių iš Lietuvos ir užsienio katalikų gyvenimo,
gražiais paveikslais nušviesti Kristaus gyvenimą,
senojo testamento įvykius ir k.

Tikrai „ŽVAIGŽDĖ“ skelbia religinio atgimimo pavasarį.
1940 metams tekaštuoja 3 lt. be priedo, nors bus daug didesnė ir įdomesnė, o 4 lt su paveiksluotu, dideliu JĖZUITŲ KALENDORIUM
1940 met.

Adresas: ŽVAIGŽDĖS Administracija, Jėzuitų Namai, Kaunas.